

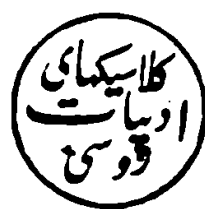
الکساندر پوشکین

داستانهای ایوان تپوچ بلکین فقید

آلکساندر پوشکین (۱۸۳۶ - ۱۷۹۹)،
شاعر کبیر روس، سراینده اشعار دلکش
غنائی، مؤلف رمان منظوم «یوگنی
آنیگین»، درام تاریخی «بوریس گادونف»،
قصیده‌های رمانتیک و درام‌های منظوم
در عین حال استاد زبردست نثر بدیعی
نیز محسوب می‌شود. از آثار مشهور
نثر وی «داستانهای بلکین»، «خانم پیک»،
«دوبروفسکی» و «دختر کاپیتان» را می‌توان
نام برد.

الکساندر پوشکین

داستانهای ایوان ترویچ
ملکین فقیه

[۴۱]

بنگاه نشریات پردرین
مکو

ترجمه از ضیاء الله فروشانی

چاپ اتحاد شوروی

© ترجمه به زبان فارسی. بنگاه نشریات پروگرس، ۱۹۷۵

Π⁷⁰³⁰¹⁻⁵³⁷₀₁₄₍₀₁₎₋₇₅ 944-74

مقدمه ناشر

بانو پروستا کووا .
آقا جان عزیزم ، او حتی در ایام کودکی علاقمند
به داستان بود .

اسکوتینین .
میتروفان مورد پسند من است. (از نمایشنامه
کمدی «نجیب زاده ابله» اثر فانیزین نویسنده
قرن هیجدهم روس. مترجم.)

هنگامی که تصمیم گرفتیم داستانهای ایوان پتروویچ
بلکین* را منتشر کنیم در نظر داشتیم که شرح حال
مختصر نویسنده فقید را هم ضمیمه آن نمائیم و بدین
ترتیب تا حدی کنجکاوی بحق دوستداران ادبیات میهن
را ارضاء کنیم. بدین جهت ما به ماریا آلکسه‌یونا ترافیلینا**
نزدیکترین خویشاوند و وارث ایوان پتروویچ بلکین مراجعه
نمودیم؛ ولی متأسفانه وی نتوانست کوچکترین اطلاعی
در اختیار ما بگذارد، زیرا ابداً با بلکین فقید آشنائی

* Ivan Petrovich Belkin (مترجم)
** Marija Alekseevna Trafilina (م.)

نداشت. ماریا ترافیلینا بما پیشنهاد نمود که در این باره به یکی از دوستان بلکین که شخصیت محترمی است مراجعه کنیم. ما طبق توصیه وی همین کار را کردیم و جوابی که بما رسید بشرح زیر است. نامه دوست بلکین را بعنوان یادگار ذیقیمت طرز تفکر شرافتمندانه و دوستی صمیمانه و هم بخاطر اینکه شرح حال شافی و کافیت بدون هیچ دخل و تصرف و تغییراتی بچاپ می‌رسانیم. آقای عزیز..!

مرقومه شریفه مورخه ۱۵ ماه جاری در تاریخ ۲۳ همین ماه عز وصول بخشید. مرقوم داشته بودید که مایلید اطلاعات کامل در باره تاریخ تولد و مرگ، شغل و وضع خانوادگی و همچنین در باره سرگرمیها و اخلاق و رفتار مرحوم ایوان پتروویچ بلکین دوست صمیمی و همسایه سابق ملک خود را در اختیارتان بگذارم. با کمال میل درخواست شما را، آقای عزیز، انجام می‌دهم و آنچه را که از گفتگوی با او، از مشاهدات شخصی در خاطرم هست برایتان نقل می‌کنم.

ایوان پتروویچ بلکین بسال ۱۷۹۸ از خانواده اصیل و شرافتمندی در روستای گوریوخینو* پا به عرصه وجود نهاد. پدر مرحومش که درجهٔ سرگردی داشت با دختری از خانواده ترافیلینا موسوم به پیلاگه یا گوریلوونا** ازدواج کرده بود. شخص ثروتمندی نبود، لیکن مردی متعادل و ستین و باداره اسور ملک کاملاً وارد بود.

* Goriukhino (م.)

** Pelageja Gavrilovna (م.)

پسرشان ایوان پتروویچ بلکین تحصیلات ابتدائی را نزد خادم کلیسای روستا فرا گرفت. ظاهراً ایوان پتروویچ علاقه خود را به خواندن و توجه به ادب روس بهمین شخص مدیون است. در سال ۱۸۱۵ وارد خدمت در هنگ پیاده تیرانداز شد (شماره هنگ را بخاطر ندارم) و تا سال ۱۸۲۳ در همان هنگ باقی ماند. مرگ والدینش که تقریباً همزمان وقوع یافت او را مجبور به ترک خدمت نمود. او همان موقع از ارتش استعفا کرد و به روستای زادگاهش باز گشت.

بلکین که بی تجربه و دلرحم بود خیلی زود ملک را از رونق انداخت و نظم و انضباطی را که مرحوم پدرش بر قرار کرده بود سست نمود. او کدخدای درستکار و زرنگ را که دهقانان عادتاً از او ناراضی بودند عوض کرد و امور روستا را به بانوی کلیددارخانه اربابی سپرد. این پیرزن کودن که فقط بخاطر هنری که در نقل داستانها داشت اعتماد ارباب را بسوی خود جلب کرده بود قادر نبود اسکناس ۲۵ روبلی را از ۵۰ روبلی تشخیص بدهد. دهقانان از وی که برای همه آنها مادر تعمیدی محسوب می شد ابدآ حساب نمیدردند. کدخدای منتخب آنها بحدی نسبت به دهقانان روش اغماض پیش گرفته و باتفاق آنها به تقلب و تزویر متوسل شده بود که بلکین مجبور شد که بیگاری را لغو کرده فقط به اخذ مال الاجار مختصری از دهقانها اکتفا کند. اما بعد از این هم دهقانان از بی حالی و دلرحمی بلکین استفاده کرده برای سال اول تخفیفی کلی گرفتند و سالهای بعد هم دو سوم مال الاجاره را بصورت

گردو، میوه‌های جنگلی و غیره می‌پرداختند آنهم کمتر از مقدار مقرر.

نظر باینکه من دوست پدر مرحوم ایوان پتروویچ بودم وظیفه خود می‌دانستم که به پسرش کمک و یاری نمایم تا راه را از چاه باز شناسد. از اینرو مکرر باو پیشنهاد کردم نظم و ترتیب و راه و روش گذشته را دو باره بر قرار کند. بدین ترتیب روزی نزد او آمدم، دفاتر حساب را خواستم، کدخدای حقه‌باز را احضار کردم و در حضور بلکین مشغول بررسی دفاتر شدم. مالک جوان ابتدا با دقت و جدیت در رسیدگی با من همراهی می‌کرد ولی همینکه بموجب حسابها معلوم شد که در دو ساله اخیر بر عده دهقانان افزوده شده لیکن از تعداد مرغها و داسها عمداً کاسته شده است، بلکین بهمین اطلاع کفایت کرد و دیگر به حرفهایم توجه نداشت و درست در همان لحظه‌ای که من در گرماگرم پرس‌وجو بودم و کدخدای حقه‌باز را سؤال پیچ کرده بودم و او دچار دستپاچی و پریشانی شده زبانش بند آمده بود با کمال تأسف و تعجب صدای خرخر بلکین بگوשמ رسید و دیدم که او روی صندلی‌اش چرت می‌زند. از آنزمان دیگر من در کارهای او دخالت نکردم و اداره اسور ملکش را مثل خودش به آفریدگاریکتا سپردم.

در هر صورت این اتفاق روابط دوستانه ما را بهیچوجه بهم نزد، زیرا من ایوان پتروویچ را صمیمانه دوست داشتم و نسبت به مستی و سهل انگاری هلاکت‌باری که دامنگیر نمایندگان جوان طبقه اشراف ماست حس همدردی

داشتم. بعلاوه چنین جوان محبوب و پاکی را نمی شد دوست نداشت. از طرفی بلکین بسن و سال من احترام می گذاشت و قلباً بمن علاقمند بود. تا آخرین روزهای حیاتش همه روزه با من ملاقات می کرد و برای مصاحبت من ارزش قائل بود. گرچه ما خواه از لحاظ آداب و عادات و خواه از جهت تفکر و اخلاق و رفتار از خیلی جهات با هم تفاوت داشتیم.

ایوان پتروویچ زندگی متعادلی داشت، از افراط و تفریط گریزان بود، هرگز من او را مست ندیدم که البته این امر در ناحیه ما به معجزه بیشتر شباهت دارد، به جنس لطیف تمایل بسیار داشت، لیکن کمروئی و حجب او واقعاً شبیه حجب و حیای دختران نوجوان بود. *

علاوه بر داستانهای که شما در نامه خود نامبرده‌اید بلکین نوشتجات بسیاری از خود باقی گذاشته که قسمتی از آنها نزد اینجانب است و بقیه را او بمصرف امور مختلف خانگی رسانده است. بدینمعنی که زمستان گذشته کلیددار تمام پنجره‌های اتاقهای خود را با نوشته‌های فصل اول یک داستان ناتمام چسبانده بود. داستانهای را که شما نامبرده‌اید گمان می‌کنم نخستین آزمایش او در نویسندگی بود. بطوری که بلکین می‌گفت موضوع آن داستانها تقریباً حقیقت داشت و همه آنها را از

* در اینجا لطیفه‌ای نقل شده که ما از درج آن خودداری می‌کنیم. زیرا نقل آنرا زائد می‌دانیم، ولی مطمئن باشید که مطلب مرزنش آمیزی علیه بلکین در آن نبوده (توضیحات پوشکین).

اشخاص مختلفی شنیده بود. * ولی اساسی قهرمانان داستانها تقریباً همگی ساختگی است. اساسی دهات و روستاها هم از اساسی روستاهای خودمان اقتباس شده و بهمین جهت نام ملک من هم در داستانها مذکور است. اینکه از ملک من نام برده غرضی نداشته، بلکه فقط و فقط در اثر ضعف قوهٔ تخیلش بوده که نتوانسته است اسم دیگری بر گزیند.

بلکین در پائیز ۱۸۲۸ دچار سرماخوردگی شدید و تب و لرز شده به بستر بیماری افتاد و با وجود مساعی خستگی ناپذیر حکیم ناحیه ما که بویژه در معالجه امراض مزمن از قبیل معالجه میخچه‌ها و غیره مهارتی بسزا داشت، دارفانی را وداع گفت. او در می‌امین بهار عمر خود روی دستهای من جان بجان آفرین تسلیم کرد و در کلیسای روستای گاریوخینو پهلوی قبور والدینش بخاک سپرده شد.

*واقعاً در همهٔ نوشتجات بلکین یعنی در آغاز هر داستان با دست نویسنده نوشته شده : از فلان شخص شنیده‌ام (مقام و رتبه و حروف اول نام و نام فامیلی آنها را ذکر می‌کرد). ما نیز برای اطلاع خوانندگان کنجکاو آنها را ذکر می‌کنیم. داستان «ستصدی چاپارخانه» بوسیله مشاور رتبه دوم آ. گ. ن. نقل شده است. «تیراندازی» توسط نایب سرهنگ ای. ل. پ.، «تابوت ساز» توسط کارپرداز ب. و.، «بوران» و «دخترخانم روستائی» توسط دخترخانم ک. ای. ت. نقل شده است. (توضیحات از پوشکین).

بلکین قدی متوسط، چشمهائی خاکستری رنگ، موهائی
بور روشن، بینی راست، صورتی سفید و رنگ پریده و
لاغر داشت.

آقای محترم، آنچه را که من در باره طرز زندگی،
سرگرمیها، اخلاق و رفتار و سیمای دوست و همسایه
من بخاطر داشتم برایتان نوشتم ولی اگر تصمیم گرفتید
نوشتهٔ مرا مورد استفاده قرار دهید استدعای عاجزانه
دارم نامی از بنده نیاورید، زیرا گرچه من جماعت نویسندگان
را خیلی دوست دارم و به آنها احترام می‌گذارم لیکن
ورود خود را به جرگهٔ این جماعت زائد می‌دانم و
برای سن و سال خود ناشایست می‌پندارم.

با احترامات فائقه

۱۶ نوامبر سال ۱۸۳۰

روستای نینارادوو

ما خواهش دوست محترم ایوان پتروویچ بلکین مؤلف
داستانها را اجابت می‌کنیم و نامی از او نمی‌بریم
و مراتب تشکر و امتنان خود را بخاطر اطلاعاتی که
در مورد نویسنده فقید در اختیار ما گذاشت ابراز میداریم
و امیدواریم که خوانندگان نیز صداقت و حسن‌نیت
این اطلاعات را گرامی دارند.

آکساندر پوشکین

تیراندازی

ما دوئل کردیم.
باراتینسکی.

من سوگند یاد کردم که او را بقانون
دوئل بکشم (هنوز این حق برای من
محفوظ است که هر موقع بخواهم او
را به دوئل بطلبم و با تپانچه به او
تیراندازی کنم).

شبى در اردوگاه.

۱

ما در نقطه‌ای نزدیک روستای ن... اردو زده
بودیم. همه سی‌داند که زندگی یک افسر در اردوگاه
چگونه است: هر روز صبح تمرین‌های نظامی و سواری،
ظهر ناهار در منزل فرمانده هنگ یا در میخانه عرق
فروش یهودی، شب شرابخواری و قمار. در اطراف
محل اردوی ما حتی یک خانواده هم وجود نداشت که
در خانه‌اش بروی مهمانان باز باشد یا دختر دم‌بختی
داشته باشد. ناچار ما در منزل یکدیگر جمع می‌شدیم
و بجز خود و لباسهای نظامی خودمان چیز تازه‌ای
نمی‌دیدیم.

در جمع ما فقط یک نفر غیرنظامی بود. از سنین
عمرش در حدود سی و پنج سال می‌گشت و بهمین

جهت ما او را پیرمرد محسوب می داشتیم. بلحاظ آژودگی که داشت از برتریهای بسیاری در میان ما برخوردار بود. از این گذشته ترشروئی همیشگی، خلق و خوی خشن و زخم زبانش تأثیر شدیدی در روح و فکر ما جوانان داشت. هاله اسرارآمیزی سرنوشت او را احاطه کرده بود، او روس بنظر می رسید لیکن نام بیگانه داشت. زمانی در هنگ سوارنظام خدمت می کرد و موفقیت هم داشت. هیچکس نمی دانست که چه سوجباتی باعث شده که او از نظام استعفا کرده و در این نقطه دوردست و محقر اقامت گزیده است. او زندگی فقیرانه و در عین حال پرخرج داشت: همیشه ردنکوت مشکی کهنه ای بتن داشت و پیاده راه می رفت و همیشه خانه اش بروی همه افسران هنگ ما باز و سفره اش گسترده بود. البته پذیرائی او از دو یاسه نوع غذا که دست پخت سرباز بازنشسته ای بود تجاوز نمی کرد لیکن سرمیزش شامپانی سیل وار مصرف می شد. هیچکس از دارائی و درآمد او اطلاعی نداشت و هیچکس جرئت نمی کرد در این باره از او پرسش کند. کتابهائی که داشت بیشتر کتابهای نظامی و رمان بود. با رضا و رغبت کتابهایش را به هر کس می داد بخوانند و هرگز آنها را مطالبه نمی کرد و متقابلاً کتابهائی را هم که بامانت می گرفت هرگز پس نمی داد. مهمترین کار او تمرین تیراندازی با تپانچه بود. دیوارهای اتاقش از گلوله های تپانچه مانند شانه عسل سوراخ سوراخ و مشبک شده بود. تنها تجمل و زینت کلبه محقر او مجموعه گرافیکم تپانچه بود. مهارتی که در تیراندازی بدست

آورده بود عجیب و غیرقابل تصور بود و اگر شرط می‌کرد که گلایی را روی کلاه شخصی بگذارد و آنها را تیر بزند هیچیک از افراد هنگ ما تردید بخود راه نمی‌داد و فوراً و بدون ترس سر خود را برای این کار در اختیارش می‌گذاشت. صحبت ماها اغلب در باره دوئل بود. سیلویو (نام او را سیلویو* می‌گذارم) هرگز در آن شرکت نمی‌کرد. اگر از او می‌پرسیدند که دوئل کرده است، بسردي جواب می‌داد: بلی، اتفاق افتاده، ولی جزئیات آنها توضیح نمی‌داد و پیدا بود که از چنین سئوالاتی خوشش نمی‌آید. ما تصور می‌کردیم که لابد مهارت خوفناک او در تیراندازی باعث قربانی شدن بخت برگشته‌ای شده و همین امر چون بار گرانی بر وجدان او سنگینی می‌کند. در هر صورت هرگز بفکر ما خطور هم نمی‌کرد که وجود ترس را در او تصور کنیم. هستند کسانی که فقط صورت ظاهرشان این گونه تصورات را از مردم دور می‌کند ولی یک اتفاق غیر منتظره همه ماها را دچار شگفتی نمود.

روزی ده نفری از افسران ما در منزل او ناهار می‌خوردند. بنابر معمول در مشروب‌خواری زیاده روی شد. بعد از ناهار با اصرار فراوان از سیزبان خواهش کردیم که بساط بازی بانک را برای ما جور کند. چندین بار تقاضای ما را رد کرد زیرا تقریباً هیچ وقت قمار نمی‌کرد، بالاخره اصرار ما کار خودش را کرد.

* Silvio (م.)

دستور داد ورق بیاورند، پشت میز قرار گرفت، در حدود پنجاه ده مناتی از جیبش بیرون آورده روی میز ریخت. ما گرداگرد او حلقه زدیم و بازی آغاز شد. سیلویو معمولاً بهنگام بازی سهر سکوت بر لب می‌زد، هرگز بحث نمی‌کرد و توضیحی هم نمی‌داد. اگر حریف در حساب اشتباه می‌کرد یا اضافه پرداختی را بلافاصله باو مسترد می‌داشت یا اضافه را در بستانکار او یادداشت می‌کرد. ما باین خصلت او آگاه بودیم و محاسبه را باو واگذار می‌کردیم. ولی در جمع ما افسری حضور داشت که تازه به هنگ ما منتقل شده بود. او هم در بازی شرکت داشت و بعلت حواس پرتی حساب بردش را دو برابر نوشت. سیلویو گج را برداشت و مطابق معمول رقم را تصحیح کرد. افسر که فکر می‌کرد سیلویو اشتباه می‌کند به بحث پرداخت. ولی سیلویو همچنان خموش به بازی ادامه می‌داد. افسر هم که حوصله‌اش سر رفته بود ماهوت پاک کن را برداشت و آنچه را که بنظرش می‌رسید نادرست است پاک کرد. سیلویو دوباره گج را برداشت و مجدداً رقم قبلی را نوشت. در آن موقع که افسر از سکر شراب و هیجان قمار و نیشخند دوستانش آتشی شده بود این وضع را برای خود توهین‌آمیز شمرده با دیوانگی یک شمعدان سسی را برداشت و بطرف سیلویو پرت کرد. سیلویو بزحمت توانست سر خود را بدزد و از آن ضربت در امان بماند. ما همه شرمنده و ناراحت شدیم. سیلویو که از شدت خشم رنگش پریده بود و از چشمانش شراره‌آتش می‌بارید ازجای برخاست و گفت: «آقای محترم، لطفاً تشریف

ببرید و خدا را شکر کنید که این واقعه در منزل من اتفاق افتاد».

هیچکس در عاقبت کار تردید نداشت و ما همه رفیق جدیدمانرا در شمار کشتگان بحساب می‌آوردیم. افسر بیرون رفت و گفت آماده است هر طوری که میزبان صاحب بانک بخواهد از عهده این توهین برآید. بازی چند دقیقه‌ای ادامه داشت ولی ما که متوجه شدیم صاحب خانه دیگر حال بازی ندارد، یکی بعد از دیگری از پشت میز بلند شدیم و به منزلهایمان رفتیم و در راه در باره تعطیلاتی که در پیش داشتیم به گفتگو پرداختیم. فردای آن روز در مانتر سراغ ستوان بیچاره را از یکدیگر می‌گرفتیم که آیا هنوز زنده است یا مرده که خودش پیدا شد. همین سؤال را از خودش کردیم. او گفت که هنوز از سیلویو خبری نشده. این مسئله اسباب تعجب ما شد. ما بمنزل سیلویو رفتیم، دیدیم که در حیاط خانه‌اش مشغول تمرین تیراندازیست. تکخالی را روی در حیاط میخکوب کرده و گلوله پشت گلوله در آن می‌نشاند. او مطابق معمول ما را پذیرفت و کلمه‌ای از واقعه شب قبل بر زبان نیاورد. سه روز دیگر هم گذشت ولی ستوان هنوز زنده بود. ما با تعجب از یکدیگر می‌پرسیدیم: آیا واقعاً سیلویو او را به دوئل دعوت نخواهد کرد؟ بلی سیلویو او را به دوئل نخواست. او فقط به توضیح مختصری که ستوان داد و تقریباً جنبه عذرخواهی داشت اکتفا نمود و با او آشتی کرد. این مسئله زیان بزرگی به حیثیت او وارد کرد. سیلویو دیگر آن اعتبار و نفوذ سابق را نزد ما افسران

جوان نداشت. عدم شجاعت چیزی نیست که جوانان به آن با نظر اغماض بنگرند. در نظر آنها شجاعت بالاترین حد شایستگی آدمی و ستار همهٔ معایب است. با این همه اندک اندک همه چیز بدست فراموشی سپرده شد و سیلویو در نزد ما اعتبار و نفوذ سابق را دوباره باز یافت.

تنها من بودم که نمی توانستم دیگر خودم را باو نزدیک کنم. من که طبیعتاً آدمی تخیلی و احساساتی بودم بیشتر از دیگران به سیلویو که برایم مردی معنائی و در حکم قهرمان رمان اسرارآمیزی بود دل بستگی داشتم. او هم مرا دوست داشت، یا لاقلاً وقتی با من تنها می ماند آهنگ تند و تیز همیشگی زبان زننده اش را کنار می گذاشت و با سادگی و یکدلی درباره موضوع های مختلف گفتگو می کرد. ولی بعد از آن شب نا می مون فکر اینکه شرافت او لکه دار شده و در اینکه لکه ننگ تا کنون شسته نشده خود او مقصر است پیوسته مرا آزار می داد و نمی گذاشت مثل سابق با او یکدل و رایگان باشم، نمی توانستم مستقیم به صورت او نگاه کنم. سیلویو بیش از آن دانا و آزموده بود که متوجه رفتار من نشود و علت آنرا حدس نزند. معلوم بود این مسئله او را دلگیر کرده بود. دو سه بار متوجه شدم که میل دارد بمن توضیحاتی بدهد ولی من اجتناب داشتم، بهمین جهت او هم از من کنار گرفت. از آن بعد دیگر دیدار من با او فقط در جمع دوستان بود و گفتگوهای دوستانه و بی پرده ما دیگر تجدید نشد.

جمعیت گرفتار و پیریشان پایتخت نمی تواند بسیاری از

مسائل و مشکلات زندگی روزمره روستاها و یا شهرهای کوچک را حتی تصور کند و با آن ابداً آشنائی ندارند. یکی از آنها انتظار رسیدن روز دریافت نامه‌های پستی است. روزهای سه‌شنبه و جمعه دفتر هنگ پر از افسر بود، یکی منتظر حواله پول بود، یکی چشم براه نامه بود و دیگری در انتظار روزنامه. نامه‌ها را معمولاً همانجا باز می‌کردند، خبرهای تازه را به‌همدیگر می‌دادند و خلاصه دفتر هنگ چهره پرهیجانی بخود می‌گرفت. نامه‌های سیلویو نیز بنشانی هنگ ما می‌رسید و او هم روزهای سه‌شنبه و جمعه مرتباً به دفتر هنگ می‌آمد. روزی نامه‌ای بدستش دادند که او مهر آنرا با شتابی وصف ناپذیر باز کرد و در حالی که نامه را شتابان از نظر می‌گذراند چشمانش می‌درخشید. افسران هنگ هریک مشغول خواندن نامه‌های خود بودند و متوجه تغییر حالت سیلویو نشدند. سیلویو بمحض قرائت نامه گفت: «آقایان، اوضاع و احوال ایجاب می‌کند که هرچه زودتر اینجا را ترک کنم. امشب راه می‌افتم. امیدوارم دعوت مرا رد نکنید و برای آخرین بار بفرمائید باهم ناهار بخوریم». سپس رو بمن کرد و گفت: «منتظر شما هم هستم، حتماً بیائید، منتظرم». این را گفت و شتابان از دفتر بیرون رفت. ما هم بعد از اینکه قرار تجمع را در منزل سیلویو گذاشتیم، بسوی خانه‌هایمان رهسپار شدیم.

من سر وقت بمنزل سیلویو آمدم و همه افسران هنگ را در منزل او یافتم. همه اثاثه خانه را بسته بندی کرده بود؛ فقط دیوارهای برهنه سوراخ سوراخ شده از گلوله

بر جای مانده بود. ما سر میز رفتیم، میزبان مافوق العاده سر حال بود و بزودی شادی او به همه حاضران سرایت کرد. چوب پنبه‌ها یکی بعد از دیگری با صدای مخصوص از سر بطری‌ها می‌پرید، لیوانها پی در پی از شامپانی پرکف و گازدار پر می‌شد و ما از صمیم قلب برای مسافر سفر خوش و نیک‌بختی و شادی آرزو می‌کردیم. وقتی از سر میز برخاستیم که دیر وقت بود. موقعی که همه آماده رفتن بودند سیلویو بایکایک میهمانان دست داد و خدا حافظی کرد و موقعی که من قصد بیرون رفتن داشتم دستم را گرفت و آهسته بمن گفت: «سی خواهم قدری با شما صحبت کنم». من ماندم.

میهمانان رفتند، ما تنها ماندیم، روبروی هم نشستیم و ساکت مشغول کشیدن پپ شدیم. سیلویو دلواپس و نگران بنظر می‌رسید و دیگر اثری از آن شادی شیطانی در چهره‌اش دیده نمیشد. در عوض، رنگ پریدگی غم‌انگیز و چشمهای شرربار و تابانش و دود غلیظی که از دهانش بیرون می‌آمد به او قیافه ابلیس واقعی را داده بود. چند دقیقه‌ای گذشت و سیلویو سکوت را شکسته چنین گفت:

— شاید ما همدیگر را بار دیگر نبینیم. پیش از جدائی می‌خواستم مسئله‌ای را برای شما روشن کنم. شما متوجه شده‌اید که من به عقاید دیگران اهمیت نمی‌دهم، ولی شما را دوست دارم و احساس می‌کنم، برایم بسی دشوار خواهد بود اگر خاطره غیرمنصفانه و نامطبوعی از خود در ذهن شما باقی بگذارم.

برای چاق کردن پیش که خاموش شده بود سخن

خود را قطع کرد. من سکوت‌م را حفظ کرده چشم بزیر افکنده بودم. او صحبت خود را دنبال کرد:

— گمان می‌کنم که شما تعجب کرده‌اید که چرا من بعد از واقعهٔ آنشب از آن مست بی‌شعور نخواستم که رضایت کامل مرا فراهم کند. شما می‌دانید که با داشتن حق انتخاب اسلحه جان او در شست من بود و در این دوئل تقریباً خطری من را تهدید نمی‌کرد: من می‌توانم ملایمت خود را درین مسئله حمل بر جوانمردی خود بکنم ولی نمی‌خواهم دروغ گفته باشم. اگر مطمئن می‌بودم که می‌توانم بدون اینکه جان خود را بخطر اندازم حسابم را با او تسویه کنم ابداً او را نمی‌بخشیدم. من متعجبانه به سیلویو نگاه می‌کردم. این اقرار بکلی مرا شرمنده ساخت. سیلویو به سخن ادامه داد:

— دقیقتر بگویم: من حق ندارم جان خود را بخطر بیاندازم. شش سال پیش شخصی بمن یک میلی زد. او زنده است و من هنوز از او انتقامم را نگرفته‌ام.

کنجکاو من سخت تحریک شد. از او پرسیدم:

— با او دوئل نکردید؟ لابد اوضاع و احوال باعث شد که شما از هم دور شوید.

سیلویو جواب داد:

— نه، من با او دوئل کردم و این هم یادگار نبرد تن‌به‌تن ماست.

سیلویو برخاست و از داخل جعبه مقوایی کلاه ماهوتی سرخی را که دارای نوار و گرده زرین بود و فرانسویها آنرا *bonnet de police** می‌نامند برداشت و بسر گذاشت.

* — کلاه پلیس .

کلاه اندکی بالاتر از پیشانی با گلوله سوراخ شده بود.
سیلویو به سخن خود ادامه داد:

— شما می‌دانید که من در هنگ سوار خدست می‌کردم.
با خلق و خوی من هم که آشنا هستید: به برتری‌جوئی
عادت کرده بودم، از جوانی خوی سرکش در من قوت
گرفته بود. در زمان ما شرارت و عربده‌جوئی مد بود.
من هم شرورترین افسر ارتش بودم. به مست کردن
و عربده کشیدن افتخار می‌کردیم: در میخوارگی دست
بورتسوف* معروف را که توسط دنیس داویدوف** شاعر
مشهور وصف شده از پشت بسته بودم. پی در پی در
هنگ ما دوئل می‌شد و من در همه این نبردها شرکت
داشتم، یا دوئل‌کننده بودم و یا جزو شهود حضور داشتم.
همقطارانم مرا می‌پرستیدند، ولی فرماندهان هنگ که دم
بدم عوض می‌شدند، مرا وبال گردن می‌دانستند.

من با فراغ بال (یا با شرارت و جنجال) از شهرت
بی‌مثال خود لذت می‌بردم تا اینکه روزی افسر جوانی
از خانواده متمول و معروف و متشخصی به هنگ ما
منتقل شد. (نام او را نمی‌خواهم بگویم). من هرگز
شخص خوش‌شانس و خوشبختی مثل او ندیده‌ام. تصورش
را هم نمی‌توان کرد، جوانی، دانائی، زیبائی، نشاط
و شادمانی دیوانه‌وار، شجاعت و رشادت بی‌حد و
حصر و توأم با لاقیدی، نام معروف، پول بی‌حساب و
پایان‌ناپذیر، — همه این خصایص در او جمع بود و

* Burtsov (م.)

** Denis Davidov (م.)

حالا شما فکرش را بکنید که چنین شخصی چه اثری در میان ما داشت. برتری و الویت من متزلزل شد. ابتدا او که مجذوب شهرت و محبوبیت من شده بود در صدد دوستی با من برآمد، ولی من سردی او را پذیرفتم و او هم بدون هیچ تأسفی از من دوری گزید. من از او متنفر بودم. توفیق او در هنگ و در میان زنان سرا به سرحد ناامیدی می کشاند. در پی بهانه‌ای بودم که با او نزاع کنم. به نیش و کنایه‌های من با کنایه‌ها و متلک‌هائی پاسخ می گفت که هم غیرمنتظره بود و هم تندتر و تیزتر و البته شادتر و نشاط‌انگیزتر. او همه را بشوخی برگزار می کرد در صورتی که من کینه‌ورزی می کردم. سرانجام شبی در مجلس رقص منزل یکی از ملاکین لهستانی او را دیدم که خیلی مورد توجه زنان و مخصوصاً خانم میزبان که با من روابطی داشت قرار گرفته است. در گوشش حرف زشتی زدم. او آتشی شد و یک سیلی در گوش من خواباند. دست به شمشیر بردیم، چند تن از خانمها بی هوش شدند، ما را از هم جدا کردند، همان شب ما عازم محل دوئل شدیم.

هنگام طلوع خورشید بود. من با سه نفر شهودم در میعادگاه منتظر ایستاده بودم و با بی صبری غیر قابل وصفی انتظار حریم را می کشیدم. آفتاب بهاری دبیدن گرفت و گرمایش احساس می شد. حریم از دور نمایان شد. او لباس نظامی را روی شمشیرش انداخته بود و سلانه سلانه پیش می آمد. فقط یک شاهد همراه او بود. ما باستقبال او رفتیم. نزدیک که شد دیدیم کلاه

کاسکتش را پر از گیلان کرده در دست دارد. شهود یک فاصله دوازده قدمی برای ما تعیین کردند. من می بایست اول تیراندازی کنم: ولی موج کینه چنان در وجودم شدت یافته بود که میترسیدم تیرم به خطا برود و برای اینکه اندک آرامشی یابم حق تیر اول را به او واگذار کردم. حریفم حاضر نشد پیشنهاد مرا بپذیرد. به قرعه متوسل شدیم: شماره اول نصیب او شد که همای سعادت همیشه بر سرش می نشست. او مرا هدف گرفت و کلاهش را سوراخ کرد. نوبت من شد. دیدم که بالاخره زندگی او در دست من است. من با حرص و ولع به او نگاه می کردم تا اقلاً کوچکترین اثری از ترس و ناراحتی در خطوط چهره اش ببینم... او در مقابل تپانچه من ایستاده بود و با خیال راحت گیلان هائی را که رسیده تر بود از توی کلاهش انتخاب می کرد و دانه دانه می خورد و هسته آنرا طوری با لبهایش می پراند که پیش پای من می افتاد. خونسردی و بی تفاوتی او کفر مرا در آورده دیوانه ام کرده بود. با خود گفتم: چه فایده ای برایم دارد که جانم را بگیرم در صورتی که او ابداً برای آن اهمیت و ارزشی قائل نیست؟ در حالیکه با تپانچه ام به او نشانه گیری می کردم اندیشه ای اهریمنی از مغزم خطور کرد. تپانچه را پائین آورده گفتم: «شما مثل اینکه در فکر مرگ نیستید؟ فعلاً مشغول ناشتائی هستید. پس من مزاحمتان نمی شوم با خاطری آسوده گیلانها را میل بفرمائید.» جواب داد: «شما ابداً مزاحم من نیستید، خواهش می کنم شلیک کنید... ولی در هر صورت هر طور دلتان می خواهد،

حق تیراندازی برای شما محفوظ است. هر موقع اراده
بفرمائید من در خدمتتان هستم». من رو به شهود کردم
و به آنها گفتم که امروز قصد ندارم تیراندازی کنم
و جنگ تن بدن ما بدین ترتیب پایان رسید.
من خود را از ارتش بازنشسته کردم و درین نقطه
دورافتاده اقامت گزیدم. از آن موقع روزی نگذشته که
در اندیشه انتقام نباشم. اکنون وقت انتقام فرا رسیده...
سیلویو مکتوبی را که صبح دریافت داشته بود از
جیبش بیرون آورد و آنرا بمن داد بخوانم. شخصی
(ظاهراً پیشکارش) از مسکو باو نوشته بود که آن
شخصیت معروف قرار است بزودی با دوشیزه‌ای جوان
و زیبا ازدواج کند.
سیلویو گفت:

— شما یقیناً حدس می‌زنید که آن شخصیت معروف
کیست. حالا من بمسکو می‌روم تا بینم آیا او اکنون،
قبل از عروسی‌اش هم با همان خونسردی و بی اعتنائی
سالهای قبل که بهنگام دوئل گیلان میل می‌فرمود
از مرگ استقبال خواهد کرد؟

سیلویو ضمن گفتن این سخنان از جا برخاست، کلاه
خود را به کف اتاق پرت کرد و مثل ببری در قفس
خشم‌آلود عرض و طول اتاق را می‌پیمود. من ساکت
و بی حرکت به حرفهای او گوش فرا می‌دادم. احساسات
عجیب و متضادی مرا به هیجان آورده بود.

نوکرش وارد شد و اطلاع داد که اسبها آماده است.
سیلویو محکم دست مرا فشرد، ما همدیگر را بوسیدیم.
او سوار کالسکه سفری کوچکی شد که در آن دو

چمدان جا داده بودند: محتوی یک چمدان تپانچه‌هایش بود و دیگری بار و بنه‌اش. ما بار دیگر خداحافظی کردیم و اسبها به راه افتادند.

۲

چند سالی گذشت و من به سبب اوضاع و احوال خانوادگی ناچار شدم در روستای فقیر دورافتاده‌ای در ولایت... اقامت گزینم. هر چند آنجا سرگرم اداره ملک خود بودم ولی پیوسته بیاد زندگی پر هیاهو و بی بند و بار پیشین خود آه می کشیدم. تنهایی در شبهای بلند پائیز و زمستان برایم خیلی دردناک و خسته کننده بود. تا ظهر هر طور بود وقت را می گذراندم: با کدخدا گفتگو می کردم، سوار می شدم دنبال کارهایم می رفتم یا به کارگاه‌های تازه سر می کشیدم ولی بمحض اینکه هوا تاریک می شد دیگر نمی دانستم چه بکنم. چند کتابی را که از زیر گنجه‌ها و توی انبار پیدا کرده بودم آنقدر خواندم که از بر شده بودم. همه داستان و افسانه‌هایی را که کریلوونا* کلیددار من بیاد داشت برایم بارها و بارها نقل کرد. ترانه‌های زنهای روستائی مرا محزون می کرد. به مشروب خانگی روی آوردم ولی دچار سر درد می شدم، علاوه بر این باید اعتراف کنم که من می ترسیدم میخواره شوم، می ترسیدم از شدت غم به چنان معتادان غم‌ناکی بدل شوم که در

* Kirilovna (م. م.)

ناحیه ما نمونه های بسیاری را از آنها می‌شود دید. از همسایه‌های نزدیک جز دو یا سه نفر از آن عرق خورهای قهار کسی نبود که آنها هم هنگام صحبت دائماً یا سکسکه می‌کردند یا آه و خمیازه می‌کشیدند. تنهائی را بهتر می‌شد تحمل کرد تا مصاحبت آنها را. *

در چهار ورستی** روستای ما ملک آباد و پر رونقی بود که تعلق به کنتس ب... داشت. اما در آنجا بجز مباشر وی کسی نبود، کنتس تنها یکبار آنهم در نخستین سال ازدواجش به آنجا آمده و فقط یکماه در ملک خود زندگی کرده بود. اما روزی در دومین بهار زندگی گوشه گیرانه من شایع شد که کنتس همراه شوهرش برای ایام تابستان به ملکش خواهد آمد. واقعاً هم آنها در آغاز ماه ژوئن وارد شدند.

ورود همسایه ثروتمند برای مردم روستائی واقعه بس مهمی است. ملاکین و کسانشان اقلّاً از دو ماه قبل و تا سه سال بعد فقط در آن باب حرف می‌زنند. ولی آنچه که بمن مربوط است اینستکه خبر ورود همسایه جوان و زیبا تأثیر شدیدی در من کرد. در آتش

*در چاپ اول این مطلب آمده: بالاخره من تصمیم گرفتم هرچه ممکن است زودتر بخوابم و هرچه ممکن است دیرتر ناهار بخورم تا بدین ترتیب مسئله دراز بودن روز و کوتاه بودن شب را حل کنم. «که این بود بهترین کارها» (آلساندر پوشکین).

** — ورست — مقیاس طول قدیم روسیه برابر با ۱۰۶۷

متر. (م.)

اشتیاق دیدارش می‌سوختم و بهمین جهت عصر نخستین یکشنبه بعد از ورودشان به روستای... رفتم تا مراتب ارادت و احترام خود را بعنوان نزدیکترین همسایه و صمیمی‌ترین خدمتگذار تقدیم حضورشان کنم. پیشخدمت خانه مرا به اتاق دفتر کنت راهنمایی کرد و خود رفت که آمدن مرا به آقا و خانم خبر دهد. اتاق دفتر بزرگ و پر از اثاثه و اشیاء مجلل بود. چندین گنجینه کتاب کنار دیوار قرار داشت و روی هر گنجینه یک مجسمه نیم‌تنه برنجی بود. روی پیش بخاری دیواری سرری آئینه بزرگی قرار داشت. کف چوبی اتاق از ماهوت سبز پوشیده شده بود و روی آن قالی انداخته بودند. من که مدتها بود در کاشانه فقیرانه خود از تجمل بدور بودم و سالها بود که تمول و مکنت دیگران را هم ندیده بودم حس کردم که سرعوب شده‌ام و مانند حاجت‌خواه شهرستانی که در بارگاه وزیری حاضر می‌شود با نوعی ترس و لرز منتظر کنت شدم. در باز شد و مرد سی و دو ساله خوش صورت و خوش اندامی وارد گردید. کنت دوستانه و با خوشروئی به من نزدیک شد. من سعی کردم بحال عادی برگردم و خود را معرفی کنم و تعارفات لازمه را بجا آوردم، ولی او بمن فرصت نداد و پیش‌دستی کرد. ما نشستیم. او بدون تکلف و با محبت صحبت می‌کرد و بهمین امر باعث شد که من بحالت طبیعی باز گردیده کمروئی و خجالت‌م بر طرف شود که ناگهان کنتس وارد شد و احساس خجالت بیش از پیش بر من غلبه کرد. واقعاً وی زیبا بود. کنت مرا معرفی کرد. هر چه سعی کردم حالت عادی را بدست

آورم نشد و هر چه بیشتر سعی می‌کردم، بیشتر حالت
 بی‌دست و پائی و تصنع مرا فرا می‌گرفت. میزبانان
 برای اینکه بمن مجالی بدهند که خود را جمع و جور
 کنم و بر خود مسلط شوم و با آشنایان تازه انس بگیرم،
 سرگرم صحبت با خود شدند و با من بدون تکلف مثل
 یک همسایه خوب و قدیمی رفتار می‌کردند. من هم
 ازین فرصت استفاده کرده در اتاق به گردش پرداختم
 و بتمشای کتابها و تابلوهای نقاشی مشغول شدم.
 من به هنر نقاشی وارد نیستم ولی یکی از آنها توجه مرا
 جلب کرد و آن دورنمایی از سوئیس بود. آنچه مورد
 توجه من واقع شده بود سبک نقاشی نبود، بلکه سوراخی
 بود از گلوله که در پرده بوجود آمده بود. پیدا بود
 که دو گلوله روی هم سوار شده. رو به کنت کرده
 گفتم: «چه تیراندازی جالبی است». گفت: «بله، تیراندازی
 بسیار جالبی است.» و از من پرسید: «شما چطور،
 تیرانداز خوبی هستید؟» گفتم: «خیلی خوب تیراندازی
 می‌کنم»، و من که خوشحال شده بودم که بالاخره
 صحبت ما به مطلبی رسید که در آن خبره هستم، ادامه
 دادم: «از سی قدسی تیرم بخطا نمی‌رود و ورق‌بازی را
 می‌زنم، البته با تپانچه‌های آشنا.» کنتس که با کمال
 دقت به حرفهای ما گوش می‌داد گفت: «راستی؟ —
 و رو بشوهرش کرده پرسید: — عزیزم تو چطور،
 می‌توانی از سی قدسی ورق بازی را بزنی؟» کنت پاسخ
 داد: «روزی امتحان می‌کنیم. زمانی من تیرانداز بدی
 نبودم، ولی چهار سالست که دست به تپانچه نزده‌ام».

من بمیان حرفش دویدم و گفتم: «پس درین صورت

حاضریم با شما شرط به بندم که حتی از بیست قدمی هم نمی‌توانید ورق را بزنید. لازمه تیراندازی با تپانچه تمرین همه روزه است. درین کار من تجربه دارم. در هنگ خودمان یکی از بهترین تیراندازان بشمار می‌رفتم. زمانی پیش آمد که یکماه تمام دستم به تپانچه نرسید، چون تپانچه‌هایم را برای تعمیر داده بودم. حضرت اشرف، بعد از آن یکماه برای دفعه اول که خواستم تیراندازی کنم از بیست و پنج قدمی نتوانستم بطری را بزنم و چهار گلوله‌ام پی در پی به خطا رفت. فرمانده گروهان ما مرد بذله‌گو و شوخی بود. او که شاهد آن صحنه بود رو بمن کرده گفت: «معلوم می‌شود که تو دستت به روی بطری‌ها بلند نمی‌شود». خیر، حضرت اشرف، این کار اهمال و غفلت بر نمی‌دارد. باید هر روز تمرین کرد و الا فراسوشتان می‌شود. بهترین تیراندازی را که می‌شناختم هر روز اقلّاً سه بار پیش از غذا تیراندازی می‌کرد. همانطوری که خوردن یک گیلّاس ودکا را قبل از ناهار جزو واجبات می‌دانست این کار هم برایش جزو واجبات بود». کنت و کنتس خوشحال بودند که من سر حال شده و بحرف آمده بودم. کنت پرسید: «او چگونه تیراندازی بود؟» گفتم: «تیرانداز غریبی بود، گاهی اتفاق می‌افتاد که می‌دید مگسی روی دیوار نشسته... خانم کنتس، شما خنده‌تان می‌گیرد؟.. ولی این مطلب را که می‌گویم بخدا قسم حقیقت دارد. گاهی اتفاق می‌افتاد که مگسی را می‌دید فوراً کوزکا بمصدر خود را صدا می‌زد: کوزکا، تپانچه را بیار! کوزکا تپانچه پر را برایش می‌آورد و او با همان تیر

اول مگس را توی دیوار فرو می برد!« کنت گفت :
 «خیلی غریبست. اسمش چه بود؟» — «حضرت اشرف، اسمش
 سیلویو بود.» کنت از جا پرید و فریاد زد : «سیلویو؟..
 شما سیلویو را می شناختید؟» — «بله، حضرت اشرف، او
 را می شناختم. سیلویو دوست من بود. او در هنگ ما
 بعنوان یک دوست و همقطار پذیرفته شده بود. ولی پنج
 سالست که هیچ خبری از او ندارم. مثل اینکه حضرت
 اشرف هم او را می شناختید؟» — «بله، او را می شناختم،
 خوب هم می شناختم. آیا او درباره واقعه ای برای شما
 تعریف نکرده بود... نه، تصور نمی کنم... درباره یک
 اتفاق غریبی برای شما تعریف نکرده بود؟» — «حضرت
 اشرف! شاید منظورتان آن سیلی است که جوان الدنگ
 عیاشی در یک شب نشینی بصورتش نواخته بود؟» —
 «بله، ولی آیا اسم آن جوان جلف عیاش را به شما نگفته
 بود؟..» — «خیر، حضرت اشرف، نگفته بود...»

در این موقع من کم کم به حقیقت پی می بردم. با
 ناراحتی به سخن ادامه داده گفتم : «آه، حضرت اشرف،
 ببخشید... من نمی دانستم... این شما نبودید؟..» کنت
 با حالتی فوق العاده ناراحت پاسخ داد : «بله، من بودم.
 این تابلو هم که با گلوله سوراخ شده یادگار آخرین
 دیدار ماست...» — کنتس گفت : «عزیزم، تو را بخدا
 آن واقعه را تعریف نکن، شنیدنش هم برای من ترس آور
 است.» کنت تقاضای همسرش را نپذیرفته گفت : «نه، من
 همه را برایش تعریف می کنم. او اطلاع دارد که من
 چگونه به دوست او توهین کردم و اکنون باید بداند
 که چگونه سیلویو از من انتقام گرفت.» کنت به من

تعارف کرد بنشینم و من با کنجکاوۍ عمیقی داستان
زیر را از او شنیدم:

«پنجسال پیش من ازدواج کردم. نخستین ماه عروسی
the honey moon * را در این روستا گذراندم. بهترین
و خوش‌ترین روزهای زندگی من درین قصر گذشته و
یکی از بدترین خاطره‌های زندگی من هم باینجا مربوط است.
یک روز عصر من و همسرم به اسب‌سواری رفته
بودیم. اسب زنم سرکشی آغاز کرد، وی هراسناک شد،
از اسب پیاده شد، افسار اسب را بدست من سپرد و
پیاده راه قصر را در پیش گرفت. من با اسبها شتابان
بمنزل باز گشتم. در باغ منزل یک کالسکه سفری
را دیدم. بمن گفتند در اتاق کارم شخصی منتظر
منست، اسمش را نگفته و فقط اطلاع داده که با من
کاری دارد. به این اتاق وارد شدم، در تاریکی مردی
را دیدم که نزدیک بخاری ایستاده بود. گرد سفر سر
و رویش را پوشانده و ریشش اندکی بلند شده بود.
نزدیکش شدم و سعی کردم او را بیاد بیاورم. او با
صدای لرزانی گفت: «کنت، مثل اینکه مرا نشناختی؟»
من فریاد کشیدم: «سیلویو!» و اعتراف می‌کنم که
حس کردم موها بر بدنم راست شده است. او ادامه
داد: «بله، خودم هستم، نوبت تیراندازی با منست،
آمده‌ام تپانچه‌ام را خالی کنم، تو چطور، آماده‌ای؟»
تپانچه سیلویو که سرش از جیب بغلش بیرون آمده
بود، دیده می‌شد. من دوازده قدم برداشتم و در گوشه

* ماه عسل. (انگلیس)

اتاق ایستادم و از او خواستم که هرچه زودتر تا
 همسرم بمنزل باز نگشته تیراندازی کند. ولی او عجله
 نداشت و چراغ خواست. چند شمع آوردند. من در را
 بستم و دستور دادم کسی باتاق وارد نشود و دو باره
 به سیلویو تکلیف کردم که زودتر شلیک کند. او
 تپانچه‌اش را از جیبش بیرون آورد و به من قراول رفت...
 من ثانیه شماری می‌کردم... در فکر زخم بودم... دقیقه‌ای
 گذشت، دقیقه وحشتناک... سیلویو تپانچه‌اش را پائین
 آورد و گفت: «متأسفانه تپانچه‌ام از هسته گیلان پر
 نشده... گلوله‌اش فلزی و سنگین است... بنظر من
 این کار ما دوئل نیست، بلکه بیشتر به آدم‌کشی شبیه
 است: من عادت ندارم به آدم بی‌سلاح تیراندازی کنم.
 دوئل را از نو شروع کنیم، قرعه می‌کشیم تا معلوم
 شود که کی باید اول تیراندازی کند.» سرم دور برداشته
 بود... درست یادم نیست... گویا من موافقت نمی‌کردم...
 بالاخره ما یک تپانچه دیگر هم پر کردیم، از کاغذ
 دو قرعه پیچیدیم. سیلویو قرعه را در همان کلاهی
 انداخت که زمانی گلوله من آنرا سوراخ کرده بود،
 یکی از قرعه‌ها را من برداشتم و باز «شماره ۱» بمن افتاد.
 با لبخندی که هرگز فراسوش نمی‌کنم گفت: «کنت،
 تو بطور غیر قابل تصویری خوش شانس.» نمی‌دانم چه
 حال و وضعی داشتم و چگونه او توانست مرا وادار
 به تیراندازی بکند... ولی من شلیک کردم و تیرم به
 خطا رفت و این تابلو را سوراخ کرد. (کنت با انگشت
 جای سوراخ را روی تابلو نشان داد، صورتش از هیجان
 سرخ شده بود و مثل آتش می‌سوخت. کنتس رنگش پریده

بود و صورتش سفیدتر از دستمال دستش شده بود : من نتوانستم خودداری کنم و از فرط تعجب فریاد کشیدم.) کنت سخن خود را دنبال کرد : «بله، من شلیک کردم و خدا را شکر که تیرم بخطا رفت. آنوقت سیلویو... (در آن لحظه او واقعاً وحشتناک بود) سیلویو تپانچه‌اش را بالا برد و به من قراول رفت، مشغول هدف‌گیری بود که ناگهان در باز شد و ماشا* سراسیمه درون اتاق دوید، جیغی کشید و خود را بگردن من آویخت. حضور او باعث قوت قلب من شد. باو گفتم : «عزیزم، مگر نمی‌بینی که ما شوخی می‌کنیم؟ از چه ترسیدی؟ بهتر است بروی یک لیوان آب بخوری و برگردی پیش ما، تا دوست و رفیق قدیمی خود را بتو معرفی کنم.» ماشا مردد شده بود و حرف مرا باور نمی‌کرد، رو به سیلویو که چهره خشم‌آلودی یافته بود کرد و پرسید : «شوهرم راست می‌گوید؟ شما واقعاً هر دو شوخی می‌کنید؟» سیلویو جواب داد : «کنتس، شوهر شما همیشه شوخی می‌کند، یکدفعه بشوخی یک سیلی در بنا گوش من خواباند، یکبار بشوخی با گلوله این کلاه مرا سوراخ کرد، همین الان هم بشوخی بسوی من شلیک کرد اما تیرش بخطا رفت، حالا من میل کرده‌ام یکبار با او شوخی بکنم...» اینرا گفت و تپانچه‌اش را بالا برد تا مرا هدف قرار بدهد... آنهم جلو چشم زنم! ماشا خود را پپای او انداخت. من وحشیانه فریاد زدم : «ماشا، بلند شو، شرم‌آور است. آقا، شما از تحقیر یک زن پیگناه دست برمی‌دارید؟ بالاخره تیراندازی می‌کنید یا نه؟» سیلویو

* Masha (م.)

پاسخ داد: «نه، تیراندازی نمی‌کنم، من به مقصودم رسیدم، اکنون من راضی هستم، من پریشانی و ترس را در چهره تو دیدم، من ترا مجبور کردم که بمن دوباره تیراندازی کنی. همین برای من کافیست، بهمین قانعم. هرگز مرا فراسوش نخواهی کرد، ترا به وجدانت واگذار می‌کنم». در این موقع بطرف در رفت، به آستانه در که رسید رو برگرداند، نگاهی به تابلوی سوراخ شده انداخت، تقریباً بدون اینکه نشانه‌گیری بکند تیری انداخت که درست روی گلوله به خطا رفته من سوار شد و بلافاصله بیرون رفت. زخم بی‌هوش شده بود. کسان من جرئت نکردند جلو او را بگیرند و با وحشت به او نگاه می‌کردند، جلو پلکان ایستاد، سورچی خود را صدا زد و پیش از آنکه من بخود آیم دور شده بود». کنت خاموش شد. بدین ترتیب من از پایان داستانی آگاه شدم که آغاز آنرا از زبان سیلویو شنیده بودم و بسیار موجب تعجب من شده بود. قهرمان این داستان را دیگر من ندیدم. می‌گویند که سیلویو در ایام شورش آلکساندر ایپسیلانتی* سرگرده دسته‌ای از هتیرست‌ها** بود و در نبرد سکولیانی*** کشته شد.

*آلکساندر ایپسیلانتی Aleksandr Ipsilanti (۱۸۲۸) — رهبر جنبش آزادی بخش یونان علیه امپراتوری عثمانی. (م.)

**هتیره (Hetairists) - جمعیت مخفی یونانی که در سال ۱۸۲۸ برای مبارزه علیه امپراتوری عثمانی مبارزه می‌کرد. (م.)

***سکولیانی (Skuljani) — روستائی در ساحل رود بروت. نبردی که در حوالی روستای سکولیانی بین هتیرست‌های یونانی علیه امپراتوری عثمانی رخ داد با شکست یونانی‌ها پایان یافت. (م.)

بوران

اسبها در پستی و بلندی‌ها می‌تازند،
برف ژرف را لگدمال می‌کنند...
کنار راه، دیر خدا
در خموشی و تنهائی قد بر افراشته.

.....

ناگهان بوران همه جا را فرا می‌گیرد،
برف سنگین بهمن‌وار فرو می‌ریزد،
کلاغی سیاه با بالهایش صفیرکشان،
هوا را می‌شکافد برفراز سورتمه،
نالهاش از اندوه و ملال خبر می‌دهد!
اسبها شتابانند،
با نگاه تیزشان تاریکی ژرف را می‌شکافند،
یالها بر گردنشان راست شده است...
ژوکوفسکی*

در اواخر سال ۱۸۱۱، دورانی که برای ما
فراموش‌نشده‌ای است گاوریل گاوریلوویچ ر...** در ملک

*ژوکوفسکی — شاعر مشهور سده ۱۹ روس است.
** Gavril Gavrilovich R. (م.)

شخصی خود نینارادوو زندگی می‌کرد. او مردی نیک
نفس بود و به میهمان نوازی، گشاده روئی و گشاده دستی
در تمامی آن ناحیه شهرت داشت. همسایگان هر روز
و هر ساعت بمنزل او می‌آمدند که بخورند و بیاشامند
و با همسرش بستون* پنج کوپکی بازی کنند. بعضی‌ها
هم برای این می‌آمدند که ماریا گاوریلوونا** دختر
هفده ساله خوش اندام، ظریف و رنگ پریده آنها را تماشا
کند. وی عروس متمولی بشمار می‌رفت و مردمان بسیاری
به او چشم داشتند و می‌خواستند او را برای خود یا
برای پسرشان نامزد کنند.

ماریا تحت تاثیر رمانهای فرانسوی پرورش یافته بود
و بهمین جهت هم عاشق شده بود. محبوب وی ستوان
سومی فقیر بود که برای گذراندن ایام مرخصی به روستای
زادگاه خود آمده بود. بدیهی است که آن افسر جوان
هم متقابلاً در آتش اشتیاق ماریا می‌سوخت. والدین
ماریا که خیلی زود متوجه این تمایل دوجانبه شدند
دخترشان را منع کردند که حتی فکر او را هم از
کله‌اش بیرون کند. عاشق فقیر را هم با بی‌اعتنائی و
بدتر از یک کارمند دون پایه بازنشسته می‌پذیرفتند
و با نامهربانی با او رفتار می‌کردند.

دلدادگان داستان ما مرتباً با هم در جریان نامه نگاری
بودند و هر روز در جنگل کاج یا حوالی کلیسای کوچک
و قدیمی روستا مخفیانه همدیگر را ملاقات می‌کردند.

*نوعی بازی ورق (م.)

** Maria Gavrilovna (م.)

آنها در این دیدارها مکرر به ازلی بودن عشق خود سوگند یاد می کردند، از سرنوشت و بخت بد خود گله داشتند و نقشه‌هایی برای آینده خود می کشیدند. بدین ترتیب پس از مکاتبات بسیار و ملاقاتهای متعدد باین فکر (که کاملاً هم طبیعی است) رسیدند که: «حالا که ما بدون یکدیگر قادر به نفس کشیدن و ادامه زندگی نیستیم و حالا که اراده والدین خشنناک مانع سعادت ماست، چطور است عقیده آنها را نادیده بگیریم؟» بدیهی است که این فکر شیرین و سعادت بخش اول بار از خاطر افسر جوان گذشت و بسیار مورد پسند ماریای خیال پرور هم واقع شد.

زمستان فرا رسید و دیدارهای آنها قطع گردید، ولی مکاتبات عاشقانه زیاده‌تر و پر حرارت تر شد. ولادیمیر نیکالایه‌ویچ* در تمام نامه‌ها از ماریا تمنا و التماس می کرد که باو اعتماد کند، مخفیانه به عقد ازدواج درآید، برای مدتی باهم فرار کرده درجائی مخفی شوند و پس از مدتی بیای پدر و مادر بیافتند و معذرت بخواهند و بدیهی است که آنها از وفاداری و استقامت قهرمانانه و بدبختی دو دل داده متأثر شده بدون تردید خواهند گفت: «بچه‌های عزیز، بیائید به آغوش ما». ماریا مدتی سردد بود: نقشه‌های متعدد فرار را رد کرد، ولی بالاخره رضایت داد. قرار شد در روز موعود به بهانه سردرد از خوردن شام خودداری کند و در اتاق خود تنها بماند. دختر ندیمه ماریا هم درین توطئه

* Vladimir Nikolaievich (م.)

شب قبل از روز موعود ماریا بخواب نرفت : او مشغول جمع‌آوری بعضی وسائل ضروری و البسه بود و نامه مفصلی به دوستش که دوشیزه حساسی بود و نامه دیگری به پدر و مادرش نوشت و با جملاتی رقت انگیز با آنها وداع کرد و نیروی خلل‌ناپذیر عشق را دلیل این نافرمانی ذکر نمود و نامه را این چنین پایان داد : «آن دقیقه‌ای که اجازه یابد خود را بیای پدر و مادر عزیزش ببیندازد و با تضرع و زاری طلب بخشش کند، آن دقیقه را شیرین‌ترین و سعادت‌بخش‌ترین لحظه عمر خود خواهد شمرد». هر دو نامه را با مهر «تولا» که بر آن شکل دو قلب آتشین و نوشته زیبا و مناسبی نقش شده بود سمهور کرد. نزدیک طلوع آفتاب بود که به بستر رفت و خفت، ولی آنوقت هم افکار موحشی و رویاهای درهم برهم او را راحت نمی‌گذاشت و پی‌درپی از خواب بیدارش می‌کرد. گاهی بنظرش می‌رسید که در همان لحظه ای که می‌خواست سوار سورتمه شود و برای شرکت در مراسم عقد حرکت کند پدرش او را متوقف می‌کند و او را با شتاب آزاردهنده‌ای کشان کشان می‌برد.

५८

برفها به پیشش می‌راند و به سردابی ژرف و تاریکش می‌اندازد... و او در یک چشم بهم زدن در حالی که از وحشت قالب تهی می‌کرد در آن غار مخوف سرنگون می‌شود، گاهی ولادیمیر را می‌دید که رنگ-پریده و خون‌آلود روی سبزه افتاده در حال احتضار است و با صدای گوش‌خراشی از ماریا تمنا می‌کند که هرچه زودتر به کلیسا بروند... بهمین ترتیب خوابهای وحشتناک، درهم برهم و بی معنی یکی بعد از دیگری آزارش می‌دادند. بالاخره وی رنگ‌پریده‌تر از معمول از رختخواب برخاست و این بار بدون اینکه تمارض کند واقعاً دچار سردرد شدید شده بود. مادر و پدر متوجه ناراحتی او شدند. توجه مهرآمیز والدین و سئوالات پی‌درپی آنها: «ماریا چته؟ ماریا مریضی؟ حال نداری؟» روح و قلبش را جریحه‌دار می‌ساخت. ماریا سعی می‌کرد آنها را آسوده خاطر کند و خودش را شادمان و بشاش جلوه دهد، ولی فایده‌ای نداشت. شب فرا رسید. این فکر که امروز آخرین روزیست که در میان کانون گرم خانواده می‌گذراند قلبش را بشدت می‌فشرد. حالتی نیمه مرده و نیمه زنده به او دست داده بود. با همه اشخاص و اشیائی که او را احاطه کرده بودند پنهانی وداع می‌کرد. شام آوردند، قلبش بشدت طپیدن گرفت. با صدای لرزانی گفت که میل به شام ندارد و بلافاصله با پدر و مادر خداحافظی کرد. آنها مثل هر شب او را بوسیدند، برایش دعای خیر کردند و سلامتش را خواستند: ماریا بزحمت توانست جلو اشکهای خود را بگیرد. ولی همینکه به اتاقش رسید خود را روی کاناپه پرت کرده

گریه را سرداد. اشک سیل وار از گونه هایش
 سرازیر می شد. دوشیزه ندیمه بزحمت می کوشید آرایش
 کند و به او جرئت بدهد. همه چیز آماده بود. نیم
 ساعت دیگر ماریا می بایست برای همیشه خانه پدری،
 اتاق خود و زندگی آرام دوشیزگی را ترک کند... بیرون
 از منزل بورانی شدید آغاز شده بود، باد می غرید، پشت
 دری های چوبی پنجره ها بهم می خوردند و صدا می کردند،
 همه چیز بنظرش تهدیدآمیز و سرآغاز حادثه ای شوم
 و غم انگیز می رسید. اندکی بعد خانه بکلی ساکت شد
 و بخواب عمیقی فرو رفت. ماریا خود را در چارقد
 پشمی پیچید، پالتوی گرم بلندی بتن کرد، جعبه زینت آلات
 و آرایش خود را بدست گرفت و به ایوان عقبی عمارت
 رفت. ندیمه اش هم با دو بقچه زیر بغل از پی او راه
 افتاد. از ایوان وارد باغ شدند. بوران آرام نمی گرفت.
 باد بشدت از روبرو می وزید و گوئی می خواست دوشیزه
 بزهکار را از تصمیمش باز دارد. آنها بزحمت خود را به
 در باغ رساندند. سورتمه در جاده منتظر آنها بود. اسبها
 از شدت سرما ناآرام بودند، سورتمه چی که او را ولادیمیر
 از پی ماریا فرستاده بود دائم دور و بر اسبهای چابک
 راه می رفت و مانع سرکشی آنها می شد. او به ماریا
 و ندیمه اش کمک کرد تا سوار سورتمه شدند، بقچه ها
 و جعبه ماریا را هم در سورتمه جا داد، مهارها را
 بدست گرفت و اسبها شتابان از جا کردند. اینک ماریا را
 به دست تقدیر و مهارت تیرویوشکای * سورتمه چی می سپاریم
 به شرح حال عاشق جوان می پردازیم.

* Terioshka (م.)

ولادیمیر تمام آنروز را در تکاپو بود. صبح زود نزد کشیش قریه ژادرینو رفت و بزحمت بسیار او را راضی کرد. بعد به روستاهای مجاور رفت تا از میان ملاکان آن نقاط شهود لازم را برای سر عقد بیابد. به اولین کسی که رجوع کرد ستوان سوم سوار بازنشسته دراوین* چهل ساله بود که با کمال میل باین امر رضایت داد. دراوین ضمناً گفت که این ماجرا او را بیاد زمان قدیم و شیطنت‌های افسران هوسار** می‌اندازد. او از ولادیمیر خواهش کرد که ظهر ناهار را میهمانش باشد و توضیح داد که برای یافتن دو شاهد دیگر نگران نباشد. حقیقتاً هم بلافاصله بعد از ناهار شمیت*** سبیلو، مساح قریه که چکمه‌های مهمیزدار بپا داشت همراه پسر رئیس پلیس که نوجوانی ۱۶ ساله بود و بتازگی وارد خدمت سوارنظام سبک اسلحه شده بود بمنزل دراوین آمدند. آنها نه تنها تقاضای ولادیمیر را پذیرفتند، بلکه سوگند یاد کردند که حاضرند حتی زندگی خود را هم بخاطر او بخطر بیاندازند. ولادیمیر با تحسین هر دوی آنها را در آغوش گرفت و خوشحال به خانه باز گشت که آماده شود.

پاسی از غروب گذشته بود که ولادیمیر سورتمه سه اسبه خود را همراه تیروشکای سورتمه‌چی مورد اعتماد خود به روستای نینارادوو فرستاد و دستورات شافی و کافی

* Dravin (م.)

** هوسار — هنگ سوارنظام در روسیه تزاری. (م.)

*** Shmit (م.)

به او داد. برای خودش هم دستور داد یک سورتمه کوچک تک اسبه آماده کردند و تنها بدون سورتمه‌چی بسوی قریه ژادرینو، جائی که قرار بود تا دو ساعت دیگر ماریا هم به راهنمایی تیریوشکا وارد آنجا شود، تاخت. ولادیمیر راه را خوب می‌دانست. مسافت هم در حدود ۲۰ دقیقه بود.

هنوز ولادیمیر تازه در حوالی دهکده بود که باد تندی برخاست و بورانی شدید آغاز شد که هیچ چیز را نمی‌شد دید. در عرض یک دقیقه همه جا را برف پوشاند و اثری از جاده دیده نمی‌شد. تمام دشت در مهی غلیظ و زرد تیره فرو رفته و محو شده بود. تنها قطعات درشت برف در این فضای مه آلود شناور بود گوئی آسمان و زمین درهم فرو رفته بود. ولادیمیر در میان بوران، در دشت پهناور و بیکران گرفتار شده بود و بیهوده سعی می‌کرد دوباره جاده را بیابد. اسب الله‌بختی قدم برسی‌داشت، گاه از پشته پر برف می‌گشت و گاه بچاله می‌افتاد. سورتمه دم بدم چپه می‌شد. تنها فکر و کوشش ولادیمیر این بود که جهت اصلی را گم نکند. ولی باوجودی که بنظرش می‌رسید که بیش از نیم‌ساعت رانده هنوز به بیشه ژادرینو هم نرسیده بود. ده دقیقه دیگر نیز گنشت، باز هم خبری از بیشه نبود. ولادیمیر از میان دشت می‌راند و پی در پی به دره‌های عمیق برسی‌خورد. بوران آرام نمی‌گرفت، آسمان هم خیال صاف شدن نداشت. اسب بیچاره دیگر داشت خسته می‌شد و ولادیمیر با وجودی که دقیقه به دقیقه تا سینه در برف فرو می‌رفت مثل باران عرق می‌ریخت.

بالاخره ولادیمیر باین نتیجه رسید که از مسیر صحیح خارج شده است. ایستاد، حواسش را جمع کرد و هر آنچه را که می‌توانست بیاد آورد تا اینکه معتقد شد که باید اندکی به طرف راست براند و به آن طرف راند. ولی اسبش دیگر بزحمت قدم برمی‌داشت، بیش از یک ساعت در راه بود. فکر میکرد که ژادرینو باید در همان نزدیکی‌ها باشد، ولی هر چه می‌راند، دشت را پایان نبود. همان تپه‌های پر برف بود و دره‌های پی‌درپی. دم بدم سورتمه‌اش چپه می‌شد و او هر دم پیاده می‌شد و آنرا برمی‌گرداند. زمان می‌گشت، و او دیگر بشدت نگران شده بود.

بالاخره در یک طرف این فضای بی‌انتهای چیزی تاریک‌تر از بقیه محیط بنظرش رسید. ولادیمیر به آن سو راند. نزدیک‌تر که شد دید بیشه‌ایست. با خود گفت: خدا را شکر که به بیشه رسیدم، اکنون دیگر ژادرینو نزدیک است. پس به موازات بیشه حرکت کرد بامید آنکه بلافاصله به جاده آشنا برسد یا اینکه بیشه را دور بزند، چون فکرمی‌کرد ژادرینو باید پشت بیشه واقع باشد. مسافتی طی نکرده بود که جاده را یافت و بموازات درختهای دو طرف آن که زمستان بی برگشان کرده بود پیش راند. در اینجا دیگر بوران بیداد نمی‌کرد، جاده صاف بود، اسب سر دماغ آمده و با جرئت قدم برمی‌داشت و ولادیمیر اندکی آرام گرفت.

ولی هر چه پیش راند از ژادرینو خبری نشد، بیشه انتها نداشت. ولادیمیر وحشت زده متوجه شد که به جنگل ناشناسی رسیده است. یأس و ناامیدی او را فرا گرفت.

تازیانه‌ای بر اسب نواخت، حیوان بیچاره ابتدا یورتمه رفت، ولی اندک اندک از سرعتش کاست و پس از ربع ساعت با وجود تازیانه‌های بیشمار و کوشش فراوان ولادیمیر نگون‌بخت، اسب بزحمت قدم برمی‌داشت.

بتدریج از انبوه درختان کاسته شد و ولادیمیر جنگل را پشت سر گذاشت، ولی از ژادرینو خبری نبود. ساعت حدود نیمه شب بود. اشک در چشمانش حلقه زد، دیگر الله‌بختی، سی‌رفت. هوا آرام شده بود، ابرها پراکنده شدند، درمقابل او دشت وسیعی مفروش از برف قرار داشت. آسمان صاف و شب روشنی بود. از دور قریه‌ای بنظرش رسید که دارای چهار یا پنج کلبه بود. به اولین کلبه که رسید از سورتبه پائین جست و بطرف پنجره پیش دوید و ضربه‌ای چند بر آن نواخت. چند دقیقه بعد پشت دری چوبی پنجره بلند شد و پیرمردی ریش سفیدش را از پنجره درآورد و پرسید: «چه سی‌خواهی؟» — «تا ژادرینو خیلی راه است؟» — «سی‌پرسی که تا ژادرینو چقدر راه است؟» — «بله، تا ژادرینو؟ خیلی راه است؟» — «نه، دور نیست، تقریباً ده ورست بیشتر نیست». ولادیمیر بشنیدن این پاسخ سوهای سرش را چنگ زد و مانند کسی که به اعدام محکوم شده باشد خشکش زد و بی‌حرکت ایستاد.

پیرمرد پرسید: «جوان، از کجا سی‌آیی؟» ولادیمیر که حال سؤال و جواب نداشت گفت: «پدر، سی‌توانی برایم اسبی فراهم کنی که به ژادرینو بروم؟» پیرمرد جواب داد: «چی؟ اسب؟ اسبمان کجا بود؟» — «پس اقلّا سی‌توانی یک بلد برایم پیدا کنی؟ هرچه بخواهد

می‌پردازم.» پیرمرد در حالی که پشت دری را پائین می‌کشید گفت: «صبر کن الان پسرم را می‌فرستم. او ترا می‌رساند». ولادیمیر منتظر ماند، ولی دقیقه‌ای بیشتر نگذشته بود که دوباره به پنجره زد. پشت‌دری بالا رفت و دوباره ریش سفید نمایان شد: «چه می‌خواهی؟» — «پس پسرت چه شد؟» — «الآن می‌آید. کفشش را می‌پوشد. مثل اینکه یخ کرده‌ای. بیا تو گرم شو.» — «متشکرم، بگو پسرت زودتر بیاید».

در حیاط صدائی کرد و باز شد. جوانکی با یک چوب‌دست بیرون آمد و به پیش افتاده گاهی راه را نشان می‌داد و گاهی جاده را که زیر برف پوشانده شده بود می‌جست. ولادیمیر پرسید: «ساعت چند است؟» — جوانک جواب داد: «چیزی نمانده آفتاب بیرون بیاید». ولادیمیر دیگر یک کلمه هم حرف نزد.

بانگ خروسها بگوش می‌رسید، هوا روشن شده بود که آنها به قریه ژادرینو رسیدند. در کلیسا بسته بود. ولادیمیر انعام بلد را داده وارد حیاط کلیسا شد و یگراست بطرف خانه کشیش رفت. سورتمه سه اسبه او که برای ماریا فرستاده بود در حیاط کلیسا نبود. چه خبرهائی به او خواهند داد!

حالا برگردیم به دهکده نینارادوو و ببینیم حال و وضع ملاکین مهربان آن چگونه است و در این فاصله چه اتفاقی بر ایشان افتاده.

خوشبختانه هیچ اتفاقی نیافتاده.

مطابق معمول پس از آنکه پدر و مادر ماریا از خواب بیدار شدند سر میز صبحانه رفتند. گاوریل و گاوریلوویچ

شب کلاه و نیم تنه کرمی و پراسکوویا پتروونا روب دوشامبر
آستر پنبه‌ای بتن داشتند. سماور را آوردند و گوریلا
گوریلوویچ مستخدمه را فرستاد که از حال ماریا جویا
شود و ببیند شب را چگونه خوابیده. مستخدمه باز
گشت و خبر داد که دخترخانم شب را چندان خوب
نخوابیده‌اند، ولی حالا حالشان بهتر است و الان به
ناهارخوری می‌آیند. واقعاً هم همان لحظه در باز
شد و ماریا به پدر و مادرش نزدیک شده آنها را بوسید.
پدرش پرسید: «ماریا، سردردت چطور است؟» — «بهتر
است، پاپاجان.» — مادرش گفت: «یقیناً دیشب بوی ذغال
ترا گرفته بود.» ماریا پاسخ داد: «شاید، مادرجان.»

روز بخوبی گذشت، ولی شب ماریا به بستر بیماری
افتاد. از پی حکیم بشهر فرستادند. وقتی حکیم رسید
ماریا در تب آتشی‌نی می‌سوخت. دو هفته تمام بیمار
بیچاره در وضعی بود که فاصله چندان‌ی تا تابوت و گور
نداشت.

هیچکس در منزل از توطئه فرار با خبر نشد. نامه‌هایی
که ماریا شب قبل از فرار نوشته بود، همه سوزانده
شد. دوشیزه ندیمه ماریا از ترس خشم ارباب چیزی بکسی
نگفت. کشیش، ستوان دراوین، شمیت مساح سبیلو،
سوار نظام نوچه، همه خوشبختانه مهر سکوت بر لب زدند.
تیریوشکای سورتمه‌چی هم دهنش قرص بود و هرگز
حرف زیادی نمی‌زد، حتی در حالت مستی. با وجودی
که عده توطئه‌گران از نیم دوجین تجاوز می‌کرد راز
ماریا مکتوم ماند. ولی خود ماریا در هذیان مداوم تب
شدید این راز را بازگو می‌کرد. اما سخنانش بعدی

نامربوط بود که حتی مادرش که تمام مدت از بستر وی دور نشده بود از گفته‌های او فقط این مطلب دستگیرش شد که دختر عزیزش ولادیمیر را بحدپرستش دوست دارد و یقیناً علت بیماری وی نیز همین عشق است و بس. او این مطلب را با شوهرش و بعضی از همسایگان نیز در میان نهاد و بالاخره همگی بالاتفاق نظر دادند که نصیب و قسمت ماریا همین ولادیمیر است و گفتند که بجنگ قضا و قدر نمی‌توان رفت، فقر که عیب نیست، بالاخره انسان با انسان زندگی می‌کند، نه با ثروتش و از این قبیل حرفها... معمولاً در مواردی که انسان نمی‌تواند خود دلیلی بر صحت اعمال یا افکار خویش بیابد به ضرب‌المثل‌های اخلاقی متوسل می‌شود و این ضرب‌المثلها در چنان مواردی خیلی مفید واقع می‌شوند.

ماریا مرتباً رو به بهبودی می‌رفت. مدت‌ها بود که ولادیمیر بمنزل گاوریل گاوریلوویچ قدم نگذاشته بود، چون از برخورد پدر و مادر ماریا ترسیده بود. تصمیم گرفتند از پی او بفرستند و خبر غیر منتظره خوشبختی‌اش را باو ابلاغ کنند، باو اطلاع بدهند که با ازدواجش با ماریا موافق هستند. ولی اگر بدانید که ملاکین نینارادوو چقدر دچار حیرت شدند، وقتی که در جواب دعوت خود از ولادیمیر نامه‌ای دریافت داشتند که فقط از یک نیمه‌دیوانه ممکن بود انتظار آنرا داشت. او در جواب نوشته بود که هرگز به خانه آنها قدم نخواهد گذاشت و خواهش کرده بود که او را که بدبختی ناامید است و تنها اسیدش مرگ است، برای همیشه

فراموش کنند. چند روز بعد آنها خبر شدند که ولادیمیر به ارتش بازگشته. این واقعه در سال ۱۸۱۲ اتفاق افتاد*.

مدتها کسی جرئت نداشت این مطلب را به ماریا که رو به بهبودی می‌رفت اطلاع بدهد. خود او هم هیچگاه حرفی دربارهٔ ولادیمیر نمی‌زد، ولی چند ماه بعد که ماریا اسم ولادیمیر نیکالایویچ را در صورت اسامی اشخاصی که در نبرد بورودینو** شجاعت و دلاوری بی‌نظیر ابراز داشته و بسختی مجروح گردیده‌اند مشاهده نمود، از شدت اضطراب غش کرد. همه می‌ترسیدند که مبادا تب شدید و بیماری سابقش باز بروی عارض گردد، ولی خدا را شکر که غش عواقبی در پی نداشت.

در این بین مصیبت دیگری بر ماریا وارد آمد. گوریلا گوریلوویچ دارفانی را وداع گفته او را تنها وارث همه مایملک خود قرار داد. ولی این میراث هنگفت بهیچوجه مایهٔ تسلی برای ماریا نبود. او از صمیم قلب نسبت به مادر ماتم‌زده‌اش ابراز همدردی می‌کرد و سوگند یاد نمود که هرگز از او جدا نشود و او را تنها نگذارد. مادر و دختر روستای نینارادوو را که محل خاطرات

*در سال ۱۸۱۲ ناپلئون به روسیه حمله کرد و جنگ خونینی بین فرانسه و روسیه آغاز شد که با شکست ناپلئون پایان رسید (م).

** Borodino — محلی است در نزدیکی مسکو که شدیدترین نبرد بین قشون روس و ناپلئون در آن جا واقع شد. (م).

تلخ و غم‌انگیزی بود ترک کردند و به ملک... مسافرت کرده همانجا بزندگی خود ادامه دادند.

در اینجا هم خواستگاران زیادی دور و بر عروس زیبا و دارا می‌گردیدند. ولی ماریا به هیچ‌یک از آنها کوچکترین اسیدی نمی‌داد. گاهی مادرش به او می‌گفت که از بین خواستگاران برای خود شریک زندگی انتخاب کند، ولی ماریا سری تکان می‌داد و متفکر و اندوهگین ساکت می‌ماند. ولادیمیر دیگر زنده نبود. او اندکی قبل از ورود فرانسویها به مسکو مرده بود. خاطره او برای ماریا مقدس بود و او هر آنچه را که می‌توانست ولادیمیر را بیادش بیاورد حفظ می‌کرد. از آنجمله کتابهایی را که زمانی او خوانده بود، نقاشی‌های او را، نتها و شعرهایی را که ولادیمیر برای او رونویسی کرده بود همه را با دقت نگهداری می‌کرد. همسایگان که از گذشته ماریا کاملاً باخبر شده بودند از وفاداری و استقامت او متحیر می‌شدند و با کنجکاوی منتظر قهرمانی بودند که بالاخره بر وفاداری اندوهگین این دوشیزه آرتمیس* مانند غلبه کند.

در همین ایام جنگ پایان یافت و افتخاری عظیم برای روسیه به‌مراه آورد. سپاهیان ما از دیار غربت به

*الهه شکار و جنگل در علم اساطیر یونانی که در اساطیر روم به دیانا مشهور است و مجسمه‌ای از او بشکل دختری که گوزن کوچکی را در حمایت گرفته ساخته شده که در موزه لوور است. این الهه بویژه به تعصب دوشیزگی خود می‌بالید. (م.)

میهن خود باز می‌گشتند. مردم باستقبال سپاهیان پیروز
 می‌شتافتند. ارکسترها آهنگها و ترانه‌های اکتسابی از
 قبیل *Vive Henri Quatre** و والسهای تیرول و آوازهایی
 از ژوکوند** می‌نواختند. افسرانی که در آغاز جنگ
 جوانان ناآزوده‌ای بودند در میدان نبرد پرورش یافته
 مردان سلحشوری شده با نشانها و مدالهای دلاوری
 باز می‌گشتند. سربازان شاد و خوشحال با یکدیگر
 صحبت می‌کردند و پشت سرهم کلمات آلمانی و فرانسوی
 بکار می‌بردند. واقعاً چه روزهای فراموش‌نشدنی بود!
 روزهای شهرت و افتخار، چه روزهای شکوه و جلال
 بود! اگر بدانید قلب روس بهنگام شنیدن کلمه میهن با
 چه شدتی می‌طپید! چقدر شیرین بود اشکهایی که
 بهنگام دیدار جاری می‌شد. با چه یکدلی و صمیمیتی ما
 حس غرور ملی و عشق به تزار را توأم کرده بودیم و
 برای تزار هم چه لحظات شیرین و زیبایی بود!
 و اما زنها، زنهای روس در آن ایام بی‌نظیر بودند.
 خشکی و خونسردی معمولی آنها از بین رفته بود. ذوق
 و شوق آنها واقعاً سرشار از سرور و شادی و لذتبخش
 بود، بویژه وقتی که از فاتحین استقبال می‌کردند و بصدای
 بلند هورا می‌کشیدند!

*زنده‌باد هانری چهارم — این جمله از نمایشنامه
 کمدی شارل کله (۱۷۱۳ — ۱۷۰۹) اقتباس شده. (م.)
 ** *Joconde* — اوپرا کمیک «ژوکوند» اثر نیکولا ایزوآرد
 (۱۷۷۵ — ۱۸۱۸) که در سال ۱۸۱۴ در پاریس بروی
 صحنه آمد. (م.)

و کلاه خود را به هوا پرتاب می کردند.*

آیا در بین افسران آن زمان کسی یافت می شود که معترف نباشد که بهترین و گرانبهاترین پاداش خود را مدیون زن روسی است؟

در یک چنین دوران پرشکوه و درخشانی ماریا با مادرش در ایالت... زندگی می کرد و از دیدن جشن ها و مراسم با شکوهی که بمناسبت سراجعت قشون در هر دو پایتخت*** برپا می شد، محروم بود. ولی سرور و شادمانی عمومی در بخشها و روستاها نیز شاید دست کمی از نواحی مرکزی نداشت. ورود افسری به این نقاط برای خودش منتهای موفقیت و کسرانی بود، ولی برای عاشق فراک پوش غیرنظامی همسایه مایه^۱ یاس و ناکامی. قبلاً اشاره کردیم که ماریا مثل سابق نسبت به خواستگاراناش بی اعتنا بود، ولی هنوز عده ای دور و بر وی می گشتند و امیدوار بودند. ولی وقتی سرهنگ هنگ هوسار بورسین*** که نشان سنت ژرژ سینه اش را زینت می داد به قصر ماریا وارد شد دیگران ناچار عقب نشستند. سرهنگ بورسین در جنگ با فرانسویها زخم

*یک مصرع از نمایشنامه منظوم «اندوه زائیده دانائیست» اثر آلکساندر گریبایدوف (۱۸۲۹ - ۱۷۹۵) شاعر مشهور روس. (م.)

***از زبان پتر کبیر تا سال ۱۹۱۷ پتربورگ نخستین و مسکو دومین پایتخت روسیه محسوب می شد. (م.)

***Burmin (م.)

برداشته بود. رنگ پریدگی مطبوع چهره اش بسیار مورد توجه دوشیزگان آن ناحیه قرار گرفته بود. وی حدود ۲۶ سال از عمرش می‌گذشت. برای گذراندن دوره سرخیمی به ملک خود که در همسایگی روستای ماریا قرار داشت آمده بود. برخورد ماریا نسبت به او بکلی با دیگران تفاوت داشت. ماریا در حضور بورسین حالت تفکرآمیز همیشگی خود را از دست می‌داد و شاداب و متحرک و زنده‌دل می‌شد. نمی‌شد گفت که ماریا با او عشوه‌گری می‌کند، لیکن اگر شاعری طرز رفتار ماریا را با سرهنگ می‌دید یقیناً می‌گفت:

* Se amor non è, che dunque?.. *

بورسین واقعاً جوان دوست داشتنی مهربانی بود. اخلاق و روحیاتش درست آنچنان بود که مورد پسند زن‌هاست: او جوانی بود متین و بانزاکت؛ بصیر و بی‌ادعا، شوخ‌طبع و بذله‌گو. رفتارش با ماریا بسیار ساده و بدون تکلف بود. ولی هر سخن و رفتار ماریا را با چشم و روح دنبال می‌کرد. ظاهراً بنظر می‌رسید که بورسین آرام و متواضع است. ولی در بین مردم شایع بود که وی سابقاً در عیاشی گوی سبقت از همگنان ربوده بود. اما این مسئله کوچکترین تأثیری در عقیده و تمایل ماریا نسبت باو نداشت. زیرا ماریا هم مثل همه خانمهای جوان شرارتهای جوانی را که نمودار شجاعت و روح آتشین

* «اگر نیست این عشق پس گو که چیست؟..» این یک مصرع از شعر شاعر مشهور ایتالیائی فرانسیسکو پترارکا (۱۴۷۴ — ۱۳۰۴) می‌باشد. (م.)

دوران شباب است با رغبت می‌بخشید و با نظر اغماض
بر آنها می‌نگریست.

ولی بیشتر از همه... (بیشتر از ملاطفت و مهربانی
او، بیشتر از خوش صحبتی و خوش مشربی او، بیشتر
از رنگ پریدگی مطبوع او، بیشتر از دست مجروح
باندپیچی شده او) سکوت افسر جوان بود که حس
کنجکاوی ماریا را برمی‌انگیخت و او را دچار تصورات
و تخیلات فراوان می‌کرد. ماریا تردید نداشت که مورد
پسند بورسین قرار گرفته و لابد او نیز با آن عقل و
آزسودگی یقیناً تا کنون متوجه این مسئله شده است که
ماریا باو توجه دارد. پس چرا تا کنون بورسین در مقابلش
زانو نزده و عشق خود را باو اعتراف نکرده است؟
واقعاً چه عاملی او را از این کار باز می‌داشت؟ آیا
ترس و حجب بود که جزء جدائی‌ناپذیر یک عشق
حقیقی است؟ غرور و نخوت بود؟ یا اینکه ادا و اطوار
یک عیاش حيله‌گر مانع این کار می‌شد؟ این مسئله
برای ماریا معما شده بود. ماریا پس از تفکر بسیار باین
نتیجه رسید که سکوت او فقط یک دلیل می‌تواند داشته
باشد و آن هم حجب و حیای اوست. بنابر این تصمیم
گرفت که بیش از پیش باو توجه کند و در موقعیتهای
مناسب حتی با ابراز مهر و محبت باو جرات بدهد و
اورا تشویق کند. ماریا آماده می‌شد که این گره را بطور
غیر منتظره بگشاید و بی صبرانه در انتظار آن لحظه
شیرین و شاعرانه اظهار عشق سرهنگ جوان بود. راز
از هر گونه که باشد همیشه چون باری گران برقلب
زن سنگینی می‌کند. نقشه‌های سوق‌الجیشی ماریا نتایج

مطلوب ببار آورد: نتیجه آن حداقل این بود که بورسین دچار چنان تفکرات عمیق شد و چشمان سیاهش را با چنان شراره‌ای به چشمان ماریا می‌دوخت که یقین بود آن لحظه قطعی بسیار نزدیک است. همسایگان همه در باره عروسی گفتگو می‌کردند و چنان با قاطعیت درین باره اظهار عقیده می‌نمودند که گوئی اسری قطعی و انجام یافته است. مادر سهربانش خانم پراسکوویا پتروونا نیز شاد و خوشحال بود که بالاخره دخترش دامادی شایسته خود یافته است.

روزی پراسکوویا پتروونا تنها در اتاق پذیرائی نشسته بود و فال ورق می‌گرفت. بورسین باتاق وارد شد و سراغ ماریا را گرفت. پراسکوویا جواب داد: «در باغ است، بروید پیش او. من همین جا منتظر شماها خواهم بود». بورسین بطرف باغ رفت و مادر پیر صلیبی روی سینه کشید و فکر کرد که شاید هم همین امروز قضیه تمام شود.

بورسین ماریا را کنار برکه یافت که کتابی در دست و لباس سفیدی بتن داشت و زیر سایه درخت بید درست مثل قهرمان یک رمان عاشقانه ایستاده بود. بعد از آنکه اولین جملات مرسومی رد و بدل شد ماریا گوریلوونا عمداً دنباله صحبت را نگرفت تا بدین ترتیب آن حالت آشفته‌گی و هیجان متقابل را تشدید کند و بورسین را بیشتر تحریک نماید تا بخاطر رهائی از آن موقعیت دشوار تصمیم قطعی را ناگهانی بگیرد و مکنونات قلب خود را زودتر ابراز کند. همینطور هم شد: بورسین که وضع دشوار خویش را احساس می‌کرد،

مهر سکوت از لب برداشت و گفت که مدتیست در پی فرصتی بوده تا قلب خود را برای او باز کند و از ماریا خواست که لحظه‌ای به حرفهای او با دقت توجه نماید. ماریا کتاب را بست و چشمانش را بعلامت موافقت به پائین انداخت.

بورسین ادامه داد: «من شما را دوست دارم، من عشق سوزانی نسبت بشما در دل احساس می‌کنم، با تمام وجودم شما را دوست دارم. (ماریا سرخ شده و سرش را بیش از پیش پائین انداخت.) من خیلی بی‌احتیاطی کردم که خود را عادت دادم هر روز بدیدار شما بیایم و صدای شما را بشنوم... و باین دیدار شیرین معتاد شوم...» — (ماریا بیاد نخستین نامه St. - Preux * افتاد). حالا دیگر خیلی دیر است که بتوانم با سرنوشت خود بمقابله برخیزم و در برابر آن مقاومت کنم. خاطراتی که از شما دارم، سیمای مهربان و زیبا و بی نظیر شما ازین لحظه مایه رنج و عذاب و شادی و نشاط زندگی من خواهد بود. ولی اکنون انجام یک وظیفه دشوار دیگر نیز برای من باقی مانده و آن فاش کردن راز وحشتناکی است که بین ما مانعی غیر قابل عبور ایجاد می‌کند...» — ماریا شتابان کلام او را قطع کرده گفت: «این مانع همیشه وجود داشته... وضع من طوری بوده که نمی‌توانستم همسر شما بشوم...» — بورسین به آرامی جواب داد: «می‌دانم، خوب می‌دانم که شما زمانی مردی را دوست داشتید، ولی مرگ او و سه سال تحمل رنج و

* قهرمان رمان «نامه‌های ژولی» اثر ژان ژاک روسو. (م.)

اندوه شما... ماریای عزیز و مهربانم، کاری نکنید که مرا از این آخرین تسلی زندگیم، از فکر اینکه شاید شما حاضر شوید باعث خوشبختی و سعادت من شوید محروم کنید... هیچ چیز نگوئید، شما را بخدا حرف نزنید، ساکت باشید، شما مرا عذاب می دهید. آری، من می دانم، حس می کنم که شما حاضر می شوید همسری مرا بپذیرید، ولی من بدبخت ترین موجودات روی زمین هستم... من زن دارم!»

ماریا مات و مبهوت باو نگریست.

بورسین ادامه داد: «آری، من زن دارم، چهارمین سالست که ازدواج کرده ام، ولی نمیدانم زنم کیست؟ کجاست؟... و آیا هرگز من او را خواهم دید؟» ماریا ناگهان فریاد زد: «چه می گوئید؟ واقعاً عجیب است! ادامه بدهید، من هم بعد برای شما شرح می دهم... خواهش می کنم ادامه بدهید. لطفاً بفرمائید بگوئید.»

بورسین چنین شرح داد: «در آغاز سال ۱۸۱۲ من عجله داشتم هر چه زودتر خود را به ویلنا* برسانم. هنگ ما آنجا مستقر شده بود. شبی دیرگاه به ایستگاه چاپارخانه رسیدم و دستور دادم هرچه زودتر سورتمه را آماده کنند و اسب تازه نفس ببندند. ناگهان بوران وحشتناکی برخاست. سورتمه چی و متصدی چاپارخانه بمن توصیه کردند که اندکی صبر کنم. من صلاح دید آنها را پذیرفتم. ولی اضطراب و ناراحتی مبهمی مرا فرا گرفت. گوئی کسی مرا تشویق و وادار به حرکت

* Vilna (م).

می‌کرد. بوران هنوز آرام نگرفته بود. من حوصله‌ام سر رفت و دوباره دستور دادم اسبها را ببندند و همان موقعیکه بوران باوج خود رسیده بود حرکت کردم. سورتمه‌چی هم به سرش زد که میان‌بر بزند و از روی رودخانه یخ بسته براند تا بقول خودش راه را سه ورست کوتاهتر کند. انبوه برف سراسر ساحل رودخانه را فرا گرفته بود. سورتمه‌چی از محلی که معمولاً می‌بایست منحرف شود و به جاده اصلی وارد گردد گذشت و متوجه نشد و بدین ترتیب ما ناگهان خود را در ناحیه ناشناسی یافتیم. بوران آرام نمی‌گرفت. من از دور متوجه یک روشنائی شدم و به سورتمه‌چی گفتم به آنسو براند. بزودی به قریه‌ای رسیدیم. چراغ کلیسای چوبی قریه روشن بود. در کلیسا باز بود، پشت چپر، وسط محوطه کلیسا چند سورتمه دیده می‌شد، در ایوان جلو در ورودی کلیسا چند نفر با بی‌صبری در حرکت بودند. آنها بمحض دیدن سورتمه من داد زدند: «اینجا، اینجا بیائید!» من به سورتمه‌چی گفتم آنجا برود. یکی از میان ایشان گفت: — «بابا، دست خوش، کجا بودی که اینقدر دیر کردی؟ عروس که از حال رفت، کشیش نمی‌داند چه بکند، ما هم تصمیم داشتیم برگردیم. حالا زود باش دیگه، پیر از سورتمه.» من ساکت و آرام از سورتمه بیرون جستم و داخل کلیسا شدم. صحن کلیسا نیمه روشن بود فقط دو سه شمع در آن می‌سوخت. دختری در گوشه تاریک کلیسا روی نیمکتی نشسته بود و دختر دیگری شتیقه‌های او را مالش می‌داد. دختر دومی بمحض اینکه مرا دید گفت: «خدا را شکر که بالاخره آمدید،

چیزی نمانده بود که خانم ما تلف شود.» درین موقع کشیش پیر نزد من آمد و پرسید: «امر می‌فرمائید شروع کنیم؟» من هم که حواسم بکلی پرت بود و اصلاً نمی‌فهمیدم دوروبرم چه می‌گذرد، بی اختیار پاسخ دادم: «شروع کنید، پدر، شروع کنید». دختر را کمک کردند تا بزحمت از جا برخاست. دختری زیبا بنظر آمد... وای بر من، وای بر آن بی‌بند و باری و سبک سری غیر قابل بخشش من... من پهلوی او در مقابل محراب ایستادم، کشیش عجله داشت، سه نفر شهود و ندیمه، عروس خانم را نگاه می‌داشتند و سرگرم او بودند. کشیش هم ما را عقد کرد. در پایان عقد بما گفتند: «همدیگر را ببوسید.» زن عقدی من صورت رنگ پریده خود را بطرف من گرداند. خواستم او را ببوسم که فریاد برکشید: «وای، او نیست! این او نیست!» و بی هوش نقش زمین شد. شهود با چشمان وحشت‌زده بمن خیره شدند. من چرخ زدم و بدون هیچ مانعی از کلیسا خارج شدم، پریدم توی سورتمه و فریاد زدم: «حرکت کن!»

شرح حال بورمین که باینجا رسید ماریا ناگهان فریاد کشید: «خدای من، شما تا کنون نمی‌دانید که چه بسر آن زن بیچاره‌تان آمده؟»

بورمین جواب داد: «نمی‌دانم، نمی‌دانم اسم آن قریه که در آنجا عقد شدیم چه بود. حتی بیاد نمی‌آورم از کدام چاپارخانه به آنجا رفتم. در آن ایام باین شیطنت و شرارت جنایت بار خود بقدری بی‌اعتنا بودم و بحدی آن حادثه برایم بی‌اهمیت بود که بمحض اینکه از کلیسا

دور شدیم در سورتمه خوابم برد و صبح روز بعد که به سومین چاپارخانه رسیده بودیم تازه از خواب بیدار شدم. گماشته‌ای هم که آنوقت همراه من بود در جنگ مرد. اینست که من دیگر حتی امیدی هم ندارم که آن دختری را که من با آن‌چنان خشونت و سنگدلی با وی شوخی کردم و او این‌چنین سخت و غدارانه از من انتقام گرفت باز یابم. «

ماریا گوریلوونا دست بورسین را گرفته گفت: «آه، خدای من، خدای من، پس این شما بودید! و حالا مرا نمی‌شناسید؟»

رنگ از رخسار بورسین پرید... زانو زد و خود را پپای ماریا انداخت...

تابوت ساز

آیا هرروز نمی بینید تابوت را ،
سپیدی سوی عالم فرتوت را ؟

درژاوین *

باقی مانده اسباب و خرت و پرت آدریان پروخوروف **
تابوت ساز بار گاری نعش کش شده بود و یک جفت اسب
لاغر برای چهارمین بار از کوچه باسمانایا به کوچه
نیکیتسکایا که تابوت ساز با اثاث البیتش به آنجا منتقل
می شد ، براه افتاد . تابوت ساز دکانش را قفل نموده و
روی دروازه خانه اعلانی نصب کرد بدین مضمون که این
خانه فروخته یا اجاره داده می شود و سپس پای پیاده به منزل
تازه خود رهسپار شد . هنگامی که پیر تابوت ساز به آن
خانه زردرنگ که سالها هوس و آرزوی تملکش را در سر
می پروراند و سرانجام آنرا به مبلغ هنگفتی خریده بود نزدیک
شد با تعجب احساس کرد که آن شادی و مسرتی که انتظار
داشت قلبش را فرا نگرفته است . همینکه از درگاه ناآشنا قدم
به درون خانه نو نهاد با شلوغی و ریخت و پاش عجیبی

* درژاوین — شاعر مشهور روس . (م .)

Adrian Prokhorov **

روبرو شد، آهی کشید و بیاد آلونک قدیمی خود افتاد که مدت هیجده سال در آنجا همه چیز نظم و ترتیب کامل و جدی بخود گرفته بود. از تنبلی و سستکاری کلفت خانه و هر دو دخترش ایراد گرفت، زبان به دشنام گشود و خود بکمک آنها شتافت. بزودی خانه مرتب شد و همه چیز سر جای خود قرار گرفت: گنجه تمثالها، کمد ظرف، میز، کاناپه و تختخواب هر یک در گوشه‌ای از اتاق عقبی قرار گرفتند، اشیاء ساخته خود صاحب خانه از قبیل تابوتها به انواع رنگها و نقشها و اندازه‌ها، اشکافهای کلاه و شنل و سایر البسه سوگواری و مشعلدانها و غیره در آشپزخانه و اتاق پذیرائی جا داده شدند. بالای دروازه خانه تابلوئی نصب کردند که روی آن الهه عشق تنومندی با مشعلی واژگون در دست، ترسیم شده و روی آن نوشته شده بود: «در این محل انواع تابوتهای ساده و منقش فروخته و کرایه داده می‌شود و همچنین روکش تابوتها و تعمیر تابوتهای کهنه انجام می‌شود». دخترها به اتاق خود رفتند و آدریان پروخوروف بعد از اینکه تمام گوشه و کنار خانه تازه خود را واری کرد کنار پنجره نشست و دستور داد سماور را آتش بیاندازند.

خواننده روشنفکر ما اطلاع دارد که شکسپیر و والتر اسکات گورکن های خود را مردمی شاد و شوخ طبع معرفی کرده‌اند تا با نشان دادن چنین تضادی بین حرفه و طبع ما را بیشتر به شگفتی وادارند. ولی ما بخاطر احتیاطی که بحق و حقیقت داریم نمی‌توانیم از سر مشق آنها پیروی کنیم و ناچاریم باین حقیقت اعتراف کنیم که خلق و خوی عبوس تابوت ساز ما کاملاً با حرفه اندوهگین و تیره و تار

وی مطابقت داشت. آدریان معمولاً عبوس و در عالم تفکر غوطه‌ور بود و جز در دو مورد مهر سکوت از لب بر نمی‌داشت: یکی برای سرزنش کردن دخترهایش موقعیکه آنها را غافلگیر می‌کرد و می‌دید که بیکار کنار پنجره نشسته‌اند و عابری را تماشا می‌کنند و دیگر برای دریافت قیمت گزاف از اشخاصی که بدبختانه (و گاهی خوشبختانه) احتیاج به ساخته‌ها و وسائل او پیدا می‌کردند. آنروز هم آدریان کنار پنجره نشسته هفتمین فنجان چای را می‌نوشید و مطابق معمول در بحر تفکرات غم‌انگیزش غرق شده بود. فکر آن رگبار شدید را می‌کرد که هفته گذشته درست موقعیکه جماعت تشییع‌کنندگان جنازه سرتیب باز نشسته... به بیرون شهر رسید، بر سرشان باریدن گرفت و باعث شد که تعداد زیادی از شنله‌های عزا مچاله شده و چندین کلاه کج و کوله شود. او پیش‌بینی می‌کرد که ناگزیر باید در کیسه راشل و مبلغی خرج کند، زیرا ذخیره‌البسه و وسائل سوگواری و مراسم تشییعی که داشت فرسوده و کهنه شده و وضع اسفناکی یافته بود. برای جبران این خسارتها امیدش به مرگ همسر تریوخین* بازرگان بود که از یکسال پیش در حال احتضار بسر می‌برد. ولی خانه بانو تریوخین در خیابان رازگولیای** واقع بود و آدریان می‌ترسید که مبادا ورثه‌اش بر خلاف قولی که باو داده‌اند بخاطر دوری راه تنبلی کرده او را بموقع خبر نکنند و با تابوت‌ساز نزدیکتری معامله کنند.

* Triukhin (م.)

** Razguliay (م.)

رشته تفکرات پریشان آدریان با سه ضربه‌ای که ناگهان
 بر در منزلش نواخته شد قطع گردید. ضربه‌ها به طرزی
 نواخته شد که معمولاً فراماسونرها بهنگام ورود به فراسوخته‌خانه
 می‌زنند. تابوت‌ساز پرسید: «کیه؟» در باز شد و مردی
 که از نخستین نگاه می‌شد تشخیص داد که او آلمانی پیشه‌ور
 است وارد شد و باقی‌افه‌ای شاد به تابوت‌ساز نزدیک گردید
 و با چنان لهجه‌ای بزبان روسی صحبت کرد که ما روسها
 همواره از شنیدن آن بخنده می‌افتیم. او گفت: —
 «ببخشید، همسایه عزیز، که مزاحمتان شدم... ببخشید،
 من می‌خواستم هرچه زودتر با شما آشنا بشوم... من کفاشم،
 اسم من گوتلیب شولتز * است. منزل من آنطرف کوچه
 است و پنجره‌های ما درست رو به اتاقهای شما باز می‌شود.
 فردا من و همسرم بیست و پنجمین سال ازدواجمان را جشن
 می‌گیریم و از شما و دخترهایتان دعوت می‌کنیم فردا در
 جشن ما شرکت کرده ناهار را با هم دوستانه صرف کنیم.»
 دعوت با خوشرویی پذیرفته شد. تابوت‌ساز از کفش دوز
 خواهش کرد بنشیند و یک استکان چای با او بخورد.
 خوش‌خلق و گشاده‌روئی کفش‌دوز باعث شد که آنها
 بزودی مانند دو دوست دیرین بایکدیگر سرگرم صحبت
 شوند. آدریان پرسید: «کار و کاسبی شما چطور است؟»
 شولتز خنده‌ای کرد و پاسخ داد: — «اه... بدک نیست،
 گاه خوبست، گاه نه، در هر صورت ناراضی نیستم. گرچه
 کسب و کار من با مال شما فرق دارد: زنده‌ها بدون
 کفش هم می‌توانند بسر ببرند، ولی مرده‌ها بدون تابوت

* Gottlieb Schultz (م.)

به آن دنیا نمی‌روند. « — تابوت‌ساز توی حرف شولتز دوید و گفت: — «آنچه فرمودید حقیقت محض است ولی اوقاتتان تلخ نشود چون باید بگویم که اگر آدم زنده پول خرید کفش را نداشته باشد پا برهنه راه خواهد رفت، ولی مرده هر قدر هم فقیر باشد به تابوت احتیاج دارد و برایش مجانی می‌گیرند.» دو همسایه مدتی در همین زمینه‌ها صحبت کردند، بالاخره کفشدوز برخاست و با تجدید دعوت خدا حافظی کرد.

روز بعد درست سر ساعت دوازده تابوت‌ساز همراه دو دخترش از در خانه نوخرد بیرون آمدند و بسوی منزل همسایه روان شدند. من بر خلاف رسوم رمان‌نویسهای معاصر به شرح لباده روسی آدریان و لباس اروپائی دخترهایش آکولینا و داریا* نمی‌پردازم. ولی تصور می‌کنم که جبا دارد اشاره کنم که هر دو دختر کلاه زرد و کفش قرمز که معمولاً در ایام عید از آنها استفاده میکردند، پوشیده بودند.

منزل کوچک کفشدوز پر از مهمان بود و بیشتر آنها پیشه‌وران آلمانی بودند که همراه زن‌ها و شاگردهایشان آمده بودند. از روسهای کارمند دولت تنها یک پاسبان بنام یورکو** حضور داشت که با وجودی که صاحب شغل و مقام و عنوان مهمی نبود بسیار مورد لطف میزبان قرار داشت. یورکو تقریباً بیست و پنجسال با صداقت و

* Akulina, Darija (م.)

** Jurko (م.)

درستکاری مثل پستیچی پاگاریلسکی* در این شغل دوام آورده بود. آتش‌سوزی سال ۱۸۱۲** که پایتخت قدیمی را معدوم ساخت دکه پاسبانی زرد رنگ یورکو را هم از بین برد ولی بلافاصله بعد از اخراج نیروهای دشمن دکه دیگری به رنگ خاکستری با ستونهای سفید بسبک معماری یونان قدیم در همان محل ساختند و یورکو دوباره با شغل زره‌دار و تبرزین بدست پهلوی آن پاس‌می‌داد. اغلب آلمانیهای که در محله دروازه نیکیتسکیه زندگی می‌کردند با او آشنا بودند و برای بعضی از آنها پیش آمده بود که بعلت مستی یکشنبه شب را در دکه پاسبانی بصبح رسانده باشند. آدریان بی‌درنگ با یورکو آشنا شد بامید اینکه شاید روزی دیر یا زود باو احتیاجی پیدا کند و بهمین جهت هنگامی که مهمانها بسر سیز دعوت شدند این دو نوآشنا پهلوی هم نشستند. آقا و خانم شولتز و دختر هفده‌ساله ایشان لوتهن*** همراه میهمانان مشغول صرف غذا شدند و در عین حال در پذیرائی از میهمانان به آشپز خود کمک می‌کردند. آجگو بی‌حساب بود. یورکو باندازه چهار نفر می‌خورد. آدریان هم از او عقب نمی‌ماند. دخترهای آدریان مؤدب و موقر نشسته بودند. بتدریج گفتگو

* Pogorelski — قهرمان داستان «گنبد...» اثر

آلکسی پیروفسکی نویسنده روس (۱۸۳۶ — ۱۷۸۷). (م.)

** بعد از اشغال مسکو توسط قشون ناپلئون در سپتامبر

۱۸۱۲ میهن پرستان روس شهر را آتش زدند تا دشمن مجبور

شود آنرا ترک کند. (م.)

*** Lottchen (م.)

بزبان آلمانی پر سرو صداتر می‌شد. ناگهان میزبان تقاضای سکوت و توجه کرده یک بطر شامپانی را که سرش با صمغ بسته شده بود باز کرد و با صدای بلند بزبان روسی گفت: «بسلامتی لوئیز مهربانم!» شراب شامپانی با گاز و کف از سر بطری خارج شد. میزبان با محبت بوسه‌ای بر چهره شاداب همسر چهل ساله خود زد. میهمانان نیز خوشحال بسلامتی لوئیز مهربان نوشیدند. شولتز سر بطری دوم را هم باز کرد و گفت: «بسلامتی میهمانان عزیز!» میهمانان بعنوان سپاسگزاری گلاس‌های خود را مجدداً سر کشیدند. این کار دنبال شد و پی در پی گلاسها بسلامتی بالا می‌رفت. بسلامتی هر یک از میهمانان جداگانه نوشیدند، بسلامتی شهر مسکو و یک دوجین شهرهای آلمان نوشیدند، بسلامتی کارگاه‌ها علی‌العموم و هر کارگاهی جداگانه نوشیدند و بعد بسلامتی استادها و شاگردها نوشیدند. آدریان با حرارت بسیار می‌نوشید و چنان سر خوش شده بود که او هم جمله خوشمزه‌ای بعنوان سلامتی گفت. ناگاه یکی از میهمانان که نانواي تنومندی بود گیلانش را بلند کرده فریاد زد: «بسلامتی آنهایی که از برکت وجود آنها کار می‌کنیم، بسلامتی unserer Rundleute این پیشنهاد هم مانند پیشنهادهای قبلی بشادمانی و باتفاق آرا پذیرفته شد. بعد میهمانها به یکدیگر تعظیم کردند: خیاط به کفاش، کفاش به خیاط، نانوا به هردوی آنها، همه به نانوا و بهمین ترتیب الی آخر. یورکو در میان این تعظیم‌های متقابل به

* مشتریانایمان. (آلمانی)

همسایه پهلوی به پهلویش رو کرده بصدای بلند گفت :
 « خوب ، آقا جان ، گیلای هم بسلامتی مرده‌هایت بنوش . »
 صدای قهقهه همه بلند شد ، ولی تابوت ساز این حرف را بعنوان
 توهین بخود تلقی کرد و ابرو درهم کشید . لیکن کسی
 متوجه این دگرگونی آدریان نشد . میهمانان به نوشیدن
 ادامه می‌دادند و موقعی از سر میز برخاستند که ناقوس
 کلیسا برای دعای شب به صدا درآمده بود .

پاسی از شب گذشته بود که میهمانان متفرق شدند و
 بیشتر آنها مست مست بودند . ناوای تنومند و صحافی که
 گوئی صورتش با تیماج سرخ‌رنگی صحافی شده بود ، بنا بر
 ضرب المثل روسی که می‌گوید پاسخ نیکی نیکوست ، زیر
 بغل یورکورا گرفتند و به دکه پاسبانی‌اش بردند .
 تابوت‌ساز مست و خشمگین بخانه بازگشت . با خود بلند
 بلند حرف می‌زد : « واقعاً مگر شغل من بدتر از شغل‌های
 دیگر است ؟ مگر من شرافتمندانه زحمت نمی‌کشم ؟ مگر
 تابوت‌ساز برادر جلاد است ؟ این کافرها ، لامذهب‌ها
 برای چه مرا مسخره می‌کنند ؟ مگر تابوت‌ساز دلقک
 مجالس ایام عید است ؟ خیال داشتم آنها را بمناسبت خانه‌نو
 دعوت کنم و یک سور بزرگی بدهم ، ولی خیر ، هرگز
 دعوتشان نمی‌کنم ! من مشتری‌های خودمرا دعوت خواهم
 کرد : مردگان دین‌دار آرزیده را . » خدمتکار آدریان که
 مشغول کندن کفشها از پای تابوت‌ساز بود گفت :
 « آقا جان ، چته ؟ این چرندها چیه که می‌گوئی ؟ استغفر
 الله بگو ! صلیب بکش ! می‌خواهی مرده‌ها را دعوت کنی ؟
 وحشتناک است ! » آدریان ادامه داد : « آره ، بخدا قسم
 دعوت می‌کنم ، همین فردا شب دعوت خواهم کرد . آهای ،

ولینعت‌های بزرگوار من خواهش دارم، تمنی دارم، فردا شب به‌ضیافت من تشریف بیاورید، با دار و نداری که خدا بمن بخشیده از شماها پذیرائی خواهم کرد.» تابوت‌ساز با ادای این کلمات روی تخت‌خواب دراز کشید و بلافاصله صدای خر و پفش بلند شد.

هوا هنوز تاریک بود که آدریان را بیدار کردند. همسر تریوخین بازرگان همان شب فوت کرده بود. کارپرداز زن متوفی فوراً قاصد مخصوصی را سوار اسب کرده برای اطلاع آدریان نزد او فرستاده بود. تابوت‌ساز یک ده‌کیکی بعنوان پول عرق کف دست قاصد گذاشت و خود شتابان لباس پوشید و سوار درشکه شده به خیابان رازگولیای رفت. دم در خانه مرحومه پلیس ایستاده بود، گروهی از تاجران مثل لاشخورهایی که بوی مرده به دماغشان رسیده باشد جلو خانه در رفت و آمد بودند. میت را روی میز خوابانیده بودند. رنگ چهره مرحومه مثل موم زرد بود، ولی هنوز کریه‌المنظر نشده بود. عده‌ای از خویشاوندان، همسایگان و اهل خانه گرد نعش جمع شده بودند. همه پنجره‌ها باز بود، شمعها می‌سوخت و کشیشها دعا می‌خواندند. آدریان به خواهرزاده مرحومه که نوجوان تاجری بود و لباس مد روز بر تن داشت، نزدیک شده گفت که تابوت، شمع، روپوش تابوت و سایر لوازم تشییع و تدفین را صحیح و سالم فوراً آماده خواهد کرد. وارث جوان که پریشان حال بنظر می‌رسید از آدریان تشکر کرد و گفت که در باب قیمت چانه نمی‌زند و همه را به وجدان و انصاف او واگذار می‌کند. تابوت‌ساز مطابق معمول سوگند یاد کرد که گران نخواهد گرفت، سپس نگاه معنی‌داری با کارپرداز رد و بدل

کرد و برای تهیه وسائل خارج شد. تمام روز را میان خیابان رازگولیای و دروازه نیکیتسکیه با درشکه در رفت و آمد بود. تا سر شب همه کارها را مرتب کرده بود. درشکه را مرخص کرد و خود پیاده رهسپار منزل شد. آنشب مهتاب بود. تابوت ساز بسلاست به دروازه نیکیتسکیه رسید. در کنار کلیسای وازنیسنیه* آشنای مایورکو به تابوت ساز «ایست» داد و چون او را شناخت به او «شب به خیر» گفت. دیروقت بود. تابوت ساز نزدیک خانه اش که رسید ناگهان بنظرش آمد که کسی به در منزلش نزدیک گردید، در را باز کرد و داخل حیاط شد. آدریان با خود اندیشید: «این چه معنی دارد؟ آیا کسی باز با من کاری دارد؟ آیا دزد بود که به خانه وارد شد؟ نکند که عاشق بیقراری بسراغ دختران ساده لوح من آمده؟ به به خوشابحالم!» و در فکر بود که دوست خود یورکو را صدا بزند و او را به کمک بطلبد که در همین لحظه یک نفر دیگر به در خانه نزدیک شد و قصد داشت به حیاط وارد شود، ولی چون صاحب خانه را دید که بطرف او می دود کلاه سه گوشه خود را بعلاست سلام از سر برداشت. صورتش به نظر آدریان آشنا آمد، لیکن آدریان در آن لحظه که اندکی دستپاچه و شتابزده بود فرصت نیافت به صورت او دقیق شود و در حالیکه نفس نفس می زد پرسید: «شما منزل من تشریف آورده اید؟ بفرمائید، لطفاً بفرمائید وارد شوید». آن شخص بصدای خفه و سنگین پاسخ داد: «اینقدر تعارف نکن، آقاجان، برو جلو و میهمانها را راهنمایی بکن!» آدریان

* Voznesenie (م.)

فرصت تعارف کردن را هم نداشت. در حیاط باز بود، تابوت‌ساز از پله‌ها بالا رفت، آن شخص هم از پی او آمد. بنظر آدریان چنین رسید که جمعی در اتاقهای او در رفت و آمدند. با خود اندیشید: «این ابلیسها، کی هستند؟» و عجله داشت وارد اتاق شود که... ناگه زانوهایش سست شد. اتاق پر از اموات بود. مهتاب از میان پنجره چهره‌های زرد و آبی، دهانهای فرو افتاده، چشمهای تار و نیم بسته و بینی‌های تیغ کشیده آنها را روشن کرده بود... آدریان وحشت زده آنها را شناخت. آنها همان مرده‌هایی بودند که آدریان برای دفن آنها مساعی بسیار مبذول داشته بود و این میهمان آخری همان سرتیپ باز نشسته بود که روز تشییع جنازه‌اش آن رگبار کذائی باریدن گرفته بود. همه مرده‌ها از زن و مرد بدور تابوت‌ساز گرد آمدند و باو سلام دادند و تعظیم و تکریم نمودند، بغیر از یک مرده فقیر که اخیراً رایگان دفن شده بود و اینک از شرمساری و خجلت با لباسهای مندرس خود در گوشه اتاق کز کرده ایستاده بود. بقیه مرده‌ها همه جامه خوب برتن داشتند: زنهای مرده در کلاه و روبان و مرده‌های مرده، آنها که صاحب منصب بودند، در لباس اونیفورم رسمی ولی با ریشهای نتراشیده و تجار در لباسهای رسمی مخصوص ایام عید. سرتیپ بازنشسته بنمایندگی از جانب آن جمع شرافتمند گفت: «پرخوروف، می‌بینی که ما همه دعوت تو را اجابت کردیم، فقط کسانی در منزل ماندند که قادر به حرکت نیستند، آنهایی که کاملاً متلاشی شده‌اند و آنهایی که فقط برایشان استخوان بدون پوست و گوشت باقی مانده. ولی از میان آنها هم یکی باندازه‌ای اشتیاق دیدار

ترا داشت که طاقت نیاورد و آمد...» درین موقع اسکلت کوچکی جمعیت را شکافته به آدریان نزدیک شد. لبخند سلیحی بر جمجمه او نقش بسته بود. تکه پاره های ماهوت مغز پسته ای و سرخ رنگ و کرباس کهنه گوئی به چوبی آویخته از سرو پشتش آویزان بود و استخوان پاهایش در یک جفت چکمه بلند و گشاد چنان لقلق می خورد و تق و تق می کرد که گوئی دسته هاونی را درهاون خالی می کوبند. اسکلت به تابوت ساز گفت: «پروخوروف، مثل اینکه سرا نشناختی؟ استوار گارد باز نشسته، پتر پتروویچ کوریلکین را بیاد نمی آوری؟ من همان کسی هستم که اولین تابوت را در سال ۱۷۹۹ از تو خریدم. تابوت هم بجای اینکه از چوب بلوط باشد از چوب کاج بود!» اسکلت با ادای این کلمات دستهای خود را از هم باز کرد تا آدریان را در آغوش گیرد، ولی آدریان با تمام قوا جیغی کشید و اسکلت را هل داد. پتر پتروویچ تلوتلو خورد و افتاد بزمین و تماماً از هم پاشید. مرده ها بخشم آمدند و غرورکنان به حمایت از اسکلت بیگناه برخاستند و بخاطر حفظ حیثیت رفیق خود به تهدید تابوت ساز و دشنام دادن به وی پرداختند و میزبان بیچاره که وحشت سراپای وجودش را فرا گرفته بود از هول سر و صدای گوشخراش مرده ها و حمله آنها از هوش رفت و روی استخوانهای استوار باز نشسته گارد نقش بر زمین شد.

مدتی بود که آفتاب جهان تاب بر بستر تابوت ساز می تابد. بالاخره آدریان چشمان خود را باز کرد و در جلو خود دید که خدمتکار خانه مشغول فوت کردن سماور است. تابوت ساز با ترس و دلهره حوادث شب پیش را بیاد

آورد . چهره‌های همسر تریوخین بازرگان ، سرتیپ و استوار کوریلکین بصورتی مبهم و پریشان در مخیله‌اش مجسم شد . آدریان ساکت بود و مخصوصاً حرف نمی‌زد تا خدمتکار سخن آغاز کند و عواقب ماجراهای دیشب را بازگو کند . خدمتکار آکسینیا* در حالی که روب‌دوشامبر را بدست آدریان می‌داد گفت : « بابا جان ، آدریان پروخوروویچ ، چه خوابی کردی ؟ همسایه خیاطمان بسرغت آمده بود ، نانوائی محله هم آمد و گفت که امروز روز تولد و نام‌گذاری شخص اوست و می‌خواست ترا دعوت کند ، ولی تو خواب تشریف‌داشتی و ما هم نخواستیم که ترا بیدار کنیم » .

آدریان گفت :

— از منزل مرحومه همسر تریوخین بازرگان کسی بسراغ من نیامد ؟

— مرحومه ؟ .. مگر آن خانم مرد ؟

— احمق ، مگر تو خودت دیروز بمن کمک نمی‌کردی تا وسائل کفن و دفن او را زودتر آماده کنم ؟

— تو چته ، باباجان ، مثل اینکه عقلت را از دست داده‌ای یا مستی دیشب هنوز از سرت نپریده ؟ دیروز کدام تشییع جنازه ؟ تشییع جنازه کی ؟ تو تمام روز در منزل آن کفاش آلمانی بودی ، شب هم که مست و خراب به منزل برگشتی و روی تخت خواب افتادی و تا همین حالا که ناقوس کلیسا زنگ دعای ظهر را زد خوابیده بودی .

تابوت‌ساز شاد و خوشحال گفت :

— واقعاً همین‌طور که می‌گی ؟

— بله ، همین‌طور !

— پس حالا که واقعاً جریان همین‌طور ، زود یک استکان چای بده و دخترها را هم صدا بزن بیايند .

* Aksinija (م.)

متصدی چاپارخانه

حتی کارسند دون پایه‌ای چون تصدی کند
چاپارخانه را او را دیکتاتور واقعی بدان.

کنیاز * ویازسکی **

کیست که متصدی چاپارخانه را لعنت و نفرین نکرده
باشد؟ کیست که با آنها در نیافتاده باشد؟ کیست که
به‌هنگام خشم دفتر شکایات کذائی را نخواستہ باشد تا در آن
از تعدیات، خشونت و نادرستی متصدی چاپارخانه شکایت
بی‌فایده خود را بنویسد؟ کیست که آنها را ظالمان نوع

* «کنیاز» عنوان یا لقبی است که در روسیه فئودالی قدیم
به سرکردگان نظامی و امرای قشون و حکام ایالات و
ولایات داده میشد. لقب «کنیاز» بطریق موروثی به اعقاب
صاحب عنوان می‌رسید، ضمناً دولت روسیه تزاری آنرا
بعنوان پاداش به هر کس که می‌خواست عطا می‌کرد.
واژه «کنیاز» را در زبان فارسی می‌توان با امیر یا شاهزاده
مترادف دانست.

** بیتنی است از منظومه (چاپارخانه) اثر کنیاز
ویازسکی شاعر روس. (م. ۰)

بشر ندانسته یا که آنها را همانند دستیاران سابق کشیشان و لااقل در ردیف راهزنان شهر سوروم * به حساب نیاورده باشد؟ با وجود این اگر اندکی منصف باشیم و خود را در جای آنها بگذاریم شاید دربارهٔ آنها با نظر اغماض قضاوت کنیم. در واقع متصدی چاپارخانه کیست؟ یک کارمند عذاب کش واقعی رتبه چهاردهم * است و همین رتبه ناچیز او را فقط از ضرب و جرح مشتریها حفظ می کند. آنهم نه همیشه (در این مورد من قضاوت را به وجدان خوانندگانم واگذار می کنم). شغل و وظیفهٔ این بیچاره که کنیاز و یازمسکی بشوخی او را دیکتاتور نامیده چیست؟ آیا کار او واقعاً اعمال شاقه نیست؟ نه روز راحتی دارد، نه شب. مسافر تمام ناراحتی هائی را که طی سفر کسل کننده دچار آن می شود توی دل متصدی چاپارخانه خالی می کند. اگر هوا ناباب و اگر راه خراب باشد، اگر سورچی خودسر و اگر اسبها تنبل و تن پرور باشند و سریع نروند تقصیر بگردن متصدی چاپارخانه است. هنگامی که مسافری به خانه محقر او وارد می شود او را دشمن خود می پندارد. خوشبخت آن متصدی چاپارخانه ای که بتواند این میهمان ناخوانده را زودتر راهش بیندازد و از سر بازش کند. ولی اگر اتفاقاً اسب تازه نفس برای تعویض کالسکه تازه وارد آماده نباشد، خدا می داند که چه دشنامها و چه تهدیدهای

* یکی از شهرهای روسیه قدیم که راهزنانش معروف بوده اند. (م. م.)

** پائین ترین رتبه اداری در سازمان اداری روسیه قدیم. (م. م.)

بر سر و رویش فرود می‌آید! بهنگام باران و گل و لای
 ناچار است برای یافتن اسب بهمه^۱ خانه‌های ده سر بزند،
 بهنگام بوران و سرما و یخبندان فقط برای اینکه لحظه‌ای
 از فریادها و پاکویدنهای مسافر عصبانی رهائی یابد از
 اتاق گرم به راهروی سرد پناه می‌برد. اگر ژنرالی وارد شود،
 متصدی چاپارخانه باحالتی لرزان حتی آخرین دو سورتمه
 سه اسبه را ولو سورتمه ویژه چاپاردولتی باشد در
 اختیارش می‌گذارد. ژنرال سوار می‌شود و حتی یک
 تشکر خشک و خالی هم نمی‌کند. پنج دقیقه بعد صدای
 زنگوله سورتمه‌ای بگوش می‌رسد، مأمور چاپار دولتی سر
 می‌رسد و ورقه جواز تعویض اسب را روی میز او می‌اندازد!..
 اگر بدقت وضع را محسوس کنیم بجای خشمگین شدن دل ما
 نسبت به متصدی چاپارخانه مملو از همدردی صمیمانه
 می‌شود. سخن کوتاه: من بیست سال تمام راههای روسیه را
 زیر پا گذاشته‌ام. تقریباً با تمام راههای پستی آشنا هستم،
 چند نسل از سورچی‌های چاپارخانه سرا می‌شناسند، کمتر
 متصدی چاپارخانه را می‌توان یافت که من لااقل او را
 صورتاً شناسم یا تا کنون سرو کارم به او نیافتاده باشد.
 اسیدوارم بزودی مشاهدات جالب و خاطرات کنجکاوانه
 مسافرتهاى خود را بچاپ برسانم، عجالتاً فقط بذکر این
 نکته اکتفا می‌کنم که صنف متصدیان چاپارخانه کاملاً
 نادرست به افکار عمومی معرفی شده است. مردمان این
 صنف که تا این اندازه مورد تهمت و افترا قرار گرفته‌اند
 مردمانی کاملاً آرام، مسالمت‌جو، ذاتاً خوش‌خست و
 معاشرتی هستند، محجوبند و بی‌ادعا، توقع احترام از
 مسافرن ندارند و نسبت به پول هم بسیار حریص نیستند. از

گفتگو با آنها (که بی جهت عده‌ای از آقایان مسافری از آن بیزارند) می‌توان بسیار مطالب جالب و آموزنده خوشه‌چینی کرد . من اعتراف می‌کنم که مصاحبت آنها را بر گفتگو با فلان صاحب منصب عالی رتبه که بی جهت مأموریت اداری سفر می‌کند ، ترجیح می‌دهم .

بدین ترتیب براحته می‌توانید حدس بزنید که من دوستانی در میان این صنف محترم دارم . خاطره‌ای را که از یک تن از ایشان دارم حقیقتاً برایم خیلی گران بهاست . می‌توان گفت که اوضاع و احوال و تصادف‌ها را باهم آشنا و نزدیک کرد و هم درباره اوست که تصمیم دارم اکنون با خوانندگان گرمی سخن بگویم .

در ماه مه سال ۱۸۱۶ پیش‌آمدی باعث شد که از ایالت ن... از راهی که اکنون متروک شده بگذرم . چون صاحب رتبه عالی اداری نبودم با کالسکه چاپاری سفر می‌کردم و کرایه هر منزلگاه را فقط بابت کرایه دو اسب می‌پرداختم . بهمین علت متصدیان چاپارخانه چندان اعتنائی بمن نداشتند و اغلب ناچار می‌شدم آنچه را که عقیده داشتم حق منست با زور و دعوا بگیرم . چون جوان و تندخوی بودم از پستی و بزدلی متصدیان چاپارخانه عصبانی و خشمگین می‌شدم ، بخصوص موقعیکه آنها کالسکه سه اسبه‌ای را که قبلاً برای من آماده شده بود ، به ارباب والا مقامی واگذار می‌کردند . همچنان که من تا مدت‌ها نمی‌توانستم باین وضع عادت و تحمل کنم که در میهمانی رسمی والی ایالت نوکر بی سرو پا ، ولی فهمیده او غذای مرا بعد از دیگران می‌آورد . امروز همه این شئون عادی و طبیعی بنظر من می‌رسد . واقعاً اگر بجای

این قاعده مرسوم عمومی : « تابعیت و احترام برحسب درجه و مقام » قاعده دیگری مثلاً : « تابعیت و احترام برحسب عقل و کمال » معمول می گشت ، درین صورت چه مشاجراتی که در نمی گرفت ! و آیا آنوقت نوکران غذا را ابتداء نزد کی می بردند ؟ خوب ، اینک بسر داستان خود برمی گردم . روز گرمی بود . در سه ورستی * چاپارخانه ... باران قطره قطره باریدن گرفت و لحظه ای طول نکشید که سیل- آسا شد و مرا تا مغز استخوان خیس کرد . بمحض رسیدن به چاپارخانه اولین کارم این بود که لباسهایم را عوض کنم و دوم اینکه چای بخواهم . متصدی چاپارخانه داد زد : « آهای ، دنیا ، ** سماور را حاضر کن و برو سرشیر تمییه کن . » از پشت پاراوان دخترکی تقریباً چهارده ساله ظاهر شد و بیرون دوید . از زیبایی او در شگفت شدم . از متصدی چاپارخانه پرسیدم : « دختر تست ؟ » و او در حالیکه رضایت خاطر مغرورانه ای سیمایش را فرا گرفته بود پاسخ داد : « بله ، دختر منست ، دختر عاقل و فهمیده و زبیر و زرنگی است ، تماماً به مادر مرحومه اش رفته . » متصدی چاپارخانه مشغول ثبت جواز من در دفترش شد و من سرگرم تماشای تصاویری شدم که خانه ساده ولی پاکیزه و مرتب او را زینت داده بود . در این عکسها سرگنشت فرزند ناخلفی تصویر شده بود . در تصویر اول پیرمرد محترمی در روب دوشامبر و شبکلاه ایستاده و پسر

* ورست — مقیاس طول سابق روسیه بود و برابر است با

۱۰۶۷ متر . (م .)

** Dunia (م .)

جوان ناآرامش را که مایل است خانه پدری را ترک کند راه می‌اندازد و در حقش دعای خیر می‌کند و پسر بی‌اعتنا به دعای خیر پدر کیسه پول را شتابان از او می‌گیرد. تصویر دوم با خطوط روشن آن جوان را که مشغول عیاشی و خوش گذرانی است و عده‌ای از دوستان دروغین و زنان بی‌آزم سر سبز بدور او گرد آمده‌اند ترسیم کرده است. تصویر بعدی جوان لات و آسمان جلی را نشان می‌دهد که لباس ژنده بر تن و کلاه سه گوشه بسر دارد و مشغول چرای خوکان است و در خوراک آنها شریک شده است، در چهره جوان اندوه و پشیمانی فراوان نمایان است. و در آخرین تصویر بازگشت پسر بمنزل پدر مجسم شده است: پدر مهربان در همان شبکلاه و روب‌دوشامبر با استقبال پسر می‌شتابد: پسر ناخلف در مقابل پدر زانو زده، در عمق آن تصویر آشپز گوساله فربه‌ی را سر می‌برد و برادر ارشد از خدمه علت این شادی را سراغ می‌گیرد. زیر هر تصویر توضیحات مناسبی به شعر به زبان آلمانی نوشته شده بود. همه اینها تا امروز در یاد من مانده است و نیز کوزه‌های بادرنگبویه و تختخواب با پرده گلدارو اشیاء دیگری که در آن موقع دور و بر من بود، همه را خوب بخاطر دارم. هم‌اکنون قیافه میزبان که سردی پنجم‌ساله، شاداب و نیرومند بود و یک ردنکوت بلند سبزرنگ بر تن داشت و سه مدال روی نواررنگ و رو رفته‌ای بر سینه‌اش نصب بود، در نظرم مجسم است.

من هنوز تازه حساب سورچی سابق را داده بودم که دونیا بازگشت و سماور را آورد. آن عشوه‌گر کوچولو با دومین نگاهش متوجه تأثیری که در من کرده بود شده

چشمان درشت آبی رنگش را پائین انداخت . من بنای گفتگو را با او گذاشتم و او با جرئت بمن پاسخ می داد ، مانند زن جوانی که سرد و گرم روزگار را چشیده است . به پدرش یک گیلان پونچ تعارف کردم و به دنیا یک فنجان چای دادم و هر سه چنان گرم صحبت شدیم که گوئی سالهای سال با هم آشنا بوده ایم .

مدتی بود که اسبها را آماده کرده بودند ، ولی من دلم نمی خواست که از متصدی چاپارخانه و دخترش جدا شوم . بالاخره دل کندم و با آنها خداحافظی کردم . پدر برایم سفر خوش آرزو نمود و دختر تا پای کالسکه مرا همراهی کرد . در راهرو ایستادم و از دنیا اجازه خواستم وی را ببوسم . دنیا اجازه داد ...

از زمانی که باین کار آشنا شده ام ، بوسه های فراوانی رد و بدل کرده ام ، ولی هیچیک از آنها بمانند این بوسه خاطره ای تا این اندازه پایدار و شیرینی در من باقی نگذاشته است .

چند سالی گذشت و دست تصادف گذارم را بهمان راه و بهان ناحیه افکند . دختر متصدی پیر چاپارخانه بیاد آمد و بامید دیدن مجدد وی شاد شدم . با خود اندیشیدم : شاید هم پیرمرد معزول شده و احتمالاً دنیا شوهر کرده است . اندیشه مرگ پدر یا دختر نیز در ذهنم خطور کرد و من با احساسی حزن انگیز به چاپارخانه ... نزدیک میشدم .

اسبها جلو چاپارخانه ایستادند . همینکه باتاق وارد شدم تصاویر فرزند ناخلف را شناختم . سیز و تخت خواب همانجای سابق قرار داشتند ، ولی دیگر روی تاقچه پنجره ها گل نبود و

دوروبر همه چیز فرسوده و کهنه بنظر می‌رسید. پیدا بود که بر محیط خانه لاقیدی و بی کسی سایه افکنده. متصدی چاپارخانه زیر پوستینش خفته بود. ورود من او را بیدار کرد، نیم‌خیزی کرد و سپس از جا برخاست. او همان سامسون ویرین * بود، ولی چقدر شکسته و پیر شده بود! تا او آماده می‌شد که ورقه جواز مرا ثبت دفتر کند من موهای سفید و چین و چروکهای عمیق صورتش را که پیدا بود مدتهاست نتراشیده و پشت خمیده‌اش را می‌نگریستم و نمی‌توانستم تعجب نکنم که چگونه زمانه در مدت کوتاهی در حدود سه یا چهار سال مرد نیرومند و شادابی را به پیرمردی چنین نحیف و ناتوان تبدیل کرده است. پرسیدم: «مرا شناختی؟ ما دوستان قدیمیم». ترشرو پاسخ داد: «شاید، این چاپارخانه سر راه بزرگی واقع شده، مسافرین زیادی آمده‌اند و رفته‌اند». ادامه دادم: «دنیای تو حالش خوبست؟» پیرمرد ابرو درهم کشید و پاسخ داد: «خدا می‌داند!» گفتم: «پس معلوم می‌شود شوهر کرده؟» پیرمرد وانمود کرد که سؤال مرا نشنیده و نجواکنان به خواندن ورقه جواز من ادامه داد. من دیگر پرسشی از او نکردم و گفتم جای را حاضر کند. حس کنجکاو می‌آزار می‌داد و من امیدوار بودم که با کمک پونچ بتوانم آشنای قدیم را سر حرف بیاورم.

من اشتباه نکرده بودم. پیرمرد لیوان مشروبی را که باو تعارف کردم رد نکرد. بزودی «روم» ** ترشروئی او را

Samson Virin *

** روم — یک نوع مشروب. (م.م.)

برطرف کرد. با لیوان دوم زبانش باز شد. مرا بخاطر آورد یا وانمود کرد که بیادش آمده‌ام. آنجا من از او داستانی شنیدم که در آن زمان مرا بکلی بخود جلب نمود و شدیداً متأثرم ساخت.

او بسخن چنین آغاز کرد: «پس شما دنیای مرا می‌شناختید؟ کی بود که او را نشناسد؟ آه دنیا، دنیا! چه دختری بود! هر مسافری که از اینجا می‌گذشت از او تعریف می‌کرد. هیچکس او را سرزنش نمی‌کرد. خانمها بعضی چارقدی و برخی گوشواره‌ای باو هدیه می‌کردند. مردهای مسافر عمداً ببهانه ناهار یا شام خوردن می‌ماندند، ولی در واقع برای این بود که مدت بیشتری جمال او را تماشا کنند. کج خوی‌ترین اربابان تا او را می‌دیدند آرام می‌گرفتند و به سهربانی با من صحبت می‌کردند. باور می‌کنید که حتی مأمورین پست دولتی تا نیم ساعت با او بصحبت می‌پرداختند. خانه و زندگی ما بخاطر وجود او رو براه بود: خانه را مرتب نگه می‌داشت، آشپزی می‌کرد، خلاصه به همه کارها می‌رسید. من پیر ابله هم به دیدارش دلشاد بودم و هیچگاه چشم و دلم از تماشای او سیر نمی‌شد. آه، مگر من دنیای عزیزم را بعد پرستش دوست نداشتم؟ مگر من او را با ناز و نوازش نمی‌پروراندم؟ مگر او زندگی خوبی نداشت؟ پس چرا اینطور شد؟ نه، کسی را یارای فرار از بدبختی نیست، کسی را از سرنوشت گریزی نیست». سپس غم و اندوه خود را بتفصیل برایم بازگو کرد. سه سال پیش یک شب سرد زمستان، هنگامی که پیرمرد دفتر تازه را خط‌کشی می‌کرد و دخترش پشت پاراوان مشغول دوختن پیراهن برای خودش بود، سورتمه

سه‌اسبه‌ای در حیاط چاپارخانه متوقف گشت و مسافری که کلاه چرکس به سر و شنل نظامی بر دوش داشت و شالی بگردنش پیچیده بود وارد اتاق شده دستور داد اسبهای تازه‌نفس به سورت‌ماش ببندند. تمام اسبها در راه بودند. مسافر بشنیدن این سخن قمچی و صدای خود را بلند کرد، ولی دنیا که بچنین صحنه‌هائی خو گرفته بود از پشت پاراوان بیرون دویده با مهربانی از مسافر پرسید که آیا میل دارد چیزی بخورد؟ پدیدار شدن دنیا اثر همیشگی خود را کرد: خشم مسافر فرو نشست، حاضر شد که منتظر اسبها بشود و سفارش داد برایش شام بیاورند. مسافر کلاه پشم‌آلوی خود را که کاملاً خیس شده بود از سر برداشت، شال گردنش را باز کرد، شنلش را از دوش فرو انداخت و بصورت افسر سوار نظام خوش‌هیکلی درآمد که سبیل مشکی نازکی بر روی لب داشت. او در اتاق متصدی چاپارخانه رحل اقامت افکند و با او و دخترش شادمانه و با خوشروئی سرگرم گفتگو شد. شام را آوردند. در این میان اسبها هم رسیدند. پیرمرد بیرون رفت و دستور داد که فوراً اسبها را حتی پیش از اینکه خوراکشان بدهند به سورت‌مه سر پوشیده افسر ببندند. ولی همینکه بازگشت دید که جوان با حالتی تقریباً از هوش رفته روی تخت دراز کشیده است. سرش درد میکرد و قادر به حرکت نبود... چه می‌شد کرد! متصدی چاپارخانه تخت‌خواب خود را در اختیار او گذارد و قرار شد اگر فردا صبح هم بیمار بهبود نیابد کسی را بفرستند به شهر س... که حکیم آنجا را بیاورد. فردای آنروز حال افسر بدتر شد. مصدرش بدنبال حکیم به شهر رفت. دنیا دستمالی را که به سر که آغشته

بود دور سر بیمار بست و کنار بالین او نشسته مشغول دوخت و دوز خود شد. مریض در حضور پیرمرد آه‌های عمیق می‌کشید و تقریباً سخنی بر زبان نمی‌راند. با وجود این دو فنجان قهوه را سر کشید و ناله‌کنان سفارش ناهار داد. دنیا لحظه‌ای از او جدا نمی‌شد. افسر دم‌بدم آب می‌خواست و دنیا پشت سرهم کاسه‌های لیموناد را که قبلاً آماده کرده بود باو می‌داد. بیمار لب‌تر می‌کرد و هربار که کاسه را پس می‌داد با دست ناتوانش دست دنیا را بعنوان سپاسگزاری می‌فشرد. حکیم در حوالی ظهر رسید. نبض مریض را گرفت، بزبان آلمانی با او صحبت کرد و بزبان روسی اعلام داشت که افسر فقط احتیاج به استراحت دارد و دو روز دیگر می‌تواند سفرش را ادامه دهد. افسر بیست و پنج روبل بعنوان حق‌العیادت به حکیم داد و از او خواهش کرد که برای ناهار نزد او بماند. حکیم دعوتش را پذیرفت. هر دو با اشتهای فراوان ناهار خوردند و یک بطر شراب را تا ته سر کشیدند و با خوشحالی و رضامندی کامل از یکدیگر جدا شدند.

یک روز دیگر هم گذشت و افسر کاملاً بهبود یافت. او بسیار شاد و سرحال بود، پی‌درپی با دنیا یا پدرش شوخی می‌کرد، سوت می‌زد، زیر لب آهنگ زمزمه می‌کرد، با مسافرین به گفتگو می‌پرداخت، ورقه‌جواز آنها را در دفتر چاپارخانه ثبت می‌کرد و چنان پیرمرد را مفتون خود کرده بود که روز سوم متصدی چاپارخانه از اینکه می‌خواست از میهمان سهربان خود جدا شود خیلی متاسف بود. آنروز یکشنبه بود. دنیا می‌خواست برای عبادت عازم کلیسا شود. سورتمه افسر را جلو در آوردند، او با پیرمرد

خداحافظی کرد و سخاوتمندانه میهمان‌نوازی و پذیرائی دوستانه متصدی چاپارخانه را جبران کرد. با دنیا هم خداحافظی کرد و تعارف نمود که او را با سورتمه خود تا کلیسا که در انتهای ده قرار داشت برساند. دنیا مردد و دودل بود که پدرش گفت: «از چه می‌ترسی، جناب سروان که گرگ نیست ترا بخورد، تا کلیسا با ایشان برو». دنیا داخل سورتمه شد و پهلوی افسر نشست، مصدر جست پهلوی سورتمه‌چی، سورتمه‌چی سوتی زد و اسبها تاختند.

پیرمرد بیچاره خودش هم نمی‌دانست چه شد که اجازه داد دنیا همراه آن افسر برود. چگونه آن لحظه کور شده بود و عقلش کجا رفته بود. هنوز نیمساعتی هم نگذشته بود که نگرانی غم‌انگیزی دل او را فرا گرفت. پریشانی چنان بر او چیره شد که طاقت تحمل از او سلب شده بود و خود به کلیسا رفت. هنگامی که به کلیسا نزدیک می‌شد دید مردم دارند متفرق می‌شوند و از دنیا نه در صحن کلیسا و نه در سرسرای آن خبری نبود. شتابان به داخل کلیسا رفت: کشیش از محراب پائین می‌آمد، خادم کلیسا شمع‌ها را خاموش می‌کرد و دو پیرزن هنوز در گوشه کلیسا مشغول دعا و مناجات بودند، ولی از دنیا در اینجا هم خبری نبود. پیرمرد بیچاره با شرمندگی از خادم کلیسا پرسید که آیا دنیا را در کلیسا دیده است و خادم جواب داد: «نه، ندیده است». متصدی چاپارخانه نیم‌زنده و نیم‌مرده بمنزل بازگشت. فقط یک امید برای او باقی مانده بود: شاید دنیا در نتیجه سربه‌هوائی و جوانی، بسرش زده باشد تا منزلگاه بعدی که محل سکونت مادر تعمیدی‌اش

است ، رفته باشد . در این امید ، با دلوپسی آزاردهنده‌ای
منتظر بازگشت سورتمه‌ای شد که دونیا با آن رفته بود . ولی
از سورتمه‌چی خبری نبود . بالاخره سر شب تنها و مست با
این خبر دهشتناک بازگشت و این خبر هراس انگیز را
داد : « دونیا از آن ایستگاه همراه صاحب منصب رفت » .
پیرسرد تاب این مصیبت عظیم را نیاورد و در حال
برهمان بستری که شب قبل آن افسر متقلب در آن
خواایده بود بحال نزار و بیمار افتاد . اکنون دیگر پیرسرد
فهمیده بود که ناخوشی افسر تمارض بوده است . تب
شدیدی به بیچاره حمله‌ور شد . او را به شهر س ...
بردند و متصدی دیگری را موقتاً بجای او گذاشتند . همان
حکیمی که برای معالجه افسر آمده بود او را هم معالجه
می‌نمود . او به پیرسرد اقرار کرد که آن افسر جوان کاملاً
سالم بوده و او همان موقع اندیشه نابکار آن افسر را حدس
می‌زده لیکن بخاطر ترس از قمچی وی خاموش مانده بود .
آیا این آلمانی راست می‌گفت ؟ یا می‌خواست برای خودنمایی
بگوید که شخصی دور اندیشی است ، در هر صورت این
سخنان بهیچ وجه باعث دلداری بیمار نبود . بمحض اینکه
جزئی بهبودی یافت از رئیس پستخانه س ... مرخصی
دوباره گرفت و بی آنکه از قصد خود کسی را آگاه کند
پیاده به جستجوی دخترش پرداخت . او از روی ورقه جواز
فهمید که آن افسر سروان سینسکی * بود و از شهر
اسمولنسک به پتربورگ * * مسافرت می‌کرد . سورتمه‌چی

* Minskiy (م .)

** Smolensk, Peterburg (م .)

که او را برده بود می گفت گرچه دنیا گوئی بمیل خود همراه سروان می رفت لیکن در تمام طول راه می گریست ... پیرمرد باخود اندیشید : « شاید هم خدا قسمت کند و میش گم شده خود را بخانه برگردانم ». باین امید وارد پتربورگ شد و در خیابان هنگ ایزمایلوفسکی * در خانه رفیق قدیم دوره خدمتش که وکیل باشی بازنشسته ای بود اقامت کرد و بلافاصله جستجو را آغاز نمود . بزودی خبر یافت که سروان مینسکی در پتربورگ است و در میهمانخانه دموتوف ** زندگی می کند . پیرمرد تصمیم گرفت نزد او برود .

صبح زود به میهمانخانه رفت و خواهش کرد که به جناب سروان اطلاع بدهند که سرباز پیری می خواهد او را ببیند . مصدر که مشغول واکس زدن چکمه جناب سروان بود گفت که جناب سروان خوابیده است و پیش از ساعت یازده کسی را نمی پذیرد . متصدی چاپارخانه بیرون رفت و در وقت مقرر باز گشت . مینسکی شخصاً او را پذیرفت ، او روب دوشامبری برتن و شب کلاه بوقی سرخ رنگی بسر داشت . پرسید : « داداش ، چه کار داری ؟ » قلب پیرمرد به طپش افتاد ، با چشمان اشک آلود و صدای لرزان بزحمت این جمله را ادا کرد : « جناب سروان ! .. شما را بخدا لطفی در حق من بکنید ! .. » مینسکی شتابان باو نگاه کرد ، آتشی شد ، دست او را گرفت و بدفترش برد و در را از تو قفل کرد . پیرمرد ادامه داد : « جناب سروان ! .. از دست رفته را

* Izmailovskiy (م .)

** Demutov (م .)

دیگر نمی‌توان باز یافت ، لااقل دنیای بیچاره‌اسرا بمن باز گردانید . شما که باندازه کافی از او بهره‌مند شده اید . حالا لااقل او را بیموده نابود نکنید . افسر جوان با دست‌پاچی و پریشانی پاسخ داد : « گذشته را نمی‌توان باز گرداند ، کاریست که شده و علاجی هم ندارد . من در برابر تو مقصرم و دلم می‌خواهد از تو معذرت بخواهم ولی گمان نکن که من قادرم از دنیا جدا شوم . بتو قول شرف می‌دهم که او را خوشبخت کنم . او را می‌خواهی چه کنی ، دخترت مرا دوست دارد ، او دیگر نخواهد توانست با وضع و زندگی سابقش بسازد . نه تو و نه او قادر نخواهید بود که آنچه را که اتفاق افتاده فراموش کنید . » سپس چیزی در بر گردان آستین او گذاشت ، در را باز کرد و متصدی چاپارخانه اصلاً نفهمید که چگونه ناگهان خود را در کوچه یافت .

او مدتی بی حرکت ایستاد ، عاقبت متوجه کاغذهائی شد که دربر گردان آستینش بود . آنها را بیرون آورد و چند اسکناس پنج و ده روبلی مچاله شده را از هم باز کرد . دوباره چشمهایش پر از اشک شد . اشکی غضبناک و قهرآلود . اسکناسهای مچاله شده را بزمین انداخت ، لگد کرد و رفت ... چند قدسی که برداشت ایستاد ، فکری کرد ... و برگشت ... ولی از اسکناسها دیگر خبری نبود . جوانی که جامه آراسته‌ای پوشیده بود همینکه او را دید بسوی کالسکه‌ای دوید ، با عجله سوار شد و شتابان و بصدای بلند به درشکه‌چی گفت : « زود باش ، برویم ! .. » متصدی چاپارخانه بدنبال او ندوید . تصمیم گرفت به منزل خود ، به چاپارخانه باز گردد ، ولی دلش می‌خواست قبلاً

ولو یک بار هم شده دونیای عزیز بیچاره‌اش را ببیند .
بهمین منظور دو روز بعد نزد مینسکی بازگشت ، ولی مصدر
بالحن تندی باو گفت که ارباب کسی را نمی‌پذیرد و او
را با فشار سینه از در اتاق به بیرون هل داد و در را
محکم بهم زد و بست . متصدی چاپارخانه مدتی ایستاد و
بعد رفت ...

عصر همان روز پس از آنکه در کلیسای « همه دردمندان »
عبادت کرد از خیابان لیتینایا * گذر می‌کرد که درشکه
بسیار مجلی از جلو او گذشت و متصدی چاپارخانه
مینسکی را شناخت . درشکه درست جلوخانه سه‌اشکوبه‌ای
ایستاد و مینسکی شتابان از پله‌ها بالا رفت . اندیشه جالبی
از ذهن متصدی چاپارخانه گذشت . بعقب برگشت به
درشکه‌چی نزدیک شد و پرسید : « داداش ، این درشکه مال
کیست ؟ مال مینسکی نیست ؟ » — درشکه‌چی جوابداد :
« بله ، مال مینسکی است ، ولی به تو چه ؟ » — « مسئله
اینست که اربابت یادداشتی داده که برای دونیاش ببرم ،
ولی من فراموش کرده‌ام که دنیا کجا زندگی می‌کند » . —
« دنیا در همین عمارت در اشکوب دوم منزل دارد . اما ،
داداش ، دیر آمدی ، الآن او خودش اینجاست » . متصدی
چاپارخانه که از شوق یافتن محل زندگی دنیا قلبش داشت
از جا کنده میشد گفت : « عیبی ندارد ، از تو ممنونم
که مرا راهنمایی کردی ، در هر صورت من وظیفه خودم را
انجام می‌دهم . » و با گفتن این سخن از پله‌ها بالا رفت .
در بسته بود ، زنگ زد ، چند ثانیه‌ای که برای او

* Liteinaja (م .)

ساعتها انتظار دردناک بود گذشت . کلید چرخید و در باز شد . پرسید : « منزل خانم دونیا اینجاست ؟ » خدمتکار که زنی جوان بود جواب داد : « همین جاست ، چه کار داری ؟ » متصدی چاپارخانه بدون اینکه حرفی بزند وارد شد . خدمتکار داد زد : « نمی شود ، تو نرو ، خانم میهمان دارند » . ولی متصدی چاپارخانه اعتنا نداشت و همچنان پیش می رفت . دو اتاق اول تاریک بود ، ولی چراغهای اتاق سوم روشن بود . به درگاه اتاق سوم که رسید ایستاد ، در اتاق باز بود . در اتاق که اثاثه مجلی داشت ، مینسکی روی صندلی دسته داری نشسته در بحر تفکر فرو رفته بود . دونیا که با لباس شیک و آخرین مد خود را آراسته بود روی دسته صندلی مینسکی یک پهلوی نشسته بود طوری که معمولاً زنان چابک سوار روی زین انگلیسی می نشینند . دونیا با نگاهی ملاطفت آمیز به مینسکی می نگریست و حلقه های زلف او را گرد انگشتان فروزان خود می پیچید . بیچاره متصدی چاپارخانه ! هرگز دخترش چنین زیبا بنظرش نیامده بود . او بدون اراده مجذوب دخترش شده بود و از تماشای وی لذت فراوان می برد . دونیا بدون اینکه سرش را بلند کند پرسید : « کی یه ؟ » متصدی چاپارخانه جوابی نداد . چون دونیا جوابی نشنید سر را بلند کرد و یکمرتبه فریادی کشید و نقش کف اتاق شد . مینسکی وحشت زده جست که او را از زمین بلند کند که پیرمرد را دید . دونیا را رها کرد و در حالی که از شدت خشم بر خود می لرزید و دندانها را برهم می فشرد به متصدی چاپارخانه نزدیک شده گفت : « چه می خواهی ؟ چرا مثل یک راهزن مرا دائم تعقیب می کنی ، شاید می خواهی مرا بکشی ؟ برو گمشو ! » و با

دست نیرومند خود گریبان پیرمرد را گرفته او را بیرون انداخت .

پیرمرد بمنزل دوست خود باز گشت . دوستش باو توصیه کرد که شکایت کند ، ولی پیرمرد مدتی اندیشید ، سپس شانه‌ها را بالا انداخت و تصمیم گرفت صرف نظر کند . دو روز بعد پتربورگ را ترک کرد و به چاپارخانه خود برگشت و دوباره به سمت متصدی چاپارخانه مشغول کار شد . پیرمرد حکایتش را این چنین پایان داد : « اکنون سومین سال است که بدون دنیا زندگی می‌کنم و کوچکترین خبری از او ندارم . خدا می‌داند که زنده است یا مرده ، در زندگی همه جور اتفاقی می‌افتد . من مطمئن هستم که او نه اولین دخترست که جوان مسافر عیاش و هرزه‌ای او را گول زده ، از راه بدر کرده ، چند صباحی او را نشانده و بعد رهایش کرده است ، و نه آخرین آنهاست . در پتربورگ ازین قبیل زنان ابله سبک سر فراوانند که امروز با اطلس و مخمل آراسته‌اند ، ولی فردا همراه ژنده‌پوشهای لخت و پتی کوچه‌ها را جاروب می‌کنند . وقتی فکر می‌کنم که ممکن است دنیا هم همین سرانجام را داشته باشد بی‌اختیار مرتکب گناه می‌شوم و برای او آرزوی مرگ می‌کنم ... »

حکایت دوست من ، متصدی چاپارخانه ، چنین بود . ضمن تعریف داستان ، او چندین بار چنان دوجار هیجان گردید و اشکش سرازیر شد که از ادامه سخن باز ایستاد . هر بار که اشکهایش سرازیر می‌شد با ظرافت و بطرز جالبی اشکهای خود را با دامنش پاک می‌کرد درست مثل

ترنتیچ * در حماسه زیبای دیمتری یف. البته قسمتی هم ازین اشکها ناشی از پنچ گیلاس پونچی بود که پیرسرد ضمن بازگو کردن داستان خود بالا انداخته بود ... در هر حال این اشکها تأثیر شدیدی در قلب من نمود. از او جدا شدم ولی تا مدت‌ها قادر نبودم پیرمرد متصدی چاپارخانه را فراموش کنم و تا مدت‌ها درباره دنیای بیچاره فکر می‌کردم ...

در همین اواخر از قریه ن ... می‌گنشتم و بیاد دوستم افتادم، اطلاع یافتم که چاپارخانه‌ای که او مدیرش بود منحل شده است. کسی نتوانست به سؤال من درباره اینکه «آیا متصدی چاپارخانه زنده است؟» پاسخ قانع‌کننده‌ای بدهد. تصمیم گرفتم خودم به آن منطقه که برایم کاملاً آشنا بود بروم. اسب کرایه کردم و به روستای ن ... رفتم.

پائیز بود. تکه‌های ابر خاکستری آسمان را پوشانده بود. باد سرد پهنه کشت زارهای دروشده را می‌پیمود و برگهای زرد و سرخ درختها را همراه خود می‌برد. بهنگام غروب آفتاب به روستا رسیدم و در مقابل چاپارخانه ایستادم. زیر طاقی راهروی که زمانی دنیای بیچاره آنجا بوسه شیرینی بمن هدیه کرده بود، زن روستائی تنومندی ظاهر شد و بسؤال من چنین پاسخ داد که متصدی پیر چاپارخانه تقریباً یکسال پیش مرده و در خانه آن مرحوم یک نفر

* ترنتیچ (Terentich) — قهرمان حماسه ایوان دیمتری یف (Dmitriev) شاعر معروف روس است. در سالهای (۱۸۳۷ — ۱۷۶۰) می‌زیست. (م.)

آبجوساز منزل کرده و وی زن اوست. من از سفر بی نتیجه خود و هفت روبلی که بیهوده بابت کرایه اسب پرداخته بودم دریغم آمد. از زن آبجوساز پرسیدم: «شما می دانید او از چه مرد؟» جواب داد: «آقاجان، از مشروبخواری زیاده از حد». پرسیدم: «کجا او را بخاک سپردند؟» پاسخ داد: «آن سوی ده، کنار قبر زن مرحومه اش». — «ممکن است مرا سر قبر او راهنمایی کنید؟» — «بله که ممکن است، آهای، وانیاجان، چقدر به گربه ورمی روی، بس است، بیا با این آقا، برو به قبرستان و قبر متصدی چاپارخانه را نشانسان بده».

بشنیدن این سخن، پسر بچه ای ژنده پوش، موحنائی و یک چشم به نزد من دوید و مرا بسوی قبرستان برد. در راه از او پرسیدم: «تو آن مرحوم را می شناختی؟» — «بله، که می شناختم، او بمن یاد داد که چگونه از ساقه خیزران نی بتراشم. وقتی از میخانه بر می گشت (خدا رحمتش کند!) ما دنبالش می افتادیم و می گفتیم: «بابا بزرگ، بابا بزرگ! گردو بده!» و او هم بما گردو می داد و ما را سرگرم می کرد.

— مسافری از او یاد می کنند؟

— حالا از اینجا کمتر مسافری عبور می کند، مگر گاهی نماینده ناحیه گذرش باینجا بیفتد که آنهم کاری به مرده ها ندارد. ولی همین تابستان خانمی به اینجا آمد و سراغ متصدی چاپارخانه پیر را گرفت و سر قبر او رفت. با کنجکوی پرسیدم: — کدام خانم؟

پسرک جواب داد:

— خانم بسیار خوشگلی بود، با کالسکه شش اسبه سفر

می کرد و سه آقا زاده و دایه و یک توله سگ مشکی همراهش بودند و همینکه باو خبر دادند که پیر مرد متصدی چاپارخانه مرده است بشدت گریه کرد و به بچه هایش گفت : « اینجا آرام بمانید تا من سری به قبرستان بزنم ». من پیشنهاد کردم که او را به قبرستان هدایت کنم ، ولی خانم گفت : « من خودم راه را بلدم » و یک پنج کوپکی * نقره کف دستم گذارد ... واقعاً خانم سهربانی بود !

ما به قبرستان رسیده بودیم ، صحرائی برهنه ، بدون حصار و مملو از چلیپاهای چوبی بود. حتی یک سایه درخت هم در آن دیده نمی شد . بعمرم چنین گورستان حزن انگیزی ندیده بودم . پسربچه بر روی توده ای از خاک که در آن چلیپای سیاهی با شمایل مسی جا داده بودند ، جست زد و گفت : — اینست قبر متصدی چاپارخانه !

پرسیدم : — آن خانم زیبا و سهربان هم همین جا آمده بود ؟ جواب داد : — آری همین جا آمد . من او را از دور می پائیدم . همین جا روی گور دراز کشید و مدت مدیدی بهمین حال بود . بعد به روستا بازگشت ، کشیش را خواست ، باو پول داد و رفت و بمن یک پنج کوپکی نقره داد — خیلی خانم خوبی بود !

من هم یک پنج کوپکی به پسربچه دادم و دیگر از رنج سفر و از هفت روبلی که خرج کرده بودم دریغم نیامد.

* — یک بیستم روبل . (م .)

دختر خانم روستائی

عزیز دلم ، تو در هر لباسی زیبائی*.

با گدانوویچ

ملک ایوان پتروویچ بیرستوف** در یکی از نواحی دورافتاده کشور واقع بود. او در جوانی افسر گارد بود. بعد استعفا داد و در آغاز سال ۱۷۹۷ به روستای خود رفت و تا پایان عمر همانجا ماندنی شد. او با دوشیزه‌ای از اشراف نادار ازدواج کرده بود که به‌هنگام زایمان بدرود حیات گفت. بیرستوف موقع وضع حمل همسرش به شکار رفته بود. اداره امور ملک باعث تسلی او می‌شد. بیرستوف خانه‌ای طبق طرح و نقشه خود ساخت، یک کارخانه ماهوت‌بافی دایر کرد، میزان عایدات ملک را بسه برابر رسانید و خود را داناترین مرد تمامی آن ناحیه بشمار می‌آورد. ملاکین همسایه هم که اغلب همراه زن و فرزند و سگهای شکاریشان میهمان او می‌شدند مخالفتی در این

* یک مصرع از منظومه «دلبرعزیزم» اثر ایپولیت،
با گدانوویچ شاعر سده ۱۸ روسیه. (م.)
** Ivan Petrovich Berestov (م.)

مسئله نداشتند. بیرستوف در روزهای کار کت و شلوار مخمل سی‌پوشید و روزهای تعطیل و اعیاد ردنکت ساهوتی معمول کارخانه خود را بتن می‌کرد. خرج و دخل را خودش در دفتر مخصوص ثبت می‌نمود و هیچ مطلبی را بجز «اخبار مجلس سنا» نمی‌خواند. بطور کلی همه او را دوست داشتند گرچه اندکی مغرورش می‌دانستند. فقط گریگوری ایوانوویچ سورومسکی* نزدیکترین همسایه ملکش با او نمی‌ساخت. این شخص یک آقا و ارباب واقعی روس بود. او که قسمت عمده دارائی خود را در مسکو صرف عیاشی کرده بود پس از فوت زنش به آخرین ملکی که برایش باقی مانده بود آمد و همانجا ساکن شد. در اینجا هم مشغول به شیطنت و حیف و میل ثروت خود پرداخت منتهی به نوعی دیگر: باغی به سبک باغهای انگلیسی احداث نمود و برای نگهداری آن تقریباً بیشتر درآمد خود را صرف می‌کرد، مهترانش را لباس چابک‌سواران انگلیسی می‌پوشاند، برای دخترش مربیه‌ای انگلیسی استخدام کرده بود، کشتزارهای خود را به سبک انگلیسها کشت و زرع می‌کرد.

ولی گندم روسی به سبک بیگانگان نمی‌روید**.

لیکن عایدات سورومسکی با وجود کاستن از مخارج افزایش نمی‌یافت. در ده هم روشمهای خاصی برای قرض گرفتن

* Grigoriy Ivanovich Muromskiy (م.)

** — سطری از نمایشنامه مولیر موسوم به «هدیه‌ای که

با هیچ چیز قابل مقایسه نیست». (م.)

یافته بود . با تمام این احوال آدم ابله‌ی بشمار نمی‌رفت ، زیرا قبل از همه مالکین ناحیه بعقلش رسیده بود که ملک خود را در شورای قیومت به رهن گذارد . این کار در آن زمان اقداسی بس مشکل و شجاعانه محسوب می‌شد . در میان اشخاصی که او را سرزنش می‌کردند پیریستوف سختگیرترین آنها بود . صفت مشخصه پیریستوف این بود که نسبت به هر نوع نوآوری و تجدیدطلبی کینه و نفرت داشت . او نمی‌توانست بدون خشم و عصبانیت دربارهٔ منشیهای انگلیسی‌مآبانه همسایه خود سخن بگوید و هر لحظه در پی یافتن بهانه‌ای بود که او را مورد انتقاد قرار دهد . مثلاً هروقت ملک خود را به میهمانی نشان می‌داد و میهمان از شیوه‌هایی که او در اداره ملکش بکار می‌برد تعریف می‌کرد ، پیریستوف با لبخندی استهزاء آمیز جواب می‌داد : « البته من ملکم را مثل موروسکی اداره نمی‌کنم ، هنوز شیوه او را فرا نگرفته‌ام . ما را چه به اینکه مثل او بسبک انگلیسی بخاک افلاس بنشینیم ، ایکاش ما بتوانیم به شیوه روسی خودمان شکمان را سیر کنیم » . اینگونه شوخیهای پیریستوف با مساعی همسایگان مهربانش با شاخ و برگ فراوان باطالع موروسکی رسانیده می‌شد . مالک انگلیسی‌مآب ما هم مانند روزنامه‌نویسهای خودمان تحمل انتقاد را نداشت . او خیلی خشمگین می‌شد و روزی بشنیدن یکی از این خبرها چنان از کوره در رفت که زویلوس* خود را « خرس و عامی شهرستانی » نامید .

* Zoilus — فیلسوف و منتقد ادبی یونان در قرن چهارم قبل از میلاد که به منتقد مغرض معروف است . (م .)

این چنین بود روابط این دو مالک تا زمانی که پسر بیرستوف نزد پدر به روستا آمد. او پرورش یافته دانشگاه... بود و در نظر داشت به خدمت نظام درآید، ولی پدر باین امر راضی نبود. پسر جوان احساس می کرد که برای کار در ادارات کشوری بهیچ وجه ساخته نشده است. پدر و پسر در عقیده خود راسخ ماندند و آلکسی* جوان موقتاً در روستا ساکن شد، مثل یک ارباب زندگی می کرد و احتیاطاً سبیل گذاشت**.

آلکسی واقعاً جوان برازنده ای بود و حقیقتاً تاسف آور بود که لباس نظامی زینت بخش قاست موزون و کشیده او نشود و بسی جای افسوس می بود اگر بجای نشستن بر زین اسب جوانی خود را پشت میز اداری و خمیده روی پرونده های اداری بگذراند. همسایه ها وقتی می دیدند که آلکسی چگونه در شکارگاه بدون توجه به راه و بی راهه سریع تر از همه اسب می تازد همگی متفق القول می گفتند که از او هرگز یک رئیس دفتر متین و سر براه در نخواهد آمد. بیشتر دخترخانمها زیر چشمی او را می پائیدند و بعضی از آنها واله و شیدای او شده بودند، ولی آلکسی کمترین توجهی به آنها نداشت و آنها هم بی اعتنائی آلکسی را حمل بر این می کردند که یقیناً او عاشق دختر نیست. ضمناً رونوشت نشانی یکی از نامه های آلکسی دست بدست می گشت. نشانی ازین قرار بود: «خدمت بانو آکولینا

* Aleksei (م.)

** در روسیه قدیم معمولاً همه اشخاصی که افسر می شدند سبیل می گذاشتند. (م.)

پتروونا کوروچکینا — مسکو ، روبروی کلیسای آلکسی یفسکی،
منزل ساویل یف مسگر ، خواهشمند است زحمت کشیده
این نامه را به آ . ن . ر . برسانند .

کسانی که در دهات زندگی نکرده‌اند نمی‌توانند تصور
کنند که این دخترهای شهرستانی و روستانشین چه دلربا
هستند. آنها در هوای آزاد ، در سایه درختهای سیب باغهای
خود پرورش یافته‌اند و اطلاعاتشان درباره زندگی و
اجتماع از روی کتابست . تنهایی ، گوشه‌گیری ، آزادی
و خواندن کتاب در آنها خیلی زود چنان احساسات پرشور
و هوس‌ها و عواطفی را پرورش می‌دهد که زیبارویان پریشان
پایتخت بوئی از آن نبرده‌اند . برای آنها شنیدن صدای
زنگ زنگوله کالسکه یا سورتیه یک ماجراست ، سفر به
یکی از شهرهای نزدیک حادثه‌ای بزرگ در زندگیست ،
ورود یک میهمان خاطره‌ای فراموش نشدنی و گاه ابدی در
ایشان باقی می‌گذارد . البته هر کس آزاد است خلق و
خوی و رفتار غیرعادی آنها را مورد تمسخر قرار دهد ،
ولی تمسخر یک ناظر سطحی قادر نیست شایستگی‌های واقعی
آنها را از بین ببرد که مهمترین آن همانا خصوصیات اخلاقی
و خودویژگی (اندیویدوآلیته) است (individualité) که
بقول ژان — پل * بدون آن عظمت انسان تجلی نمی‌کند .
شاید هم خانمهای پایتخت‌ها آموزش بهتری می‌بینند ، لیکن
رسوم اجتماع ، بزودی خودویژگی‌ها را یکسان می‌کند و روح
و ضمیر اشخاص را بمانند کلاه‌هایشان پک نواخت می‌نماید .

* ژان — پل ، نام مستعار ژان پل ریختر نویسنده
آلمانی است (۱۸۲۵ — ۱۷۶۳) . (م .)

این را بعنوان سرزنش و انتقاد نگفتیم ، ولی بقول یک مفسر قدیمی در هر صورت *Nota nostra manet* * .

بنظر ما چندان دشوار نیست مجسم کنیم که آلکسی چه تأثیر عمیقی در جمع دخترخانمهای ما می کرد . او اولین کسی بود که با قیافه ای عبوس و مأیوس نزد آنها می آمد . او نخستین شخصی بود که با آنها از جوانی پزمرده و از طراوت افتاده و از شادیهای از دست رفته اش سخن می گفت . علاوه بر این او یک انگشتی سیاه بدست داشت که تصویر جمجمه ای بر آن منقوش بود . همه اینها در آن ناحیه دورافتاده فوق العاده تازگی داشت و دخترخانمها دیوانه او شده بودند .

بیش از همه افکار لیزا ** دختر آقای انگلیسی مآب ما سرگرم او بود . (سورووسکی معمولاً دخترش را بتسی *** صدا می زد) . پدران لیزا و آلکسی باهم رفت و آمد نداشتند و لیزا هنوز آلکسی را ندیده بود ، با وجودی که همه دختران جوان حول و حوش آن ناحیه ورد زبانیشان فقط آلکسی بود . لیزا هفدهمین بهار خود را می گذراند . چشمان سیاهش چهره ملیح و گندمگونش را زنده تر و شاداب تر می نمود . او تنها فرزند خانواده بود و لذا عزیز دردانه بار آمده بود . لیزا آتش پاره کم نظیری بود . شیطنتها و بازیگوشیهای لاینقطع وی موجب تحسین پدر و

* ضرب المثلی است لاتینی : تذکر ما به اعتبار خود باقیست .

** Liza (م .)

*** Betsi (م .)

باعث دلخوری سربیه‌اش میس ژا کسون بود . میس ژا کسون
چهل ساله دختری بود خشک و پرافاده . دائم بصورتش پودر
می‌مالد و به ابروهایش سرمه می‌کشد ، سالی دو بار
داستان پامیلا* را می‌خواند و در ازای آن دو هزار روبل
از موزومسکی می‌گرفت و دایما از غصه زندگی در « این
روسیه وحشی » داشت دق می‌کرد .

ناستیا** به کارهای لیزا می‌رسید و او را تر و خشک
می‌کرد . گرچه سن و سالش از لیزا بیشتر بود ، ولی در
سبک سری و سر به هوائی دست کمی از دخترخانم
نداشت . لیزا خیلی او را دوست داشت و او را محرم رازهای
خود می‌شمرد . اغلب نقشه‌های شیطنت آمیز خود را با او
طرح می‌کرد . خلاصه اینکه ناستیا در روستای پریلوچینا
شخصیت بسیار مهمی بود و مقام و منزلتش خیلی بیش
از ندیمه‌های رومانی‌های تراژدی فرانسوی بود .

روزی ناستیا در حالیکه دخترخانم را لباس می‌پوشاند گفت :

— اجازه بفرمائید امروز من به میهمانی بروم .

— بفرما ، ولی کجا می‌خواهی بروی ؟

— به روستای توگیلووو که متعلق به بیرستوف است .

فردا روز تولد زن آشپز ایشان است ، وی دیروز آمده بود
اینجا و ما را برای ناهار دعوت کرد .

لیزا جواب داد :

* «Pamela» رمان تالیف ساموئیل ریچاردسن (۱۶۸۹ —

(۱۷۶۱) . (م .)

** Nastia (م .)

— عجیب است ، اربابها با هم قهر هستند ولی گفت و نوکرهایشان بهمدیگر سورا می دهند .

ناستیا بصدای اعتراض آمیز پاسخ داد :

— ما چه کار داریم به کار اربابها ! بعلاوه من خدمتگذار شما هستم ، نه پدرتان . شما که هنوز با پسر بیرستوف قهر و دعوا نکرده اید . اگر پیرمردها خوش دارند که با هم دعوا کنند ، بگذار بکنند ، بما چه مربوط است !

— ناستیا ، پس سعی کن آلکسی بیرستوف را خوب ببینی و بعد بیا بمن تعریف کن چه جور است و چگونه آدسی است .

ناستیا قول داد ولیزا تمام روز را با بی صبری در انتظار بازگشت وی بود . شب ناستیا باز آمد ، باستانه اتاق که رسید گفت :

— خانم عزیز ، بیرستوف جوان را دیدم ، خوب او را ورنه از کردم ، تمام روز باهم بودیم .

— چطور تمام روز باهم بودید ؟ زود باش ، هرچه اتفاق افتاده و دیدی از اول تا آخر بترتیب بگو .

— بچشم ، خانم ، من و آنیسیا و نینیل و دونیا* جان باهم می رفتیم ...

— خوب ، اینرا می دانم ، بعدش چی ؟

— خانم ، اجازه بفرمائید همه را به ترتیب می گویم . ما درست سر ناهار رسیدیم . اتاق پر از میهمان بود . عده ای از رعیت های املاک همسایه از روستای کلبینوو و زاخاریه وو ،

* Anisija, Nenila, Dunja (م .)

زن کارپرداز با دخترهایش، از قریه خلوپینو و دیگران — همه آنجا جمع بودند ...

— خوب، پس بیرستوف؟

— صبر کنید، خانم. ما سر میز نشستیم، زن کارپرداز بالای میز، من پهلوی او، دخترهایش ازین کار من خوششان نیامد و اخم کردند، ولی من اعتنا نکردم.

— آه، ناستیا، تو با تعریف این جزئیات بیهوده حوصله مرا سر آوردی!

— خانم، شما چقدر بی طاقت هستید! خوب، ما از سر میز بلند شدیم ... سه ساعت پشت میز بودیم، ناهار بسیار عالی بود، بعد شیرینیهای متنوع سرخ، آبی و راه راه آوردند ... بعد، ما از پشت میز بلند شدیم و رفتیم توی باغ که گرگم به هوا بازی کنیم. درین موقع بود که پسر ارباب سر رسید.

— خوب، بگو ببینم، راست است که او جوان خیلی زیبا و برازنده ایست؟

— فوق العاده جوان زیبائیت، خوش صورت، خوش هیكل، بلند قامت، سرخ و سفید ...

— راستی؟ ولی من فکر می کردم که رنگ پریده است. خوب، قیافه اش چطور بنظرت آمد؟ اندوهگین است، خموش و اندیشناک است؟

— چه حرفها خانم می زنید؟ یک همچون آدم پر شو و شور و دیوانه ای من بعمرم ندیده ام. همینکه دید ما داریم گرگم به هوا بازی می کنیم او هم پرید میان ما.

— باشما گرگم به هوا بازی کرد؟ امکان ندارد!

— عین حقیقت است، خانم! ضمناً رسم تازه ای هم تو بازی

آورد ، همینکه یکی از ماها را می گرفت ، بنا می کرد به بوسیدن ، حالا نبوس کی ببوس ...

— ناستیا، بدت نیاید ولی تو دروغ می گوئی .

— شماهم ، خانم ، بدتان نیاید ، ولی من دروغ نمی گویم .

وقتی مرا گرفت من خودم را بزور از دستش خلاص کردم .
تا غروب با ما ور می رفت .

— پس همه می گفتند که او عاشق است و به هیچکس توجه ندارد و حتی نگاه هم نمی کند .

— نمی دانم ، ولی بمن که خیلی خیره می شد ، به تانیا *

دختر کارپرداز ملک ، هم نگاه می کرد ، از پاشا **
که از ملک کلینو آمده بود هم چشم بر نمی داشت . خانم ،
زبانم لال ، هیچ یک از ماها را نمی خواست از خودش
برنجاند ، چنان زرنگ و شوخ و شیطان است که بیا و
بین !

— خیلی عجیب است ! خوب ، مردم درباره اش چی
می گویند ؟

— می گویند ارباب خوبیست ، بسیار خوب و مهربان
است ، خوش رو و با نشاط است . فقط یک عیب دارد .
آنها اینست که خیلی دنبال دخترها می افتد . اینهم که
بنظر من عیب نیست ، چون جوان است ، چند سالی که
گذشت متین و باوقار خواهد شد .

لیزا آهی از ته دل برکشید و گفت :

— چقدر دلم می خواهد یک نظر او را ببینم .

* Tanja (م .)

** Pasha (م .)

— اینکه اشکالی ندارد، ده توگیلووو از اینجا دور نیست، فقط سه ورست فاصله دارد، قدم زنان یا سوار اسب شده به آنجا بروید، شما یقیناً باو بر خواهید خورد، چون او هر روز صبح سحر با تفنگش بشکار می‌رود.

— نه، خوب نیست. ممکن است فکر کند که من دنبالش افتاده‌ام. بعلاوه پدران ما با هم قهر هستند. اینستکه من نمی‌توانم با او آشنا شوم... آه، ناستیا، می‌دانی بهتر است چه کار کنم؟ بهتر است به لباس دختر روستائی درآیم!

— واقعاً هم که این بهترین راه است. یک پیراهن چیت یا کرباس دهاتی بپوشید و با جرئت به ده توگیلووو بروید. قول می‌دهم که بیرستوف حتماً متوجه شما خواهد شد.

— بعلاوه من به لهجه محلی هم خوب صحبت می‌کنم. آه، ناستیا، ناستیاجان عزیزم، واقعاً این فکر خیلی جالبست! — و لیزا با این فکر که تصمیم جالب و نقشه مسرتبخش و هیجان انگیز خود را حتماً اجرا کند، بخواب رفت.

لیزا از بامداد روز بعد مشغول اجرای نقشه خود شد، خدمتکاری را به بازار فرستاد تا برایش پارچه پیراهنی و دگمه‌های مسی بخرد، با کمک ناستیا برای خودش یک پیراهن و یک روپوش برید و همه دخترهای خدمتکار را به دوخت آن وا داشت. غروب همه چیز آماده شده بود. لیزا لباس را پوشید، جلو آئینه نظری بخودش انداخت و پیش خود اعتراف کرد که هرگز چنین زیبا و دلربا نبوده است. سپس به تمرین نقش یک دختر روستائی پرداخت؛ هنگام راه رفتن تعظیم می‌کرد، بعد سرش را مثل گربه‌های

گلی تکان می داد ، به لهجه دهاتی حرف می زد ، موقع خندیدن با آستین گشادش صورت خود را می پوشاند . ناستیا تصدیق کرد که او رفتار یک دختر روستائی را بسیار خوب و بدون نقص تقلید می کند . کارش فقط یک اشکال داشت و آنهم این بود که برای آزمایش سعی کرد در حیاط کمی پابرهنه راه برود ، ولی علف و بوته های خاردار پاهای ظریفش را ناراحت می کرد و شن و سنگ ریزه ها که اصلاً برایش قابل تحمل نبود . اینجا هم ناستیا به کمکش شتافت : اندازه پای لیزا را برداشت و نزد تروفیم * چوپان رفت و یک گیوه دهاتی سفارش داد . روز بعد هوا تاریک روشن بود که لیزا بیدار شد . تمام اهل خانه هنوز در خواب عمیق بودند . ناستیا بیرون در منتظر چوپان بود . صدای نی چوپان بلند شد و گله ده براه افتاد و از جلو خانه ارباب گنشت . تروفیم هنگام گذشتن از جلو ناستیا یک جفت گیوه کوچک پای رنگارنگ دهاتی را به وی داد و یک پنجاه کوپکی بعنوان انعام گرفت . لیزا آهسته و مخفیانه به لباس دختر روستائی درآمد ، دستورات لازم را درباره میس ژاکسون در گوشی به ناستیا داده از پله های عقبی به باغچه وارد شد و بسوی دشت رفت .

شفق از جانب مشرق نورافشانی می کرد ، انبوه ابرهای زرین همانطوری که درباریها بانتظار تزار می ایستند منتظر طلوع آفتاب جهان تاب بودند . آسمان صاف ، تراوت بامداد ، شبهم ، نسیم ملایم و آواز پرندگان قلب لیزا را مملو از شادی و نشاط جوانی کرده بود . وی که می ترسید مبادا به

* Trofim (م .)

آشنائی برخورد و رازش برملا شود ، بطوری شتابان می‌رفت که گوئی قدم بر نمی‌داشت ، بلکه پرواز می‌کرد . وقتی به بیشه‌یی که در حکم مرز ملک پدرش بود رسید از سرعت خود کاست . در اینجا بود که می‌بایست بانتظار دیدن آلکسی بایستد . قلب لیزا بشدت می‌تپید و وی دلیل آنرا نمی‌دانست ، ولی ترس که همیشه همراه شیطنت‌های دوران جوانی ماست ، حسن عمده آنرا نیز تشکیل می‌دهد . لیزا به انبوه بیشه قدم گذارد . همه‌ه حفه و اسرارآمیز بیشه دختر را استقبال کرد . شور و نشاط وی آرام گرفت . بتدریج خود را تسلیم خیالبافی‌ها و رویاهای شیرین نمود . لیزا در بحر تفکر فرو رفته بود ... آیا می‌توان دقیقاً معلوم کرد که یک دختر خانم هفدهساله ، تنها ، در بیشه ، ساعت شش بامداد بهاری به چه می‌اندیشد ؟ بدین ترتیب او غرق در دریای افکار خود در سایه درختهای بلندی که دو طرف جاده سر باسمان کشیده بودند ، راه می‌پیمود که ناگهان یک سگ زیبای شکاری به وی حمله‌ور شده پارس کرد . لیزا ترسید و فریاد برآورد . در همان لحظه صدای شخصی شنیده شد که بانگ برآورد : *tout beau, Sbogar, ici...* و بلافاصله سر و کله صاحب صدا که شکارچی جوانی بود از لابلاي شاخه‌ها نمایان شد . او گفت : « جانم ، نترس ، سگ من گیرنده نیست » . لیزا که از شدت ترس دست و پایش را گم کرده بود ، فوراً خود را جمع و جور کرد و ماهرانه از فرصت استفاده نموده خود را چنان جلوه داد که گوئی نیمه وحشت زده و

* ساکت ، سبوگار ، بیا اینجا (فرانسه) .

نیمه شرمسار است و در همین حال به لهجه دهاتی پاسخ داد : « نه ، ارباب ، می ترسم ، مثل اینکه خیلی گیرنده است ، می ترسم دوباره حمله کند » . آلکسی (البته ، خواننده او را شناخته است) درین فاصله به دختر روستائی جوان بشدت خیره شده بود و چشم از او برنمی داشت . آلکسی باو گفت : « اگر می ترسی من همراهت می آیم ، اجازه می دهی ترا مشایعت کنم ؟ » لیزا جواب داد : « کی جلو تورا گرفته ؟ تو آزاد هستی ، راه هم برای همه باز است » . — « از کدام دهکده هستی ؟ » — « از ده پریلوچینو ، دختر واسیلی * آهنگرم ، می روم قارچ جمع کنم » (لیزا سبدی را که بجای دسته به آن طناب بسته بود ، بدست داشت) . « تو چطور ، ارباب ، اهل تو گیلووو هستی ؟ » آلکسی جواب داد : « همینطور است ، من خدمتگذار مخصوص پسر ارباب ده هستم » . آلکسی می خواست که خود را همسطح دختر آهنگر جلوه دهد . ولی لیزا نظری به او افکند ، قاه قاه خندید و گفت : « دروغ می گوئی ، هالوگیر آوردی ؟ نه ، آقاجان ، تو خودت اربابی . » — « از کجا می دانی ؟ » — « از همه چیز تو پیدا است » . — « مثلاً از کجا ؟ » — « مگر می شود که انسان نتواند ارباب را از خدمتگذارش تشخیص بدهد ؟ هم لباس با ما فرق دارد ، هم گپ زدنت ، سگ را هم بزبان دیگر صدا می زنی . » آلکسی لحظه بلحظه از لیزا بیشتر خوشش می آمد . او که عادت کرده بود با خوبرویان قصبه بدون هیچ ملاحظه ای رفتار کند ، خواست او را هم در آغوش بگیرد ، ولی لیزا جستی زد و خود را از او دور

* Vasilii (م .)

کرد و ناگهان چنان چهره جدی و سردی بخود فت که گرچه موجب خنده و تفریح آلکسی گردید، لیکن ضمناً باعث شد که او دیگر در صدد سوقصد نسبت به لیزا برنیاید. لیزا باوقار گفت: «اگر شما مایلید که ما منبعد با هم دوست باشیم، خواهش می‌کنم از حدود نزاکت خارج نشوید». آلکسی که از گفتهٔ مصاحبش خنده‌اش گرفته بود گفت: «این رسوم را کی بتو یاد داده؟ نکند ناستیای من، خدمتگذار دختر ارباب شما یادت داده؟ واقعاً جالب است که فرهنگ و معرفت از چه راهائی سرایت می‌کند!» لیزا متوجه شد که از حدود نقش خودش خارج شده، بنابراین فوراً رفع اشتباه کرد و گفت: «پس تو چه خیال می‌کنی؟ فکر می‌کنی که من هرگز بخانهٔ ارباب قدم نگذاشته‌ام، نه، آقا جان، من هم آنجا خیلی چیزها شنیده و دیده‌ام، ولی مثل اینکه اگر اینطور با تو وراجی کنم، من از قارچ جمع کردن باز می‌مانم. بیا من دنبال کار خودم می‌روم تو هم راه خودت را بگیر و برو، خیلی ببخشید...» لیزا می‌خواست دور شود که آلکسی دست او را گرفت و گفت: «عزیز دلم، بگو بینم اسمت چیست؟» لیزا در حالیکه سعی می‌کرد انگشتان خود را از میان دست آلکسی خلاص کند پاسخ داد: «آکولینا. ارباب، دستم را ول کن، من باید برگردم منزل.» — «خوب، آکولینای عزیز، من حتماً می‌آیم پیش پدرت، واسیلی آهنگر.» لیزا بلافاصله با زیرکی خاصی گفت: «این کارها چیست؟ محض رضای خدا این کار را نکن. اگر در منزل بفهمند که من تک و تنها با ارباب در بیشه گپ زده‌ام، پوست از سرم می‌کنند. پدرم واسیلی آهنگر با

مشت ولگد سرا می کشد». — «ولی من می خواهم ترا
 حتماً دوباره ببینم». — «خوب، من یک روزی دوباره برای
 جمع کردن قارچ می آیم اینجا». — «کی، چه روزی؟»
 — «اگر می خواهی همین فردا می آیم». — «آکولینای
 عزیز، می خواهم ترا غرق بوسه کنم، اما جرئت نمی کنم،
 پس قرار بر این شد که فردا، همین موقع بیائی اینجا،
 همینطور است؟» — «بله، بله». — «دروغ نمی گویی؟»
 — «دروغ نمی گویم». — «قسم بخور». — «این هم
 حالا جزو مقدسین شده و از من قسم می خواهد، گفتم که
 می آیم».

دو جوان از هم جدا شدند. لیزا از جنگل خارج شد،
 از دشت گذشت، دزدکی وارد باغ شد و در یک چشم
 بهم زدن به محل گاودوشی که ناستیا منتظرش بود، رفت.
 وی ضمن اینکه با دستپاچگی بسئالات خدمتگذار بی حوصله اش
 پاسخ می گفت لباسهایش را با عجله عوض کرد و
 یکرست وارد اتاق غذاخوری شد. میز صبحانه آماده شده
 بود و میس ژاکسون هم خودش را پودر مالی کرده و
 کرسن تنکی پوشیده بود که اندامش را شبیه یک گیلان
 می نمود. وی مشغول بریدن کیک بود. پدر لیزا را
 تحسین کرد که صبح زود از خواب بلند شده و به گردش
 بامدادی پرداخته است و گفت: «برای تندرستی انسان
 هیچ چیز بهتر از سحرخیزی نیست». او چند مثال راجع
 به طول عمر که از مجلات انگلیسی کسب کرده بود
 آورد و یادآوری نمود که همهٔ مردمانی که بیش از
 صد سال زندگی کردند کسانی بودند که ودکا نمی خوردند،
 زمستان و تابستان قبل از طلوع آفتاب از خواب برمی خاستند.

لیزا توجهی به حرفهای پدر نداشت. وی در فکر ملاقات خود با آلکسی و گفتگو با شکارچی جوان بود و تمام صحنه‌های بامدادی، تمام گفتگوهای آکولینا با شکارچی جوان را مکرر در مخیله‌اش مجسم می‌کرد. ضمناً وجدانش کم‌کم وی را آزار می‌داد. وی بی‌هوده با خود مبارزه می‌کرد و می‌کوشید بخودش بقبولاند که گفتگوی آنها از حدود نزاکت و شایستگی تجاوز نکرده و این بازی و شیطنت عواقبی نخواهد داشت، ولی ندای وجدان از ندای عقلش قوی‌تر بود و آنرا مورد نداشت قرار می‌داد. بیش از همه از قولی که برای فردا داده بود ناراحت و نگران بود. چیزی نمانده بود که تصمیم بگیرد به وعده‌ای که داده وفا نکند، ولی با خود اندیشید که اگر به وعده‌گاه نرود، آلکسی مدتی بانتظار خواهد ایستاد و سپس ممکن است بسوی ملک آنها راه بیفتد و سراغ آکولینا دختر آهنگر ده را بگیرد و وقتی با آکولینای فربه و آبله‌روی واقعی روبرو شود متوجه شیطنت و سبک‌سری او خواهد شد. این اندیشه لیزا را به وحشت انداخت و او ناچار تصمیم گرفت که فردا صبح هم بعنوان آکولینا در جنگل حاضر شود.

از طرفی آلکسی هم که مجذوب و مفتون آکولینا شده بود تمام روز در فکر آشنای جدید خود بود. چهره زیبای گندمگون دختر در خواب هم از او دست بردار نبود. آفتاب هنوز سر برنیاورده بود که آلکسی لباس پوشیده آماده بود. بی‌آنکه وقتی صرف پرکردن تفنگش بکند رهسپار دشت شد و با سبوگار سگ باوفای خود به وعده‌گاه معهود نزدیک گردید. قریب نیمساعت به انتظاری طاقت فرسا گذشت، بالاخره از لابلای بوته‌ها متوجه پیراهن آبی

شد و او بسرعت باستقبال آکولینای عزیزش شتافت . لیزا که در چهره آلکسی آثار وجد و سپاسگذاری دید لبخندی باو هدیه کرد ، ولی آلکسی فوراً متوجه آثار یأس و نگرانی در سیمای وی شد و خواست علت این حال و دگرگونی را جویا شود که لیزا خود شروع به صحبت نمود و اعتراف کرد باینکه رفتار وی عملی سبکسرانه بوده و او از کرده خود سخت پشیمان است و این بار نخواست به قولی که داده بود وفا نکند ، ولی این آخرین ملاقات آنها خواهد بود و خواهش دارد که آلکسی به این آشنائی پایان دهد زیرا عاقبت خوشی نخواهد داشت . بدیهی است که لیزا همه اینها را به لهجه دهاتی ادا کرد ، ولی افکار و احساسات این دختر ساده روستائی موجب نهایت تعجب و تحیر آلکسی شده بود . او تمام سلاست و قدرت کلام خود را بکار برد که آکولینا را از تصمیمش منصرف کند ، اطمینان می داد که خواسته هایش نسبت به وی صادقانه ، معصومانه و عاری از گناه است ، وعده می داد که هرگز دست به عملی نزند که موجب پشیمانی وی شود ، قول می داد که سراپا مطیع و فرمانبردار او باشد . وی را سوگند می داد که او را از تنها دلخوشی زندگیش محروم نکند و به ملاقاتهای مخفیانه خود با او لااقل یک روز در میان یا دو روز در هفته ادامه دهد . او با زبان پرشور و هوسناک عشق سخن می گفت و در آن لحظه پیدا بود که سراپا عاشق شده است . لیزا که در تمام مدت خموش بود و به سخن او گوش می داد بالاخره گفت :

« پس بمن قول بده که هرگز به دنبال من به ده نیائی و سراغ مرا در آنجا نگیری ، بمن قول بده که بهمان وعده های

ملاقاتی که من با تو قرار می‌گذارم قانع باشی و بجز آن در صدد ملاقات اضافی با من برنیائی .» آلکسی می‌خواست به مقدسات سوگند یاد کند ، ولی لیزا با لبخند سوگند او را قطع کرده گفت : « من از تو نمی‌خواهم سوگند یاد کنی ، تنها قول تو برای من کافیست .» بعد آنها دوستانه مشغول گفتگو شدند و در جنگل به گردش پرداختند تا موقعیکه لیزا گفت : « من باید بروم .» آنها از هم جدا شدند ، و آلکسی که تنها ماند در این اندیشه فرو رفت که چگونه یک دختر ساده دهاتی توانسته است طی دو دیدار بر او واقعاً مسلط شود . روابط با آکولینا برایش رابطه‌ای نو و بنابر این دلفریب بود و گرچه شرایط مطروحه آن دخترک روستائی عجیب برایش توانفرسا بود لیکن حتی باین فکر هم نیافتاد که بقولش وفا نکند . باید گفت که آلکسی با وجود آن انگشتر شومی که به انگشت داشت و با وجود مکاتبه اسرارآمیز و یأس و ناامیدی ملالت باری که بر وجودش مستولی شده بود ، جوانی سهربان و خونگرم بود ، قلبی پاک داشت که می‌توانست حظ بیگناهی احساس کند و از آن لذت ببرد .

اگر تنها میل باطنی خود را در نظر می‌داشتم بدون تردید مفصلاً به تشریح ملاقاتهای آن دو جوان ، تمایل روزافزون و اعتماد متقابل آنها به یکدیگر و گفتگوهای ایشان می‌پرداختم ، ولی یقین دارم که بیشتر خوانندگان با این تمایل من موافق نخواهند بود . اصولاً تشریح جزئیات آن هم به تفصیل موجب ملال خاطر است . بنابر این با اجازه خوانندگان گراسی باختصار می‌گوییم که هنوز دو ماهی نگذشته بود که آلکسی ما عاشقی بی قرار شد ، و لیزا هم

گرچه درین باب خموش بود لیکن کمتر از او واله و شیدا نبود. هر دوی آنها از وضع و حال خود راضی بودند و خود را خوشبخت می‌دانستند و به آینده خود کمتر می‌اندیشیدند.

فکر ازدواج غالباً به سخیله آنها خطور می‌کرد، لیکن در این باره به‌همدیگر چیزی نمی‌گفتند. دلیل آن واضح است: آلکسی هر اندازه هم که به آکولینای عزیز خود علاقه‌مند بود، فاصله موجود بین خود و دختر فقیر روستائی را از نظر دور نمی‌داشت، لیزا هم که خوب می‌دانست چه کینه و عداوتی بین پدران آنها وجود دارد بهیچ وجه نمی‌توانست امیدوار باشد که آنها روزی آشتی خواهند کرد. بعلاوه، خودخواهی زنانه‌اش در خفا چنین امید مبهم و رمانتیک را در او بوجود آورده بود که بالاخره روزی ملاک روستای توگیلوو از شدت عشق پپای دختر آهنگر روستای پریلوچینو خواهد افتاد و از وی خواستگاری خواهد کرد.

ناگهان اتفاق مهمی افتاد که نزدیک بود روابط محرمانه آنها را تغییر دهد.

در بامداد یک روز صاف و سرد (از آن روزهایی که در فصل پائیز روسیه ما فراوان است) ایوان بیرستوف هوس کرد قدری اسب سواری کند، احتیاطاً سه جفت سگ شکاری، سه‌تر و چند تن از نوکرچگان خانه اربابی را که هر یک جغجغه‌ای بدست داشتند همراه خود برد باین امید که شاید به شکاری هم بربخورد. از قضا، در همان وقت هوای صاف آن بامداد دل‌انگیز گریگوری مورومسکی (پدر لیزا) را هم وسوسه کرد. او هم دستور داد مادیان دم‌کلیش را

زین کردند ، سوار شد و در حوالی ملک « انگلیسی‌مآب » خود یورتمه به سواری پرداخت . به پیشه که نزدیک شد رقیب خود ، بیرستوف را در لباس مخصوص شکار که پوست روباه بر آن کار شده بود دید که راست و مغرور بر اسب نشسته در انتظار پدیدار شدن خرگوشی است که پسربچه‌ها با راه انداختن سرو صدا و بمدا درآوردن جفجغه‌ها سعی میکردند از زیر بوته‌ها و پای درختها فرارش بدهند . اگر سوروسکی این برخورد را پیش‌بینی می‌کرد بدیهی است که سر اسب را برمی‌گرداند و از راهی دیگر می‌رفت ، ولی برخورد او با بیرستوف بکلی غیر منتظره بود و ناگهان متوجه شد که در فاصلهٔ نزدیکی از بیرستوف قرار دارد . دیگر چاره‌ای نبود . سوروسکی مانند یک اروپائی روشن‌فکر به رقیب خود نزدیک شد و با احترام باو سلام کرد . بیرستوف هم همانطوری که یک خرس زنجیری طبق دستور سربی خود به مردم سلام می‌کند ، با سنگینی پاسخ سلام او را داد . در همان لحظه خرگوشی از پای درختهای جنگل بسوی دشت فرار کرد . بیرستوف و سه‌ترش از ته دل فریاد کشیدند ، سگها را رها کردند و بسرعت هرچه تمام - تر در پی خرگوش نگون بخت تاختند . اسب سوروسکی که هرگز صحنهٔ شکار ندیده بود از این سروصدا رم کرد و سوارش را برداشت . سوروسکی که قبلاً خود را سوارکار ماهری معرفی کرده بود مانع تاخت اسب نشد و باطناً از این اتفاق خشنود بود که او را از دست مصاحب ناجورش خلاص کرده است . ولی اسب سوروسکی که بتاخت می‌رفت ناگهان به لب پرتگاهی که متوجهش نبود رسید و آنا پهلوی خالی کرد . سوروسکی توازن خود را از دست داد و نقش

بر زمین شد . او که سخت زمین خورده بود در همان حال مادیان دم کلش را لعن و نفرین می کرد . اسب هم که گوئی بخود آمده بود ، بمحض اینکه حس کرد سوارش پرت شده فوراً ایستاد . بیرستوف بتاخت به او نزدیک گردید و از حالش جويا شد . مهترش هم افسار اسب گنهمکار را گرفته او را به نزد صاحبش آورد و کمک کرد تا موروسکی سوار اسبش بشود . بیرستوف موروسکی را بمنزل خود دعوت کرد . موروسکی نمی توانست دعوت او را رد کند ، زیرا خود را مدیون کمک او می دانست و بدین ترتیب بیرستوف با غرور و مباحات به منزلش باز می گشت که هم خرگوشی را شکار کرده و هم رقیب خود را مجروح و تقریباً بصورت اسیر جنگی همراه آورده است .

دو همسایه صبحانه را دوستانه و صحبت کنان صرف کردند . بعد موروسکی از بیرستوف خواهش کرد که درشکه ای در اختیارش بگذارد زیرا طوری ضرب خورده که قادر نیست سواره بمنزل برود . بیرستوف او را تا پائین پله های در خروجی عمارت همراهی کرد . موروسکی قبل از اینکه سوار درشکه شود از میزبان خود قول گرفت که ظهر فردای آروز همراه پسرش آلکسی برای ناهار به منزل او بیایند . بدین ترتیب کینه و عداوتی که سالها بین دو همسایه ریشه دوانده بود با رم کردن مادیان دم کل داشت از بین می رفت .

لیزا باستقبال پدرش دوید و با تعجب پرسید : « پاپا ، چه شده ؟ چرا می لنگید ؟ استبان کجاست ؟ این درشکه مال کیست ؟ » پدر باو جواب داد : « My dear * هرگز

* عزیزم . (انگلیسی)

نمی‌توانی حدث بزنی»، و آنچه را اتفاق افتاده بود تمام و کمال برای دخترش شرح داد. لیزا نمی‌توانست باور کند و فکر می‌کرد گوشه‌هایش عوضی می‌شنوند. گریگوری موروسکی باو فرصت نداد که از آن حالت تحیر بیرون آید و اعلام داشت که فردا ایوان بیرستوف و پسرش آلکسی به منزل آنها برای صرف ناهار خواهند آمد. لیزا در حالی که رنگ از رخسارش پریده بود گفت: «پدر، چه می‌گوئید؟ بیرستوف با پسرش، هر دو؟! فردا برای ناهار میهمان ما هستند؟! نه، پدر جان، شما مختارید که از آنها پذیرائی کنید، ولی من ابداً پیش آنها نخواهم آمد». پدر با لحن اعتراض آمیزی گفت: «دختر جان، عقلت را از دست داده‌ای؟ این حرفها چیست که می‌گوئی، از کی اینطور خجالتی شده‌ای؟ یا شاید مثل یک قهرمان رومانتیک نسبت به آنها کینه موروثی در دل پرورانده‌ای؟ خوب، بس است، مسخره‌بازی را بگذار کنار...» — «نه، پدرجان، بهیچ وجه، اگر تمام گنجینه‌های دنیا را هم بمن ببخشند در مقابل آنها ظاهر نخواهم شد». گریگوری موروسکی شانه‌ها را بالا انداخت و دیگر با لیزا حرفی نزد زیرا می‌دانست که جرو بحث با وی نتیجه‌ای نخواهد داشت و بعد باتاق خودش رفت که بعد از گردش جالبی که کرده بود اندکی استراحت کند.

لیزا هم باتاق خود رفت و ناستیا را نزد خویش فرا خواند. آنها دوتائی مدتی درباره میهمانی فردا می‌اندیشیدند که آیا موقعیکه آلکسی آکولینای خودش را دخترخانم تحصیل کرده و با تربیتی ببیند چه فکر خواهد کرد؟ آیا درباره رفتار و کردار و دانائی او چه عقیده‌ای پیدا می‌کند؟

از طرف دیگر لیزا خیلی میل داشت ببیند که اینچنین ملاقات غیر منتظره چه اثری در آلکسی خواهد داشت... ناگهان اندیشه‌ای در ذهنش خطور کرد. فوراً آنرا با ناستیا در میان گذاشت، هر دو چنان خوشحال شدند که گوئی گنجی یافته‌اند و تصمیم گرفتند حتماً آنرا بموقع اجرا گذارند.

فردا صبح، سر میز صبحانه گریگوری موروسکی از دخترش پرسید که آیا هنوز در تصمیم خود پا برجاست و نمی‌خواهد به بیرستوف‌ها رو نشان دهد؟ لیزا پاسخ داد: «پدر جان، اگر میل دارید، من از آنها پذیرائی خواهم کرد اما به یک شرط و آن شرط اینست که به هر صورتی من پیش آنها ظاهر شوم و هر کاری بکنم، شما مرا سرزنش نکنید و ابداً بروی خود نیاورید، نه اظهار تعجب کنید و نه اظهار نارضائی». موروسکی لبخندی زده گفت: «نکند باز شیطنتهایی به سرت زده؟.. خوب، بسیار خوب، موافقم... هر کار دلت می‌خواهد بکن... ای شیطون سیه چشم...» او بگفتن این سخن برخاست، پیشانی دخترشرا بوسید و لیزا شتابان رفت که خود را برای استقبال از میهمانان آماده کند.

درست سر ساعت دو بعد از ظهر کالکسه شش اسبه ساخت کارگاههای بیرستوف وارد باغ شده باغچه چمن دایره شکل جلو عمارت را دور زد. بیرستوف پیر با کمک دو پیشخدمت موروسکی که لباس زردوزی و یراق‌دوزی شده بتن داشتند از پله‌های عمارت بالا آمد. بدنبال بیرستوف پسرش آلکسی سواره آمد و همراه پدر به اتاق ناهارخوری وارد شد. میز ناهارخوری آماده پذیرائی از میهمانان بود.

موروسکی با نهایت احترام و مهربانی از میهمانان استقبال کرد و پیشنهاد نمود که پیش از صرف ناهار باغ و محل نگهداری وحوش را تماشا کنند و آنها را از جاده تمیز و شن ریزی شده باغ هدایت کرد. بیرستوف پیر در دل متأسف بود که چقدر وقت و زحمت صرف این هوس بیموده شده، لیکن از لحاظ رعایت ادب سخنی بر زبان نمی‌آورد. پسر بیرستوف نه با عقیده حسابگرانه پدر موافق بود و نه با نظر تحسین‌آمیز ملاک خود خواه انگلیسی‌مآب. وی بی‌صبرانه منتظر دیدن دختر موروسکی بود که در وصف زیبائیش حرفها می‌زدند. گرچه بطوری که خوانندگان اطلاع دارند آلکسی دل درگرو دیگری داشت لیکن این حق را داشت که از دیدن دختر جوان زیبائی اقلأ تخیلات خود را سیراب کند.

هر سه نفر از گردش باتاق پذیرائی باز گشتند. پیرمردان گذشته خویشت و لطایف و روایات زمان دوران افسری را بیاد آوردند، ولی آلکسی درین اندیشه بود که در حضور لیزا چه نقشی ایفا کند. او باین نتیجه رسید که بهتر است خود را اندکی پریشان‌حواس و بی‌اعتنا جلوه دهد و خود را برای ایفای چنین نقشی آماده کرد. در باز شد. او با نهایت خونسردی و با چنان بی‌اعتنائی مغرورانه سر بطرف در برگرداند که دل هر دختر خانم عشوه‌گری را تکان می‌داد و قلبش را به تپش می‌انداخت. بدبختانه بجای لیزا میس ژاکسون وارد شد. وی یک من پودر بصورتش مالیده و کمرست تنگی بر تن کرده بود و در حالیکه سرش را پائین انداخته بود ادای احترامی کرد و به سیز نزدیک شد و نقشه نظامی ماهرانه آلکسی را نقش بر آب ساخت.

ولی آلکسی هنوز فرصت نکرده بود که خود را جمع و جور و آماده کند که در دوباره باز شد و این بار لیزا وارد شد. همه بلند شدند، پدر می‌خواست میهمانان را به وی معرفی کند، ولی با دیدن شکل و قیافه لیزا زبانش بند آمد و از فرط حیرت لبش را گاز گرفت... لیزا، آن لیزای گندمگون او صورتش را تا بناگوش پودر مالی نموده و باندازه‌ای سرخاب سفیدآب کرده بود که میس ژاکسون در مقابلش بی‌توانت بنظر می‌رسید، گیسوان عاریه را که بمراتب روشنتر از رنگ موی خودش بود مثل کلاه گیس دوره لوئی چهاردهم * بالای سرش دسته کرده بود، آستینه‌هایش ** à l'imbécile مثل ژوپین فندار Madame de Pompadour *** سیخ و راست ایستاده بود. چنان کمرست تنگی بتنش کشیده بود که هیكلش شبیه حرف ایکس شده بود و تمامی جواهرات مادرش را که هنوز به گرو نرفته بود به انگشته‌ها و گردن و گوشه‌هایش کرده بود. آلکسی در سیمای این دختر مضحک و زرق و برقی آکولینای خود را نشناخت. پدر آلکسی جلو آمد و دست لیزا را بوسید. او هم اجباراً و بای‌میلی از پدر پیروی کرد. وقتی آلکسی انگشتان سفید وی را لمس کرد بنظرش رسید که آنها اندک لرزشی دارند. درین میان آلکسی متوجه

* لوئی چهاردهم پادشاه فرانسه از سلسله بوربون (۱۶۳۸ - ۱۷۱۵) (م. ۰)

** آستین باریک که سرشانه آن پف کرده باشد. (م. ۰)

*** مادام دوپومپادور (۱۷۶۴ - ۱۷۲۱) معشوقه لوئی پانزدهم (۱۷۷۴ - ۱۷۱۵) (م. ۰)

پای وی شد که لیزا مخصوصاً آنرا که عشوه گرانه آراسته بود پیش گذارده بود. این مسئله اندکی مورد پسند آلکسی واقع شد و او را با بقیه آرایش لیزا کمی آشتی داد. آلکسی که جوان دلپاک و خوش قلبی بود ابداً متوجه سرخاب و سفید آب و سوره‌ای که وی بکار برده بود نشد و حدس هم نزد. مورووسکی که قول خود را بیاد داشت سعی می‌کرد حتی آثار تعجبی هم در چهره‌اش نشان ندهد، ولی او از شیطنت دخترش باندازه‌ای خوشش آمده بود که بزحمت می‌توانست از ابراز شادی خودداری کند. ولی این وضع نه تنها باعث خنده و تفریح میس ژاکسون انگلیسی خشک و پرافاده نشده بود، بلکه خیلی هم عصبانی بنظر می‌رسید، زیرا حدس می‌زد که لیزا سرخاب و سفیداب و سوره را از کمد او دزدیده و بهمین جهت از شدت عصبانیت لکه‌های سرخی از زیر پودر بر چهره‌اش نمایان شده بود. وی دم بدم تیرهای آتشین و غضب‌آلود نگاهش را بسوی دخترک شیطان می‌افکند که لیزا آنها را ندیده می‌گرفت و تصمیم داشت بعداً سر فرصت توضیحات لازمه را به وی بدهد.

همه سر میز ناهار نشستند. آلکسی نقش خود را بعنوان یک جوان پریشان‌حواس و اندیشناک ادامه می‌داد. لیزا غمازی و عشوه‌گری می‌کرد، بدون اینکه دهانش را کاملاً باز کند از میان دندانهایش حرف می‌زد و کلمات را عمداً می‌کشید و فقط بزبان فرانسه صحبت می‌کرد. پدرش هم دم‌بدم به وی چشم می‌دوخت بدون اینکه هدف او را از این کارها بفهمد و به مقصودش پی ببرد، ولی رویهمرفته از رفتار دخترش لذت می‌برد. سربیه انگلیسی دیوانه‌وار

عصبانی شده ولی مهر سکوت بر لب زده بود. تنها ایوان پیرستوف هیچ نوع ناراحتی و احساس بخصوصی نداشت. مطابق معمول باندازه دو نفر غذا می‌خورد و در صرف مشروب جانب اعتدال را از دست نمی‌داد، از خنده خودش بیشتر بخنده می‌افتاد و لحظه به لحظه دوستانه‌تر به صحبت می‌پرداخت و قهقهه می‌خندید.

بالاخره از سر میز بلند شدند و میهمانی پایان رسید. میهمانها خداحافظی کردند و رفتند و گریگوری موروسکی اول بی‌اختیار خنده را سر داد و کلی خندید و سپس بسئالات پرداخت. از لیزا پرسید: «این چه فکری بود که بسرت زد؟ می‌خواستی آنها را مسخره کنی؟ اما باید بتو بگویم که سرخاب و سفیداب واقعاً بتو می‌آید، من از رسوم آرایش و بزک زنهای اطلاعاتی ندارم، ولی اگر جای تو بودم پودر می‌زدم، البته نه پودر تند، بلکه ته پودری بصورت می‌مالیدم». لیزا از زرنگی و حقه‌ای که بکار زده بود و از توفیقی که یافته بود بسیار سرمست بود. پدرش را در آغوش کشید و بعد قول داد که توصیه‌اش را در نظر خواهد گرفت و شتابان به اتاق میس ژاکسون عصبانی رفت تا خشم وی را فرو نشاند و سر لطفش بیاورد. میس ژاکسون بعد از اصرار فراوان لیزا حاضر شد در اتاقش را بروی او باز کند و به توضیحات وی گوش فرا دهد. لیزا توضیح داد که خجالت می‌کشید نزد اشخاص غریبه با آن قیافه سیاه سوخته‌اش ظاهر شود و از طرفی جرات نداشت از وی سرخاب و سفیداب بخواهد.... ولی مطمئن بوده که میس ژاکسون مهربان عذرش را خواهد پذیرفت و او را خواهد بخشید... و غیره و غیره. میس ژاکسون که متوجه

شد که لیزا قصد تقلید یا مسخره او را نداشته ، آرام گرفت و رضایت خاطرش فراهم شد ، بهمین جهت لیزا را بوسید و بعنوان آشتی کنان یک قوطی سفیداب انگلیسی به وی هدیه داد و لیزا آنرا با اظهار سپاسگزاری صمیمانه پذیرفت .

خواننده گرامی یقیناً حدس می زند که لیزا فردا صبح شتابان به بیشه میعادگاه رفت و بمحض رسیدن به آلکسی گفت : « ارباب ، تو دیروز میهمان ارباب ما بودی ؟ دخترش چطور بود ؟ » آلکسی جواب داد که اصلاً به او توجه نکرده است . لیزا گفت : « افسوس . » آلکسی پرسید : « چرا افسوس ؟ » — « برای اینکه می خواستم از تو بپرسم راست است که می گویند ... » — « چه می گویند ؟ » — « راست است که می گویند من به دختر ارباب شباهت دارم ؟ » — « چه حرفها ! هر که گفته ، مزخرف گفته ، او در مقابل تو عنتری بیش نیست . » — « آه ، ارباب ، این حرف را زن ، گناه دارد ، دختر ارباب ما اینقدر سرخ و سفید و شیک پوش است که نگو ، کجا من می توانم با او برابری و رقابت کنم ! » آلکسی پی در پی سوگند یاد می کرد که وی بهتر از همه دخترهای سرخ و سفید است و برای اینکه آکولینا کاملاً آرام بگیرد بشرح صورت و قیافه دختر ارباب پرداخت و طوری او را مجسم کرد که لیزا از ته دل بخنده افتاد . پس از خنده فراوان لیزا آهی کشیده گفت : « شاید هم دختر ارباب ما واقعاً زشت و مضحک باشد ، ولی من در مقابل او ابله بیسوادی بیش نیستم . » آلکسی گفت : « خوب ، که چه ؟ .. این که غصه خوردن و حسرت بردن ندارد ! بخواهی فوراً یادت می دهم . » لیزا گفت : « واقعاً ، چطور است امتحان کنیم ؟ » — « بفرما عزیزم ،

اگر می‌خواهی همین الان شروع کنیم». آنها نشستند. آلکسی از جیبش یک مداد و دفترچه یادداشت در آورد و آکولینا خیلی زود الفبا را یاد گرفت. فهم و ادراک وی برای آلکسی فوق‌العاده تعجب‌آور بود. صبح روز بعد لیزا باز هم هوس آموختن و نوشتن کرد. ابتدا مداد در دستش بفرمان نبود، ولی چند دقیقه نگذشت که حروف را نسبتاً خوب می‌نوشت. آلکسی با تعجب می‌گفت: «واقعاً معجزه است، سواد آموزی ما از شیوه لانکستر* هم سریع‌تر پیشرفت می‌کند». واقعاً هم آکولینا از درس سوم داستان «ناتالیا — دختر اشرافی»** را باکندی و کلمه به کلمه می‌خواند و بهنگام خواندن توضیحاتی می‌داد که آلکسی را مات و متحیر می‌کرد. ضمناً همه ضرب‌المثل‌های داستان را هم استخراج کرده روی صفحه‌ای از دفترش نوشت. هفته‌ای گذشت و باب مکاتبه بین آنها گشوده شد. حفره تنه درخت بلوط کهنی بعنوان اداره پست معین گشت. ناستیا نیز بسمت نامه‌رسان تعیین گردید. آلکسی نامه‌های خود را که به خط درشت و خوانا می‌نوشت در سوراخ درخت می‌گذاشت و از همانجا نامه‌های محبوب خود را که بر کاغذ ساده آبی رنگی با خط خرچنگ قورباغه‌ای نوشته شده بود برمی‌داشت. معلوم بود که انشاء آکولینا بتدریج بهتر می‌شد و فکرش تکامل می‌یافت و شکل می‌گرفت.

* — روش آموزش زبان که توسط ژوزف لانکستر معلم زبان انگلیسی تکمیل گردیده است. (م. م.)

** — نام داستانی است از نیکلای کارامزین، نویسنده روس. (م. م.)

در این بین آشنائی ایوان بیرستوف و گریگوری سوروسکی هم بیش از پیش تحکیم می‌یافت و بزودی بدوستی مبدل شد. دلائل آن هم بشرح زیر است: سوروسکی اغلب درین اندیشه بود که بعد از مرگ بیرستوف ملک و املاک او به پسرش آلکسی می‌رسد و بدین ترتیب آلکسی بیرستوف یکی از ثروتمندترین ملاکان آن ایالت خواهد شد و دلیلی ندارد که با لیزا ازدواج نکند. بیرستوف پیر هم گرچه در همسایه خود قدری بلاهت و بوالهوسی (یا بگفته خودش حماقت انگلیسی) سراغ داشت، معذالک او منکر این نبود که سوروسکی دارای بسیاری شایستگی‌های ممتاز است و منجمله بعضی زرنگی‌های مخصوص بخود دارد، بعلاوه سوروسکی خویش نزدیک کنت پرونسکی* بود که شخصیتی مشهور و مقتدر بشمار می‌رفت و می‌توانست برای ترقی آلکسی مفید واقع شود و بیرستوف با خود می‌گفت که یقیناً سوروسکی هم خیلی خوشحال خواهد شد که دخترش را همچو جای خوبی شوهر بدهد. دو پیرمرد مدتی این افکار را جداگانه در مغز خود می‌پروراندند تا بالاخره روزی با یکدیگر در میان گذاشتند، همدیگر را در آغوش گرفتند و قول دادند که کار را بنحو احسن فیصله دهند و سپس هریک در جیبه خود دست بکار شد. برای سوروسکی کار مشکل‌تر بود: او ناچار بود بتسی خود را وادار کند که با آلکسی، با جوانی که لیزا از آن روز میهمانی و ناهار کذائی دیگر او را ندیده بود نزدیکتر آشنا شود. معلوم بود که آنها چندان از یکدیگر خوششان نیامده است، زیرا از آن روز

* Pronskiy (م.)

دیگر آلکسی به ملک آنها پا نگذاشته و لیزا هم هر موقع پدر آلکسی با تشریف فرمائی خود آنها را سرافراز می کرده ، فوراً در اتاق خود پنهان می شده و روی نشان نمی داده است لیکن موروسکی نزد خود اندیشید که اگر آلکسی هر روز پیش آنها بیاید درین صورت بتسی خواهی نخواهی عاشق او خواهد شد ، این امری طبیعی است ، زمان کار خود را خواهد کرد . ایوان بیرستوف چندان نگران نبود و می دانست که در اجرای نیت خود توفیق خواهد یافت. همان شب پسرش را به اتاق کارش دعوت کرد ، پیش را آتش زد ، دقیقه ای سکوت کرد و گفت : « آلکسی ، چه شده که مدتیست در باره خدمت نظام صحبتی نمی کنی ؟ یا شاید دیگر از هوس پوشیدن لباس افسری سوار نظام افتاده ای ؟ » آلکسی با احترام جواب داد : « نه ، پدرجان ، من می بینم که شما میل ندارید من افسر بشوم ، من هم وظیفه خود می دانم از شما تمکین کنم. » — بیرستوف پاسخ داد : « خوب ، می بینم که پسر حرف شنوی شده ای ، خیلی خوشحالم ، پس درین صورت من هم نظرم را بتو تحمیل نمی کنم و وادارت نمی کنم ... که فوراً ... وارد خدمات دولتی بشوی ، فعلاً در نظر دارم ترا داماد کنم. »

آلکسی با تعجب پرسید :

— پدرجان ، کی را نامزد کرده اید ؟

— لیزا موروسکی را برایت در نظر گرفته ام ، عروس خیلی

خوبی است ، اینطور نیست ؟

— پدرجان ، من هنوز در فکر ازدواج نیستم .

— تو در فکر نیستی ولی من در این فکر هستم و

بجای تو اندیشیده ام و تصمیم گرفته ام .

— میل مبارک است ، ولی من از لیزا ابدآ خوشم نمی آید .

— بعد خوست خواهد آمد ، اگر کمی صبر و تحمل بخرج بدهی دوستش هم خواهی داشت .

— من فکر نمی کنم که بتوانم او را خوشبخت کنم .

— غصه خوشبختی او را می خوری ؟ خوب ، پس اینطور به نظر و میل پدرت احترام می گذاری ؟ آفرین ، مرحبا !
— هر چه می خواهید بکنید ولی من نمی خواهم ازدواج کنم و نخواهم کرد .

— ازدواج خواهی کرد و گرنه طرد و لعنت می کنم و بخدا قسم ملکم را می فروشم و تماشش را بر باد می دهم و یک شاهی هم برایت نمی گذارم . سه روز بتو مهلت می دهم که فکرهايت را بکنی و حالا از جلو چشم دور شو که دیگر ترا نبینم .

آلکسی می دانست که اگر فکری به سر پدرش بزند بقول تاراس اسکوتینین * با سیخ هم نمی توان آنرا از سرش خارج کرد ، ولی آلکسی هم پسر خلف پدرش بود و بهمان اندازه مشکل بود بتوان او را بکار ناخواسته وا داشت . آلکسی رفت به اتاقش و به تفکر پرداخت : درباره حدود و مرز اختیارات پدر ، درباره لیزا ، راجع به تهدید جدی پدر که گفته بود او را از هستی محروم خواهد کرد و بالاخره درباره آکولینا . برای اولین بار بوضوح حس کرد که عاشق بیقرار آکولینا است . اندیشه رومانتیکی بمغزش خطور کرد ،

* قهرمان نمایشنامه « نجیب زاده ابله » (۱۷۸۳) نوشته
دنيس فانفیزين نویسنده روس (۱۷۹۲ — ۱۷۴۴) (م .)

اندیشه ازدواج با دختر روستائی و زندگی کردن با درآمدی که از کار و زحمت خود بدست خواهد آورد و هرچه بیشتر درباره این اقدام متهورانه خود می‌اندیشید بیشتر به آن علاقمند می‌شد و آنرا عاقلانه می‌دانست. مدتی بود که بعزت فصل بارندگی آنها دیگر در جنگل همدیگر را ملاقات نمی‌کردند. او نامه‌ای بخط درشت و خوانا و با عباراتی آشفته برای آکولینا نوشت و به وی اطلاع داد که عشق آنها مورد تهدید قرار گرفته و از وی تقاضای ازدواج کرد. نامه را فوراً به پستخانه خودشان برد و در سوراخ درخت کهن فرو انداخت و وقتی برگشت با خیال راحت و آراش روحی و رضایت کامل از تصمیمی که گرفته بود به بستر رفت.

فردا صبح زود آلکسی که در تصمیم خود راسخ بود به سلک مورومسکی حرکت کرد که با او آشکارا صحبت کند. آلکسی امیدوار بود که جوانمردی مورومسکی را برانگیزد و حمایت او را نسبت بخود جلب کند. عاشق جوان در مقابل در ورودی قصر ارباب پریلوچینو اسبش را متوقف ساخت و سؤال کرد: «آقای گریگوری مورومسکی منزل هستند؟» نوکر جواب داد: «خیر، ارباب مورومسکی صبح زود بیرون رفته‌اند.» — «افسوس.» — آلکسی فکری کرد و ادامه داد: «لیزاخانم چطور، منزل هستند؟» — «بله، آقا، منزل هستند.» آلکسی از اسب پیاده شد، افسار اسب را بدست نوکر داد و بدون خبر قبلی وارد عمارت شد.

در حالی که باتاق پذیرائی نزدیک می‌شد با خود می‌اندیشید: «هم اکنون همه چیز حل می‌شود، بخودش توضیح می‌دهم که من عاشق یک دختر روستائی هستم.»

آلکسی به اتاق پذیرائی قدم گذارد و ... خشکش زد !
 لیزا ... نه ، آکولینا است ، آکولینای عزیز گندمگونش
 است که بجای روپوش دهاتی پیراهن سفید نازک صبحگاهی
 پوشیده در کنار پنجره نشسته و مشغول خواندن نامه اوست .
 بطوری نامه آلکسی او را سرگرم کرده بود که متوجه
 ورود او نشد . آلکسی نتوانست خودداری کند و فریاد
 شادی برآورد . لیزا یکه‌ای خورد ، سر برگرداند و فریادی
 کشید ، می‌خواست فرار کند که آلکسی بسویش دوید و
 مانع شد ، دستش را گرفت و گفت : « آکولینا ، آکولینای
 عزیزم ! .. » لیزا سعی می‌کرد دست خود را از دست او
 رها کند ، روبرگرداند و گفت :

«Mais laissez—moi donc, monsieur; mais êtes—vous
 fou?» *

آلکسی در حالیکه دست وی را می‌بوسید پی‌درپی
 تکرار می‌کرد : « آکولینا ! دوست من ، آکولینای عزیزم ! »
 میس ژاکسون که شاهد این صحنه بود نمی‌دانست چه فکر
 بکند . در این لحظه در باز شد و گریگوری سورومسکی وارد
 شد و بادیدن آنها گفت :

— مثل اینکه کارها روبراه است ...

امیدوارم که خوانندگان گرامی مرا از توضیح بیشتر در
 باره حسن ختام این داستان معذور خواهند داشت .

پایان داستانهای

ی . پ . بلکین .

* آقا ، ولم کنید ، مگر عقلتان را از دست داده‌اید ؟

مندرجات

۵	مقدمه ناشر
۱۲	تیراندازی
۳۵	بوران
۶۰	تابوت‌ساز
۷۳	متصدی چاپارخانه
۹۴	دخترخانم روستائی

خوانندگان گرامی

بنگاه نشریات پروگرس خواهشمند است
نظریات خود را درباره کتاب و ترجمه و
چاپ آن و هم چنین سایر پیشنهادهای خود
را به نشانی زیر بفرستید :
زوبوفسکی بولوار ۲۱ ،
مسکو ، اتحاد شوروی

پوشکین... شاعر بزرگ خلقی روس،
ایجادگر قصه‌هایی از لحاظ شکل و
مضمون دلچسب و مفتون‌کننده، مؤلف
اولین رمان واقع‌بینانه «یوگنی آنیگین» و
بهترین درام تاریخی ما «بوریس گادوف»،
شاعری که تا به امروز هیچکس نتوانسته
است نه از لحاظ زیبایی شکل شعری و
نه از جهت بیان احساسات و اندیشه‌ها
به پایه او برسد، بنیادگذار ادبیات
روسی است.

م. گورکی
...بهترین آثار پوشکین نثر اوست.
یک نویسنده باید بطور دائم این گنجینه
را بیاموزد...

ل. تولستوی

بنگاه نشریات «پروگرس» (مسکو) شاهکارهای کوچکی از سخنوران بزرگ را در اختیار خوانندگان گرامی خود می‌گذارد. سلسله نشریات زیر عنوان «کلاسیک‌های ادبیات روسی» مشتمل بر رمان‌های کوچک، داستانها، آثار درام، اشعار و حکایاتی چند است. این کتابها بشکل واحدی چاپ می‌شوند. قطع کتب و اندازه حروف بکار برده شده بقسمی است که قرائت آن را سهل و آسان می‌کند. روی جلد کتابها آثار نقاشان معروف گراوور شده و در هر کتاب عکس مؤلف آن چاپ گشته است.

بنگاه نشریات با نشر این سلسله، خوانندگان عزیز خود را با آثار خلاق بزرگترین نویسندگان روسی دوران گذشته باز هم بیشتر آشنا می‌کند.

بنگاه نشریات پروگرس
مسکو

